

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

VI Januarii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

VI JANUARIIL.

SANCTI QUI VIII ID. JAN. COLUNTUR.

EPIPHANIA DOMINI.

S. Melchior, Rex Magus, in Oriente.

S. Telesphorus,

S. Florus,

S. Jocundus,

S. Petrus,

S. Marcus,

S. Acutius,

S. Januaria,

S. Honorius,

S. Julius,

S. Antoninus,

S. Pompeianus, Martyr, Calari in Sardinia.

Martyres in Africa.

Martyres.

S. Anastasius, Martyr, Sirmii in Pannonia.

S. Macra, Virgo et Martyr, in territorio Remensi.

S. Nilammon, Reclusus, Geris in Ægypto.

S. Melanius, Episcopus Rhedonensis in Gallia.

S. Petrus, Abbas Cantuariensis in Anglia.

S. Erminoldus, Abbas Prufeningensis, in Germania.

B. Guarinus, Episcopus Sedunensis, in Helvetia.

Gertrudis ab Oosten, Beghina, Delphis in Hollandia.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

S. Gregorius Martyr apud Lingones, refertur a Carthusianis Coloniens. in Addit. ad Usuardum. Quis hic sit me fugit; nisi fortassis S. Gregorius Episcopus et Confessor, Martyr hic perperam appelletur. Refertur certe hoc die in ms. Florario. De eo egimus
iv Januar.

S. Æmiliana Virgo Romæ. ms. Kalend. SS. Ord. S. Benedicti. Nos
v Januar.

S. Anastasia, in Syria. Nothkerus. Nullam reperio Anastasiam in Syria celebratam. Suspicio Anastasium Martyrem esse, de quo agemus
ix Januar. vel Anastasiam, in Africa passam, de qua v Januar.

S. Arnual refertur hoc die a Davide Camerario Scoto, appellaturque Episcopus Santonum. Sed nullus inter Santonenses Præsules Arnual recensetur apud Cl. Robertum Joannem Chenu. Ant. Democharem. Sigebertus a Camerario citatus ad annum Christi dccciv solum habet, Arnual Kiliani Wirzburgensis discipulum in Gallia floruisse, neque significat Episcopum fuisse. Trithemius Abbatem appellat.

Viri venerabilis Joannis, Presbyteri et Eremitæ in eremo Rossomani in Sicilia obitus hoc die consignatur ab Octavio Cajetano Nostro. Non arbitrator ullo publico cultu celebrem.

Guilielmus Episcopus in Catesia Scotiae provincia refertur a Ferrario ex nescio quo Martyrologio Ne Camerario quidem ipsi notus in Catalogo Sanctorum Scotiae.

Adelbertus ex Comite Schoenbergensi monachi Breitenaviensis natalem refert Hugo Menardus, eumque Sancti titulo ornat. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi ad an. mcccxxii, etiam miraculis divinitus illustratum scribit; sed Sanctum non appellat, etsi alias haud parcus in hoc tribuendo honore hominibus vitæ innocencia claris. Fuit Breitenaw celebre monasterium in Hassia, fere ad Werre ac Fuldæ fluviorum confluentes.

Joannes Birellus, xxiv Generalis Ordinis Carthusiani, vita et miraculis conspicuus memoratur in editione Usuardi anno mxxxii, per Carthusianos Colonienses adornata. Beatus appellatur a Claudio Roberto. Negant PP. Carthusiani ullam ei publicam impendi venerationem. Andreas Saussayus (qui xxii Ordinis Generalem facit) ait miraculis clarum etiam post mortem extitisse.

Jacobus monachus in valle S. Lamberti juxta Leodium, refertur in Sacario SS. patriæ Leodien. atque in Menologio Cisterciensi Chrysostomi Henriquez, et utrobique Beatus appellatur.

S. Kanutus Dux et Martyr. Ferrar. Deoagemo vii Jan. S. Raimundus in Generalis Ordinis Prædicatorum. Molan. Martyrol. Germanicum, Joan. Marietta, Ferrar. Galesinius in Notis. Propter festum Epiphaniæ, Clementis VIII decreto rejicitur in vii Januar.

S. Julianus } Martyres. Martyrol. S. Hieronymi,
S. Basilissa } multa sub Bedæ nomine mss. et videntur hoc die passi: coluntur ix Januar.

S. Celsus } Martyres. Martyrol. Germanicum,
S. Julianus } multa Bedæ mss. Carthusiani Coloniens. in Addit. ad Usuard. ms. S. Hieronymi, et addit: In India. Idem est Julianus, qui jam relatus. De utroque agemus
ix Januar.

S. Marcionilla, } Martyres. Multa sub Bedæ nomine
S. Antonius, } mss. Nos
S. Anastasius }
ix Januar.

S. Basilissa Virgo et Martyr Parentii in Istria colitur hoc die ritu duplici, ut testatur Ferrarius in Catalogo SS. Italiae. Sed un eadem sit quæ ix Januarii celebratur, an alia, negat sibi constare.

S. Balthasar Rex. ms. Florar. Nos
xi Januar.

S. Marcelli Papæ ac Martyris Exceptionem celebrari hoc die a Chuniacensibus, testatur Molanus in Natalib. SS. Belgii. De ea agemus
xxvi Januar.

S. Petrus Thomas, Patriarcha Constantinopolitanus, Ordinis Carmelitarum. Molanus et Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuard. Octavius Cajetanus Noster, Martyrol. Germanic. et Gallic. ms. Florar. Galesinius in Notis, Ferrarius, aliique. Colunt eum Carmelita
xxx Januar.

S. Andreas Corsinus, Episcopus Fesulanus. Martyrol. Romanum, et Germanic. Molanus et Carthusiani Coloniens. in Addit. ad Usuard. ms. Florar. Galesin. Carmelita eum colunt
xxx Januar.

B. Didacus Episcopus Oxomensis refertur hoc die in Kalendar. Cisterciens. Vita extat in Marietta, Vincentio Bellovac. Historia Ibigensium Petri monachi, etc. Rejicimus eum cum Menologio Cisterciens. in
vi Februar.

S. Artemius Episcopus Senonensis. ms. Florar. SS. Festum illius agitur, teste Claudio Roberto,
xxiii April.

S. Maurontis Abbatis fit hodie Duaci in Flandria commemoratio, ob servatam ejus ope urbem contra hostiles insidias anno mdlvii. De eo pluribus agemus
v Maii

SS. Sulcanus et socii Martyres, memorantur a Carthus. Coloniens. in Addit. ad Usuard. ms. Florario,
et

et Maurolyco qui Sultanum vocat. Fortassis Solochanus est, de quo.
 S. Gurvallis Episcopus Macloviensis, hoc die mortuus memoratur a Joanne Chenu, Claudio Roberto, Augustino Pazio, Andrea Saussayo. Festum agitur Macloviopoli
 S. Edilwaldus Presbyter in insula sacra, sive Lindisfarne, hoc die refertur ab Hugone Menardo; a Martyrologio Gallicano, et Ferrario

S. Germani Episcopi Autisiodorensis Translatio hoc die adnotatur a Maurolyco, Galesinio, Ferrario, Martyrol. Gallicano et Germanico, ac plurimis mss. De ea agemus ad illius vitam
 S. Donatiani Remensis Episcopi, civitatis Brugensis in Flandria Patroni, secunda Translatio hoc die facta memoratur, adnotaturque hic in ms. Florario, et Martyrologio Gallicano. Plenius de ea agemus

EX VARIIS.

DE EPIPHANIA DOMINI.

AN. CHRIS. I.
VI JANUARI.

Hujus diei antiqua celebritas:

triplex mysterium.

Corpora 3 Regum Coloniensem translatam.

Celeberrima semper in Ecclesia Catholica fuit Epiphaniae festivitas, ut quae vocationis gentium primordia, gratissima memoria nobis perpetuo recordanda, proponat. Plurimae extant ab sanctis Patribus habitae hoc die Homiliae, quas recenset Galesinius in suis ad Martyrologium Notis. Multa de hujus diei mysterio, atque ipsis Magis, sacrae Scripturae Interpretes commentantur, quae hic consulto praeterimus, alio fortassis Opere ea postmodum prosecuturi. Nec ipsa quidem Martyrologia proferre visum est operae pretium, quae cuncta, etiam antiquissimum S. Hieronymi, Epiphaniam Domini concelebrant. Disertius plerisque Molanus in Addit. ad Usuardum: Epiphania Domini, qua manifestari coepit magibus, cum eum Magi adoraverunt, Melchior, Baltasar et Gaspar. Simul hoc die Ecclesia gratam memoriam celebrat Baptismi ejus sacri, et primi omnium miraculorum Christi, ac sub illo ceterorum, quibus celebriter manifestata fuit ipsius divinitas. Pluribus etiam B. Notkerus, Franciscus Maurolycus, Petrus Galesinius: ac congerit hic in Notis multa de Magis totaque hac solemnitate, illudque inter cetera, Mediolani, ritu Ambrosiano, ut die natali Domini, maximo populi conventu officium matutinum nocte celebrari, accensis more Graeco plurimis luminibus.

2 Sanctorum trium Magorum sacra corpora, ut idem scribit Galesinius, Constantinopolim e Persia jam pridem translata, et in Basilica S. Sophiae angustissimo apparatu collocata: inde ab Eustorgio I, Episcopo Mediolanum delata, ibique sexcentis et septuaginta annis in basilica Eustorgiana religiose asservata; demum Frederico Aenobardo Imperatore Coloniam ab Reinoldo Archiepiscopo asportata, reconduntur. De hac Translatione pluribus agemus xxiii Julii de S. Eustorgio xviii Septembris. Ex cuius, a S. Ambrosio laudati, aetate constare potest, hic mendum in Galesinii calculo

esse; cum ab Eustorgio seniore usque ad Fredericum I, Imperatorem, cujus anno xii, Christi MCLXIII ea Translatio contigit, plures quam octingenti anni intercesserint. Sed Eustorgio secundo videtur tribuere, de quo vi Junii.

3 Graeci moderni solum Christi Baptismum celebrant hoc die Theophaniorum, ut vocant; at xxv Decembris, una cum Christi nativitate, Adorationem Magorum. Egyptii vero, ut hic in Notis ad Martyrologium habet Baronius, uno eodemque die Christi natalem et Baptismum agunt. Nam, ut Collatione 10, cap. 2, scribit Cassianus provinciae illius Sacerdotes diem Epiphaniarum vel Dominici baptismi, vel secundum carnem nativitatis esse definiunt; et ideoque utriusque sacramenti solemnitatem non bifarie, ut in Occiduis provinciis, sed sub una diei hujus festivitate concelebrant. S. Epiphanius in Panario haeresi 31, natum scribit Christum hoc die vii Id. Januarii; baptizatum vi Id. Novembris. Utrumque alii Patres atque Interpretes refellunt.

4 Celeberrimam, inquit Baronius, semper fuisse Christianis ejusmodi solemnitatem, declarat Caesarum praesentia; adeo ut ne impii quidem Principes ab ea celebritate abessent. Siquidem Julianus Apostata, qui pallio Christianae simulatae religionis latentem impietatem studebat contegere, cum esset in Galliis, voluit ea die cum ceteris Christianis sacris interesse mysteriis, ut scribit Ammianus Marcellin. lib. 21. Id ipsum praestitit Valens Imperator Arianus, ut de eo scribit S. Gregorius Nazianz. Orat. in laudem Basili. Visus enim fuisset a Christiana fide prorsus extorris, qui tantis solemnibus non adesset. Theodosius Imperator sic hujus diei celebritatem coli jussit, ut septem diebus qui praecedunt, ac totidem qui subsequuntur, judicalem strepitum conticescere jusserit, ut L. 2 C. de Feriis.

Nativitas ubi hoc die.

Epiphaniae sollemnis veneratio.

DE S. MELCHIORE REGE.

VI JANUARI.

Singulos sanctos Reges Magos peculiari aliqua religione variis diebus, in quibusdam Ecclesiis celebrari, diximus i Januarii, cum de S. Gaspare. S. Melchior vi Januarii colitur, ut ex Martyrologio Coloniensi et Germanico patet; quae Episcopum fuisse, divinoque sacrificio prius celebrato, sancte in Domino obdormisse

tradunt. Alii existimant tres illos Heroes martyrio coronatos: et Dextri quidem Chronicon passos habet an. Christi lxx. Sessaniae in Arabia felice ms. Florarium i Januarii obiisse S. Melchiorum refert, anno aetatis cxvi. De eo rursus xxiii Julii.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

TELESPHORO, FLORO, JOCUNDO, PETRO, MARCO, ACUTIO, JANUARIA.

VI JANUARI.

De his antiquissimum S. Hieronymi ms. Martyrologium vi Januarii: In Africa Telesphori, Flori, Jocundi, Petri, Marci, Acuti, Januariarum. Quidam his cognomines v Januarii habentur

in eodem Martyrologio, et forte iidem, ut supra monuimus. ms. Rhimoviense perantiquum: In Africa Telesphori, Acuti, Januariarum. Notkerus: In Africa Flori, Jocundi, Petri, Marci, Acuti, Januariarum. Carthusiani

EX VARIIS.

thusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum : Item Petri et Marci.

2 Videntur ex eorum esse numero, de quibus Martyrologium Romanum hoc die : In Africa commemoratio plurimorum Sanctorum Martyrum, qui in persecutione Severi ad palum alligati, igne consumpti sunt. Hæc oculis spectasse, qui tum vivebat, Tertullia-

num putat Ludovicus Lacerda Noster, ideoque scribere in Apologetico cap. 30. Licet nunc sarmentitios et semaxios appelletis, quia ad stiptem dimidii axis revincti sarmentorum ambitu exurimur. Ex quo a gentilibus in nos contorto agnomine patet frequens illud fuisse supplicium.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

HONORIO, JULIO, ANTONINO.

VI JANUARI. Hos refert Martyrologium S. Hieronymi MS. Et alibi Honori, Juli, Antonini.

DE S. POMPEIANO

MARTYRE CALARITANO.

VI JANUARI. Reliquia S. Pompeiani inventa.

Seraphinus Esquirus Ordinis Capucinatorum Theologus, lib. 1 Sanctuarii Calaritani, sive historice narrationis inventarum Calari Reliquiarum anno Christi MDCXIV, et aliquot sequentibus, Calari excusæ an. MDCXXIV, testatur, in basilica S. Saturnini (de quo xxx Octobris agemus) juxta urbem Calaritanam, repertam ex albo marmore tabulam, tres palmos longam, duos latam, intra parietem basilicæ inclusam; sub qua arca erat lapidea, quæ sacras Martyris exuvias continebat; tabulæ vero hæc incisa legebatur epigraphæ :

HIC IACET B. M. POMPEIANVS QVI VIXIT ANNIS PLVS MINVS XXVI. REQVEVIT IN PACE VI. IANVARI.

Ex signo transfaci cordis colligit Auctor Martyrem fuisse, probatque pluribus in eodem libro exemplis.

2 Franciscus Esquivelius, Archiepiscopus Calaritanus, in Relatione inventarum sacrarum Reliquiarum, missa ad Paulum V, Pontificem Maximum, excusa Neapoli anno MDCXVII, S. Pompeiani quoque meminit.

Videri martyrem fuisse.

DE S. ANASTASIO MARTYRE SIRMII.

VI JANUARI. Sirmium inferioris Pannoniæ præclara quondam civitas fuit. Hic Anastasium VI Januarii martyrio coronatum, conjicimus ex MS. S. Hieronymi Martyrologio, in quo

hæc habentur : Apud Sirmiam Anastasi. Plures illius nominis celebrantur in Romano Martyrologio Sancti; nullus, qui Sirmii aut occisus sit, aut præcipue cultus.

DE SANCTA MACRA VIRGINE

MARTYRE IN TERRITORIO REMENSI.

CIRCITER AN. CHRIST. CCCII. VI JANUARI. S. Macræ in Martyrologiis nomen.

Macram Virginem hoc elogio celebrant Martyrologia, Romanum, Bedæ, Usuardi, Bellini, Germanicum, ac MS. Florarium : In territorio Remensi passio S. Macræ virginis, quæ (addit Roman. Martyrol. in persecutione Diocletiani;) jubente Rictiovaro Præsidente, cum in ignem esset præcipitata, et permansisset illæsa; dein mamillis abscissis, et squallore carceris afflicta, super testas etiam acutissimas et prunas volutata, orans migravit ad Dominum. addit. MS. Florarium id anno cccv accidisse. In MS. Societatis JESU Antverpiæ Maria appellatur. Meminit illius hoc die Maurolycus, Galesinius, et pleraque MSS. atque Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano, cum proluxo elogio.

2 III Martii in MS. Adonis Martyrologio monasterii S. Laurentii Leodii hæc habentur : Eodem die S. Macræ virginis, cujus passio annotata est VIII Idus Januarii. MS. Florarium : Eodem die Translatio S. Macræ virginis, de qua VIII Id. Januarii. Wandelbertus denique :

Quinas Macra pio Nonas defendit amore.

II Maii in MS. Vedastino, quod olim monasterii S. Richarii fuit : In territorio Remensi S. Macræ virginis, cum aliis virginibus sacris. Quæ istæ aliæ sint, nondum comperi.

3 Acta S. Macræ edita sunt in Agonibus Martyrum, Acta. exstantque apud Boninum Mombritum, et Vincentium lib. 12, cap. 142. Eadem fere habentur in Flodoardo lib. 4 Hist. Ecclesiæ Remen. cap. 31. Agit de ea Petrus de Natalib. lib. 2, cap. 30. Proluxiora Acta ex codice Branensi descripsit Nicolaus Belfortius in monasterio S. Joannis de Vineis apud Suessiones Canonicus regularis, quæ hic damus.

4 Loco martyrii S. Macræ habita Synodus anno DCCCXXCI. Joannis VIII, Papæ IX extat Tomo 3 Conciliorum Galliæ apud Sirmondum, cujus hic est titulus : Synodus quæ fuit acta in loco, qui dicitur Finibus Remensis parochiæ. At quæ hæc notat idem Sirmondus Noster : Hodie Fimas vocitant, celebre oppidum martyrio et cultu S. Macræ Virginis. Olim Fines dicebant, quia in finibus pagi Remensis et Suessionici. Itinerarium vetus : AUGUSTA SUessorum. FINES. Durotorum Remorum. Eadem fere habet Aub. Miræus in Chronico

Locus martyrii Fimas.

Translatio.

Chronico Belgico ad an. dcccxxxi. Papirius Massonus in libro de Fluminibus Galliae: A Remorum urbe Fimas usque, primum oppidum, portumque Vidulae, sex leuca terrestri itinere computantur. Hincmarus Remensis Epist. ad Hludovicum III, Francorum Regem pro electione Episcopi Belvacensis, cap. 1 et 6, Fimas martyrium S. Macrae appellat; etsi, ut tradit Massonus, ecclesia Fimarum D. Martino dicata est.

ACTA

Ex ms. D. Nic. Belfortii.

Cum saevissima in Christianos persecutio pæne per totum orbem diffunderetur, scelustus quidam, nomine Rictiovarus, a Diocletiano et Maximiano Imperatoribus in Galliam mittitur, ut religionem Christianorum penitus aboleret. Qui cum jussis Principum pareret, et ad provinciam civitatis a Augustanae venisset; ibi quamdam sacratissimam virginem, nomine Macram, invenit Jesum Christum Dominum nostrum sine intermissione incredulis prædicantem. Quam jussit comprehendere, et ante suum tribunal exhibitam sic affatus est: Audio te, o femina, quamdam novæ legis superstitionem hominibus propalare; quod videlicet crucifixus quidam Deus possit esse et homo. Volo ergo te scire, a sacratissimis Imperatoribus legem esse prolatam, qua sancitum et magna deliberatione præfixum est, ut omnis qui Jovis imaginem venerari, imo adorare renuerit, insuperabilibus tormentis addicatur. Quapropter consule tibi, ne juventutis tuæ florem amittas. Si vero meis consiliis acquiescens, diis invictissimis immolaveris, multos a me honores accipies, insuper et ab Imperatore præmiis multis ditaberis. Cui Macra respondit: Pecunia mea est Christus filius Dei, apud quem tu jam condemnatus haberis. Ignoras quid Simoni Mago contigerit, qui putavit donum Dei pecunia possideri; licet ille, quamquam frustra, donum Dei quaesierit? Tu tamen eadem malitia fultas fidelem ancillæ Christi sensum avertere nequibus: sed sicut tunc Simonis pater, sic et nunc itidem pater tuus non invictus abibat: ideoque pecunia tua tecum sit in perditione.

a
S. Macra comprehenditur.

Præsidis blanditas respicit.

b
Torquetur. Nomen rogata se Christianam profiteatur.

Mortis minas contemnit.

2 His Rictiovarus furore accensus, jussit eam torqueri. Et cum torqueretur, ait ad illum: Quo vocaris nomine? Cui ancilla Christi constanter dixit: Christiana sum, et verum Deum adoro, non falsas imagines. Præses vero: Sacrifica, inquit, diis magnis, ne te diversa tormentorum genera consumant. B. Macra respondit: O crudelissime, cui diabolus est pater, putas te immutare posse sensum meum? Ait Præses: Prospice ad Capitolium, et sacrifica diis. Quæ respondit: Christus, cui me tota devotione commisi, Capitolium est meum, in quem semper respicio: a quo non, sicut a te, despectui habebor; sed per passionem, quæ mihi per te inferitur, remissionem peccatorum meorum et coronam æternitatis me adepturam credo. Præses dixit: Prolixæ ambages tuæ diu te vivere faciunt: sed cito his finem impone, et sacrifica. Illa vero: Cum, inquit, latro in cruce suspensus parvi duceret præter gloriam regni Dei quidquam a Domino meo Jesu Christo petere, audivit: Hodie mecum eris in paradiso. Et ego, licet sim indigna, credo tamen bona Domini videre in terra viventium. Ad hæc Præses: Noli me amplius variis objectionibus tuis vexare, sed utere consilio meo, valde tibi necessario, et sacrifica, sicut crebra admonitione jam audisti: sin alias, capitalis tibi mox manebit sententia. B. Macra suspiciens in cælum: Et ego, ait, hoc deprecor Creatorem meum, ut pro confessione sanctæ Trinitatis palmam martyrii adipiscar. Dixit Præses: Adhuc tu inculpando deliramenta prohibita audes proferre? Nunc sacrifica. Quod si non

feceris, si capitalis, ut dixi, non fuerit sententia, instabit tibi modo crematio ignis. Cui ancilla Christi respondit: Si ita sit ut loqueris, justam quidem inferis corpori meo vindictam: anima autem mea sacrificio tuo nunquam fœdabitur, sed mundam eam in conspectu Altissimi exhibeo.

3 Tunc Præses a circumstantibus judicium exposcit, quid super hoc feminae consilio sit agendum, quæ se Christianam esse fateretur. Quorum hæc fuit sententia, ut quando renueret magnis diis immolare, ad Capitolium, quo libere negligebat, viva comburetur. Itaque comprehensa protinus a ministris in insulam, quæ vocatur Litia, ubi Arida fluviolus in fluvium influit Vidulam, ducta est: ubi eam milites exuerunt vestimentis suis, manusque ejus ac pedes ligaminibus nexerunt. Interim Beata illa hilarem vultum ad caelos elevans, tota animi intentione dixit: Domine Deus Pater Domini mei Jesu Christi, qui non venisti vocare justos, sed peccatores ad poenitentiam, cujus promissio vera atque manifesta est: qui etiam dixisti: Si conversus fuerit vir ab iniquitatibus suis, a me non recordabuntur amplius; tibi Domine confiteor omnes iniquitates meas quas egi, et condignum poenitentiae fructum a te expecto, et tuam deprecor largam et piam misericordiam, ut per confessionem nominis tui liberes me in passione, et in conspectu tuo suscipias. Quibus auditis Rictiovarus nimium excandescens, jussit ei mamillas amputari: quod suo similes domino crudeles ministri impigre expleverunt.

4 Post mamillarum avulsionem, Præses jam magis aperte iratus, præcipit carcere mancipari, a quo lux penitus haberetur exclusa; omnique panis et aquæ substantia privari. Sed cum circa noctis medium ventum esset, subito lux magna replevit totam domum in qua Virgo beatissima custodiebatur: et domus carceris commota est, ita ut fugientes custodes ad Præsidentem, narrarent ei omnia quæ acciderant: ac etiam qui in eodem carcere vincti cum ancilla Christi servabantur, fugere tentarent; quos interim beatissima Virgo blando sermone hortabatur, ne id facerent: Quandoquidem, dicebat, visitans visitasset eos oriens altissimus Christus Dei filius.

5 Hæc dum ita se haberent, ecce præterea d vir canitie aspersus adstabat, unguentum deferens e miro odore respersum: qui commissum sibi a Domino medicinae beneficium impendere non segniter optans, dixit ad illam: En missus sum ad te a Domino meo Jesu Christo, et unguentum istud ad hoc attuli ut mamillæ tuæ redintegrentur. Cui beata Virgo dixit: Absit a me, ut per restitutionem mamillarum, coronam a Domino meo mihi præparatam amittere negligam. Ad hoc subridens senex dixit: Ideo non sinis sanari te? Quæ respondit: Creator omnis carnis, et restitutor sanitatis, si vult me incolumitate gemina in conspectu suo exhibere, exhibeat. Utraque enim salvat, omnes sperantes in se salvos facere potens est. Unde cupio ab eo dissolvi, et transferri in regnum filii claritatis ejus. Denique ipse novit, quia medicina carnalis a corpore meo aliena semper fuit. Et tunc illa orationi incumbens, terramque lacrymis madefaciens, dixit: Domine Pater et Deus vitæ mee, qui omnia ex nihilo creasti, et cui patent omnia, tu scis quia nec medicamentum, nec aliquid simile, quod ab hominibus arte confectum, et usui infirmantium aptum est, corpori meo unquam adhæsit. Unde si tua est voluntas ut saner, scio potentiam magnitudinis tuæ, quia solo verbo tuo sanabor. Cum ergo ita diu multumque orasset, restitutæ sunt, ut pridem, mamillæ ejus.

6 In crastinum vero Præses sedens pro tribunali, accersiri illam præcepit: et videns pristinae sanitati redditam dixit: Macra, qui te incolumitati reddidit? Quæ respondit: Dominus Deus omnipotens Jesus Christus,

EX MSS.

Adjudicatur incendio.

Amputantur ei mamillæ.

Includitur carceri.

Carcer tremitt, et illuminatur.

d

e

Unguentum cælitus allatum recusat.

f

Sanantur ejus mamillæ.

EX MSS.

Supra prunas et testas volutatur.

Orans mortur.

g

Christus, qui super omnia potens est, ipse me sanavit. Ait Præses : Adhuc insanis, et Christum nominare non times? Beatissima martyr dixit: Ego labiis et corde profiteor Christum semper esse filium Dei vivi, eumque invocare non cesso: neque enim timeo. Tunc jussit tyrannus acutissimas testas expandi, et prunas immitti, ac Virginis corpus desuper volutari. Et cum supra prunas volveretur, ejus animi calor invictus Domini memor semper factus est. Unde etiam expansis manibus ad Dominum oravit dicens: Domine Jesu Christe, qui me in ergastulo positam ferrea vincula vincere fecisti, et ignem corpori meo illatum adinstar roris suavem reddidisti; te deprecor, ut animam meam nunc suscipias; quia jam tempus est ut dimittas spiritum meum in pace. Quibus dictis, anima cælum petiit *g* vi Nonas Martii, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in secula sæculorum. Amen.

a Arbitror hic Augustam Suessionum intelligi, vulgo Soissons.
 b Petrus de Natali, ait in equiteo suspensam.
 c Vidula, sive Yela, oritur e fonte sito supra vicum Summa-velæ; quod Fontem Velæ veteri lingua Campaniensi significat, ut notat Massonus. Remos aluit Vidula, tum Fimas ac Brannacum, deinde Axonæ miscetur e regione Condeci vicii.
 d Angelum fuisse, significat Flodoardus.
 e Vincent. miro modo confectum.
 f Agones MM. eligam.

g Ita ms. Belfortii. Nulla illius eo die meminere Martyrologia: quædam Translationem referunt v Non. ut in Praef. mun. 2, dicitur Vincent. Mombrit. Agones hic habent vii Id. Januariarum.

DE SANCTÆ MACRÆ
 TRANSLATIONE

Ex eodem ms.

Corpus ejus revelatur.

Per idem vero tempus, cum adhuc Christiana religio modica haberetur, ab incuriosis corpus ejus non curiose tractatum est. Tumulatum est autem illud haud procul a loco, ubi martyrii palmam acceperat.

Porro multa post curricula annorum cuidam bubulco, a Lendulpho nomine, locus, quo beatissima Virgo condita erat, juxta quamdam ecclesiam in honorem B. Martini constructam, per visionem ostensus est: in quo etiam visu ille est admonitus, ut corpus sacratissimæ Virginis intra præfatam ecclesiam terræ honorificentius commendaret; et dicebat, quatenus incolis ejusdem loci innotesceret. Quod postmodum a prudentissimis et Deo amabilibus viris magno cum decore peractum est: et quamdiu in ea venerabile corpus requievit, insignia miracula per sanctæ Virginis intercessionem patrata sunt; cæcis, claudis, surdis plenam Domino largiente perfectionem et sanitatem.

8 Denique cum ab origine protoplasti non defuerint, qui vineam Domini solerti cura excolerent, ita ut jam eminentes palmites longe lateque diffusi crebrescerent; extitit vir quidam venerabilis, b Dangulfus nomine, cui merito laus ab hominibus et merces a Deo rependitur, cum præsertim sacrarum ædium strenuus cultor et conditor haberetur. Is ob amorem et honorem factoris sui, domum ei miro splendore fundavit: in quam sacratissimæ Virginis Macræ corpus, de ecclesiola, ubi primum fuerat collocatum, ab eodem viro Dei gloriose perlatum est e iii Kalendas Junii, regnante excellentissimo Imperatore summo orthodoxo d Carolo. Ubi non minima, ut superius relatam est, patrantur miracula, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, qui vivit et regnat in sempiterna secula sæculorum. Amen. e

a Vincent. et Petr. de Natal. Leuduipho. Sauss. Landuipho.
 b Colvercius in Flodoardo legit Dangulfus.
 c Agones MM. et Mombrit. iv Kal. Neutro die meminere S. Macræ Martyrologia.
 d Flodoardus indicat sub Carolo Magno id accidisse.
 e Addit Flodoard. Quam nuper ecclesiam, tempore scilicet persecutionis Hungaricæ, lidem Barbari succendere cupientes, acervos quosdam frugum magnos, qui parieti ejusdem adhererant, incendunt: exustisque segetibus, flamma licet ecclesiæ tecta lambente, eandem tamen accendere nequiverunt.

a

Elevatur, et claret miraculis.

Edificatur ei templum:

in illud transfertur.

c

d

e

DE S. NILAMMONE RECLUSO GERIS

IN ÆGYPTO.

AN. CHR. CDIV. VI JANUARI.

Gera urbs.

S. Nilammon Reclusus.

a

Eligitur Episcopus.

Errum urbs est Ægypti, apud Ptolemaeum Tab. 3, Africa, ultra Pelasium versus Palestinam. Adipson vocari Plinius tradit lib. 6, cap. 29. Geras, Γερα, appellant Sozomenus et Nicephorus, alii Gera. In ejus ruinis Maseli vicum ignobilem extare quidam conjiciunt. Urbs olim Episcopalis fuit.

2 Hic S. Nilammon Reclusus vitam sanctissimam egit, sibi imponendum et populi suffragiis et Patriarchæ Alexandrini auctoritate, Antistitii onus, morte divinitus impetrata, declinavit. De quo Romanam Martyrologium vi Januarii: Geris in Ægypto S. Nilammonis Reclusi, qui dum ad Episcopatum traheretur invitus, in oratione spiritum Deo reddidit. Rem gestam ita commemorat Sozomenus lib. 8, cap. 19.

3 Theophilus (Patriarcha Alexandrinus, acerrimus S. Joannis Chrysostomi adversarius, ut in ejus vita xxvii Januarii dicemus.) statim nihil cunctatus, quamquam jam hyems ingrueret, fugiens una cum a Isacio monacho Alexandriam abnavigavit. Sed cum tempestas maris urgeret, appulit Geras, quæ civitas est pusilla, plus minus quinquaginta stadiis a b Pelusio distans. Hujus urbis Episcopo tum vita defuncto, cives, ut accepi, elegerant Ecclesiæ suæ Antistitem Nilammonem, virum bonum, et qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset. Is habitabat ante civitatem in domuncula, in quam se ipse concluderat, janua

lapidibus obturata, eo proposito ut Sacerdotium aversaretur.

4 Theophilus itaque veniens, hortabatur ut ordinationem a se oblatam acciperet. Apud quem ille, quamvis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti: Cras, inquit, ita facias, o Pater, si placet, ut ego hodie res meas antea disponam. At cum Theophilus postridie ex conducto venisset, atque eum fores aperire jussisset: Age vero, inquit Nilammon, oremus primum. Quo laudato, Theophilus quidem oravit, sed Nilammon inter orandum hanc vitam reliquit. Hoc autem et Theophilo primum, et iis etiam qui una cum illo foris stabant, ignotum erat: verum cum paulatim tereretur dies, quia sæpenumero intentius evocantes non audiret, dejectis, qui ad januam erant, lapidibus, reperimus hominem mortuum. Involutum igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt: actemplum etiam supra illius sepulchrum indigenæ construxerunt, et summa cum solemnitate e adhuc diem mortis ejus celebrant. Ac Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est: si tamen mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quam Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenii modestiam censuit. Hæc Sozomenus.

Eadem habet Nicephorus lib. 13, cap. 17, atque ex Sozomeno Baronius Tomo 3 Annal. anno 403, num. 32.

a Isaac hic monachus, Presbyter fuit S. Joannis Chrysostomi, ejusque

Orans mortur.

Colitur a suis civibus.

ejusque adversarius, ut ex *Palladio* docet *Baronius* tom. 5 *Annal.* an. 403, num. 14, ubi *Acta* recenset *Pseudosynodi* ad *Quercum*.
 b *Pelusium* urbs *Aegypti* celebris fuit, unde *Oriente* Nili ostium *Pelusiacum* dicitur. Plura de hac urbe iv *Februarii* ad *vita* in *S. Isidori Pelusiotae*.

c *Imo Nicephorus* ad suam usque aetatem diem ejus festum peragi solitum tradit: quo magis miror abesse ejus a *Gracorum* fastis nomen.

EX VARIIS.

DE S. MELANIO RHEDONENSI EPISC.

POST AN. CH.
DXXX,
VI JANUARI.

S. Melanii natalis vi Janua.

Festum vi
Novembr.Alibi xii No-
venbr.

Civitas Rhedonum, *Ptolemaeo* *Condante* dicta, ut *vir* eruditus placet, vulgo *Rennes*, una est e *praecipuis* *Britanniae Gallicanae*, ad *Vicononiam* *Namen*. *Episcopatu* jam olim insignis, ut ex *Notitia* *provinciarum Galliae* constat. *Hic Antistes* initio *sexti saeculi* *S. Melanii* fuit. *Ejus natalis* vi *Januarii* ita celebratur a *Martyrologio Romano*: *Rhedonis* in *Gallia* *S. Melanii* *Episcopi* et *Confessoris*, qui post *innumerabilia* signa *virtutum*, *jugiter caelo* intentus, *gloriosus migravit* a saeculo. *Eadem fere* *Usuardus* et *Bellinus de Padua*. *Meminere* ejus *Maurolycus*, *Galesinius*, *ms. Florarium*, *Ghinius*, *Martyrol. Germanicum*, et *plurima* *ms.* nominatim *vetustissimum* a *Laurentio monacho Epternacensi* *descriptum*, quod *S. Hieronymi* *praefert nomen*, et ea *ratione* *illud* *passim citamus*, licet *auctum* sit *multis Hieronymo juniorum Sanctorum* *adjectis nominibus*, ut *vel hinc patet*, id *vero ita* *habet*: *In civitate Rhedonensi natalis* *S. Melanii* *Episcopi*. *B. Notherus* *hoc die*: *Redonis* *nativitas*, et *ordinatio*, ac *transitus* *S. Melanii* *Episcopi* et *Confessoris*: *ejus corpori* *superposita*, in *mediis ignibus* *illusa* *reperta* est *palla*.

2 *Etsi* *vero* vi *Januarii* *mortuus* *feratur*; *tamen* *non* *eo* *die*, *sed* vi *Novemb.* in *Rhedonensi* *diocesi* *colitur*, *ob* *factam* *eo* *die* *Translationem*, ut *volunt* *Franciscus Lanovius*, *Augustinus Pazius*, et *Claudius Robertus*. *Translationis* *tamen* in *officio* *diei* *nulla* *fit* *mentio*. *Et sane* *Appendix* *Adonis* a *Rosweydo* *Nostro* *edita* *viii Id. Novembr.* *ista* *habet*: *In civitate* *Regidonas* *depositio* *S. Melanii* *Episcopi* et *Confessoris*. *Eadem* *ms.* *monasterii* *S. Laurentii* *Leodii*, *Ecclesiae* *S. Lamberti* *ibidem*, *monasterii* *S. Martini* *Tornaci*, *Laetiense*, *Ecclesiae* *S. Gudilae* *Bruzellis*, *Florarium*; *sed* *pro* *Regidonas*, *fere* *Redonas*, *aut* *Redonis*, *habet*: *Bellinus* *de* *Padua*, et *Usuardi* *Martyrologium* *Lubece* *editum*, *nulla* *aut* *depositionis* *aut* *Translationis* *facta* *mentionem*: *Redonis* *S. Melanii* *Confessoris*. *Viola* *SS. Hagena* *excusa*: *Item* *Redonis* *S. Melanii* *Confessoris*. *ms. monasterii* *S. Martini* *Treviris*: *In* *Gallia* *Melani* *Episcopi* *Confessoris*. *Carthusiani* *Colonienses* in *Addit. ad* *Usuardum*: *Secundum* *aliquos* *hic* *Melani* *Episcopi* *Redonensis*, *quem* *Usuardus* *habet* *supra* *viii Id. Januarii*, *Ado* *n* *Id. Novembris*. *Eadem* *fere* *monet* *Martyrologium* *Germanicum*, et *Ferrarius*.

3 *ms. Martyrologium* *ante* *citatum*, quod *S. Hieronymi* *vocamus*, *iterum* *vi* *Novembris*: *Redonis* *civitate* *Galliae* *depositio* *Menelai* *Episcopi*. *Maurolycus* *quoque* *utroque* *die* *eum* *refert*, *sed* *videtur* *diversum* *existimasse*. *Nam* *vi* *Januarii*, *Redonis*, *inquit*, *S. Melanii* *Episcopi* et *Confessoris*, *tempore* *Clodovaei* *Regis*, *at* *vi* *Novembris*: *Apud* *Rutenos* *S. Melanii* *Confessoris*. *Ast* *alia* *est* *Rhedonum* *civitas* *in* *provincia* *Lugdunensi* *iii*, *alia* *Rutenorum* *in* *Aquitania* *i*, *Segodunum* *dicta* *Ptolemaeo*, *vulgo* *Rodes*.

4 *xii* *Novembris* *S. Melaniam* *refert* *Ado*, *fortassis* *quod* *in* *Ecclesia* *Viennensi* *eo* *die* *coleretur*: *Eodem* *die*, *inquit*, *S. Melanii* *Redonicae* (*ms.* *Lobiense*, *Petri* *Scrivarii*, *S. Laurentii* *Leodii*, *Rodonicae*) *civitatis* *Episcopi*: *qui* *post* *innumerabilia* *signa* *virtutum*, *jugiter* *intentus* *caelo*, *emigravit* *a* *saeculo*. *Eadem* *habet* *ms. Florarium* *SS.* *Eadem* *fere* *ms. monasterii* *S. Richarii*, *Beda* *praefert* *nomen*. *At* *Beda* *vulgatus*, *eo* *die*: *Item* *S. Melanii* *Rodonicae* *civitatis* *Episcopi*. *Maurolycus* *iterum* *illum* *hic* *Aquitanis* *adscribit*. *Ru-*

tenis, *inquit*, *S. Melanii* *Præsulis*. *Colitur* *eo* *die* *Coresopiti* *in* *Britannia* *inferiore*, *ut* *ex* *illi* *Ecclesiae* *Breviario* *liquet*.

5 *x* *Octobris* *S. Melaniam* *Episcopum* *Confessorem* *exhibet* *ms. Martyrologium* *Carthusiae* *Ultrajectinae*. *Confessorem* *solum* *vocant* *Carthusiani* *Coloniens.* *in* *Addit. ad* *Usuardum*. *At* *distincte* *ms. Florarium*: *Redonis* *civitate* *S. Melanii* *Confessoris*. *Aliqua* *fortassis* *eo* *die* *facta* *Reliquiarum* *ejus* *translatio*. *Certe* *Argentraus* *Hist. Britan.* *lib. 4*, *cap. 16*, *tradit* *anno* *Christi* *mcccxxxi*, *ab* *Archiepiscopo* *Turonensi* *ad* *Prulliacum* *castrum*, *vulgo* *Preully*, *diocesis* *Turonensis*, *S. Melanii* *corpus* *esse* *translatum*. *Est* *Prulliacum* *Baroniae* *titulo* *insigne* *oppidum*, *ad* *Clayam* *fluvium*; *ubi* *Ordinis* *Benedictini* *caenobium* *S. Petro* *dicatum*, *ut* *testis* *est* *Claudius* *Robertus*. *Si* *haec* *celebratur* *translatio*, *non* *saltem* *vi* *aut* *xii* *Novembris*; *nam* *quae* *citavimus* *Martyrologia*, *iis* *diebus* *consignantia* *S. Melanii* *memoriam*, *ea* *hac* *translationem* *antiquiora* *sunt*.

6 *Vitam* *S. Melanii* *a* *coetaneo* *auctore*, *ut* *Tom. 1* *Vita* *et* *miracula* *Rerum* *Francie*. *Du-Chesnius* *censet*, *conscriptam*, *ex* *veteri* *ms.* *mih* *transmisit* *eruditissimus* *atque* *humanissimus* *Jacobus* *Sirmondus* *Noster*: *ejusdem* *aliud* *exemplar* *e* *Britannia* *nactus* *sum* *opera* *Jacobi* *Bernardi* *Nostri*; *utrumque* *cum* *ms. codice* *S. Mariae* *de* *Ripatorio* *et* *Breviario* *Ecclesiae* *Coresopitensis*, *contuli*. *Priores* *duo* *codices* *vite* *addita* *habebant* *sequentia*, *quae* *et* *nos* *hic* *damus*; *S. Gregorii* *Turonensis* *libri* *de* *Gloria* *Confess.* *caput* *33*. *Miracula* *in* *Cenomanis* *patrata*, *auctore* *Gervasio* *Archiepiscopo* *Remensi*: *Miraculum* *apud* *Rhedonas* *factum*, *descriptumque* *ab* *Anonymo* *monasterii* *S. Melanii*, *ut* *apparet*, *monacho*. *Ejusdem* *sancti* *Antistitis* *vitam* *Gallie* *edidit* *Paschalis* *Robinius*, *e* *pluribus* *verum* *sacrarum* *Scriptoribus*, *Legendariis*, *Conciliis*, *Annalibus* *Francicis*, *Britannicis*, *Andegavensibus*, ac

Breviario *Ecclesiae* *Rhedonensis*, *collectam*. *Tradit* *vero* *inter* *alia*, *anno* *vcccclm*, *cum* *Nannetas* *populati* *essent* *Normanni*, *S. Melanii* *corpus* *Bituricam* *fuisse* *deportatum*. *Franciscus* *Lanovius* *in* *Syntagmate* *historico* *de* *Sanctis* *Franciae* *Cancellariis*, *primo* *loco* *S. Melaniam* *recenset*, *vitamque* *ejus* *a* *Cornelio* *Grasio* *Carthusiano* *scriptam*, *Notis* *illustrat*. *Agit* *de* *S. Melanio* *Vincentius* *Bellovac.* *Spec. hist.* *lib. 21*, *cap. 23* *et* *24*. *Petrus* *de* *Natalib.* *lib. 2*, *cap. 49*. *Antonius* *Demochares* *de* *divino* *Missa* *sacrificio* *cap. 23*. *Augustinus* *Pazius* *in* *Catalogo* *Episcoporum* *Britanniae*, *Claudius* *Robertus*, *Baronius* *Tom. 6* *Annal.* *ad* *annum* *vii*, *nu. 23*. *Joannes* *Chenu*, *qui* *nescio* *unde* *acceperit*, *quod* *scribit*, *Clodovaeum* *ab* *eo* *Christianam* *religionem* *edoctum*, *priusquam* *a* *S. Remigio* *baptizaretur*. *Idem* *post* *Chenu* *scripsit* *Andreas* *Saussayus* *in* *Martyrologio* *Gallicano*.

7 *Edificatum* *est* *in* *suburbio* *Rhedonensi* *a* *Salomone* *II*, *Monasterium* *Sancti* *Melanii* *Rege* *Britanniae* *monasterium*, *et* *S. Melanii* *nomini* *dicatum*, *ut* *testatur* *Bertrandus* *Argentraus* *Hist. Britan.* *lib. 1*, *cap. 30*. *Id* *perperam* *in* *Placio* *fundo* *patero* *S. Melanii* *situm* *scribit* *Cl. Robertus*. *Nam* *ex* *vita* *patet*, *Placium*, *aut* *Placionem*, *ubi* *aliud* *ipse* *Melaniam* *caenobium* *suis* *manibus* *construxit*, *in* *Venetensi* *esse* *diocesi*, *proculque* *distare* *ab* *urbe* *Rhedonum*. *Rectius* *conjectit* *Lanovius* *eo* *loco* *S. Melanii* *constructum* *esse* *caenobium*, *ubi* *ipsius* *olim* *sepulchrum* *insigni* *ornatum* *fuerat* *basilica*, *de* *cujus* *conflagratione* *infra* *ex* *S. Gregorio* *Turonensi* *dicemus*.

8 *Melanum* *indigenae* *appellant*, *ut* *ait* *Robinius*, *pro* *Melanio*

El xi Octob.

Translatio corporis.

Vita et miracula.

Alia translatio.

Monasterium Sancti Melanii.

EX MSS.
Alti Melanii.

Melanio, quomodo antiquitus semper scriptum; vulgo S. Melen. Monet Lanovius, a quibusdam confundi cum Melanio Rothomagensi, qui Malonus, Melonus, Mello audit, et forte rectius Mellonus. De hoc xxii Octobris agemus. Non ille est tamen, ut putarunt Lanovius et Robinius, de quo S. Gregorius Turon. agit lib. 7. Hist. Francor. cap. 19. Nam Melanius Rotomagensis apud Gregorium, sive Melantius, is est, qui S. Prætextato (de quo xxiv Februar.) in exilium acto intrusus est. Baronius in Not. ad Martyrologium, alium Melanium citat S. Melanii Rhedonensis æqualem, Veromandensem Episcopum, qui Concilio Aurelianiensi I, cum eo interfuerit. Sed Concilio illi subscripsit Sofronius Episcopus Ecclesie Veromandensis; Melanius præter Rhedonensem nullus. At Concilio V Aurelianiensi per Cautinum Archidiaconum subscripsit Melanius Episcopus Albensis.

Quando obiit S. Melanius.

9 De anno obitus S. Melanii nil certi possumus pronuntiare; nisi ultra dxxx annum Christi produxisse vitam, ante dxxlix obiisse. Nam S. Albinus qui Concilio Aurelianiensi IV, subscripsit anno dxxlix, solum xx sedit annos, ac menses sex; quem constat Melanio adhuc vivente Episcopum fuisse. Argentreus scribit a Clotario Rege, cum Chramno filio et Chonoberto vel Chronobro Comite debellatis reverteretur, in Franciam abductum esse S. Melanium. Verum cum illa expeditio suscepta sit a Clotario, postremo regni sui anno, qui Christi dxxi fuit; manifesti erroris illa Argentræi assertio convincitur: Febediolus enim Rhedonensis Episcopus Concilio Aurelianiensi V anno Christi dxxlix subscripsisse reperitur.

VITA

Ex veteribus mss.

CAPUT I.

S. Melanii ortus: promotio ad Episcopatum.

Narranda gesta SS. quaticumque stylo.

Cum Sanctorum priscorum Patrum veneranda memoria in omnipotentis Dei laude venerabiliter sit colenda, et eorum honorabilis vita ad exemplum fidelium fideliter proferenda; quisque in divinis voluminibus reus adscribitur, qui non studuerit dare gratis, quod ipse gratis accepit. Quidquid enim Ecclesie filiis proficit, et auditores suos imbuat, eosque ad exemplum provocat bonum, non est silendum, sed potius prædicandum. Idcirco nos timentes de inutili, vel potius de noxia taciturnitate damnari, insignia sanctissimi Christi Præsulis Melanii gesta, quicumque decrevimus exprimere caractere: ne forte, quod absit, dum præstolatur qui ea luculentius describat, materies multipliciter pro futura vetustate deperat. Præstat siquidem, ut descripta tam salubri historia de syllaba reprehendatur vel litteris, quam inertis somnolentiae indulgentes; nec nobis excusationem de tantillo nobis commisso talento, nec sapientioribus quandoque futuris in his amplificandis sive corrigendis locum præbuerimus exercitationis. Quapropter sequentes pro posse Psalmistam, qui ait: Justitiam tuam non abscondi in corde meo, misericordiam tuam et veritatem a concilio multo; non ea abscondemus de isto Confessore Christi, quæ veridica relatione comperimus, quamvis ea proferre ut decuerat, non possimus.

Psal. 39. 11.

2 Postquam ergo Dominus noster Jesus Christus mundum sua passione redemit, et Apostolos suos successoresque eorum eligens ad prædicandum misit, qui ab æterno Sole illuminati, divina adjuvante gratia, cæcos ignorantiae tenebris vero fulgore Christi illuminarent, et longam divini verbi familie Redemptoris esuriam epulis æternæ vite satiarent, sanctus Dei Sacerdos Melanius Rhedonensis Episcopus prædicare exorsus est. Fuit igitur prædictus Episcopus Melanius admirandæ sanctitatis, de a parochia b Venetensi, ex nobilissimis parentibus oriundus. Qui in fundo qui

a b
S. Melanii parochia et genus:

c Placio vocatur nutritus, quamvis emineret nobilitate generis, supereminere tamen nobilitate fidei: quantoque dignitate sæculi inter suos d clarus, tanto divinorum munerum gratia erat præcipuus. Hujus viri infantia cum per divinam providentiam summis Sacerdotibus erudienda fuisset commissa, non solum sacris litteris e apprimè et divinis imbuta est disciplinis: sed etiam præclarissimorum miraculorum, Domino cooperante, enituit signis.

c
d
Instituto:
e
Sanctitas.

3 Crescente vero in eo corporis ætate, divina quoque providentiæ in eo quotidie crescebat effectus. Denique virili tandem potitus ætate, contempsit spurci mundi gaudia, ut liberius impleteret summi Regis munia, et f religioso sese circumdedit habitu. Fuit autem forma præcipuus, corpore castus, mente devotus, affabilis colloquio, amabilis aspectu, prudentia egregius, temperantia clarus, zelo Dei et amore fecundus, perpetuæque virginitatis haud erat admonitus custos.

Fit monachus.

4 Itaque dum sæpeditus athleta Christi Melanius divinis excubiis liber indulgeret, derepente ad eum Primates, omneque vulgus promiscui sexus Rhedonensis urbis convolant, efflagitantes ut fungeretur eis officio Patris. Nam dum venerabilis Dei Antistes g Amandus, imminente molestia corporis, acri urgeretur dolore, beatissimum Dei famulum Melanium sibi adesse fecit. Quem blandis leniens sermonibus ita allocutus est: Fili carissime, quem sanctus Spiritus elegit templum sibi delectabile, cura pastoralis invigilare stude supra Dominicum ovile, quod tibi est ab æterno Pastore committendum post meum decessum: cunctoque gregi sibi accito edicit in propatulo, se in proximo hominem exiturum, Beatissimumque Melanium relatu sancti Spiritus in patronum eos habituros. Qui, mœrentibus omnibus pro amissione unius, atque gaudentibus pro adeptione alterius vita et meritis haud disparis, fatiscens viribus corporis, exit e medio hominum, in celesti Senatu a Domino stemmate pollenti coronandus. Cujus exequiis rite functis, corporeque visceribus terræ, hymnorum psalmodiarumque resultante Camæna, tradito, cuius felix anima possidet cælum; mox popularis turba, tam Clericorum quam laicorum utriusque sexus, pari voto parique assensu dirigit gressum ad B. Melanium: quem reuerentem atque contradicentem ejus precibus rapit, sibi in Pastorem elegit. Qui hujusce sedis cathedram sortitus dignitatis, qualia quantave inibi gesserit, impossibile est lingua enarrari.

g
S. Amandus Episc. Rhedon. prædicit sibi successurum.

5 Adeptusque hunc apicem, multo majoribus vigiliarum, jejuniorum, orationum continuarum, omniumque bonorum operum exhibitionibus, quam eatenus, macerabat corpus. Reputabat quidem secum, onus pastoralis sarcinæ sibi injunctum, ut qui prius fuerat custos sui, postmodum foret speculator publicæ utilitatis. Sicque repugnantibus sollicitudinem vicissitudinibus actum est, ut qui paucorum fugerat conventum, implicaretur curis plurimorum: et dum sæculi contemnit aspectum, irretitur nexibus mundalium sollicitudinum: et qui contraibat propriis voluptatibus, aliquantisper obsecundaret cosmi moribus. In Scripturis itaque sacris ita profecerat assiduitate lectionis, ut universis tam Doctoribus quam sodalibus superatis, cunctos præcelleret parochiæ, quam regendam susceperat, habitatores. In tantum vero erat aptissimus seniorum et coæqualium ac subjectorum, ut eloquentia sua placeret omnibus sibi colloquentibus, ut mœrentibus lætitiâ redderet, scelera facientibus disciplinam.

Fit Episcopus.

Sanctissime vivit.

Doctrina pollet.

a Parochia sæpe pro diocesi usurpatur in vitiis SS. apud S. Hieronymum, et alibi.

b Veneti populi Britannia inferioris, quorum urbs primaria vulgo Vannes, Ptolemæo Darioorigo.

c Eum vicum nunc Ploelauf vel Ploescob dici scribit Paschalis Robinius, aut potius, ut ait, Ploemelin, aut Ploemelin, qui juxta Lominium oppidum situs. Significat ea vox, inquit, agros circum vicum S. Melanii jacentes. Petrus de Natal. Plautionem vocat, alii

alii Plautium; *Breviar. Rhedon. Placionem; Lanovius Placium.*
d Andreus du Chesne Tom. 1. Hist. Franc. elatus.
e Breviar. Coresopit. a primævæ ætatis suæ tempore, et divinis, etc.
f ms. P. Sirmondi habebat, uti et Breviar. Coresopit. Sanctique sese Benedicti circumdedit habitu. Quod refellitur ex iis quæ in Præfat. diximus.
g Colitur S. Amandus Rhedonensis Episcopus XIV Novemb. Hinc patet falli Argentæum, dum inter S. Amandum et S. Melaniam sedisse vult Athenium, quem ipse Arthemium, alii etiam Anthemium vocant, et S. Riotismum.

CAPUT II.

Melanii Episcopales functiones: miracula.

Clodovæum ad bona opera excitat.

a
b
c
d

Interest Concilio Aurel. I.

e
f

g

Obiit diocesis et multos convertit.

Rom. 10. 15.

1. Reg. 1. 30.

Claret miraculis.

Ea occidit.

h
i

Occurrit ei diabolus specie Medici.

k

l

His et hujuscemodi virtutibus pollens, a Clodovæo Regi Francorum fit cognitus, et ejus b strenuus efficitur c Consiliarius. Ejus quippe consilio multas a fundamentis construxit ecclesias, d desertasque restauravit, et monasteria quædam decentissime fabricavit. Pauperes quoque ejus consilio abundantissime sustentans, Dei servos, cujuscumque fuissent ordinis, condigna reverentia honorabat. Justitiam vero per populos ipsius monitis exercebat, cultumque divinum pro posse amplificabat.

7 Denique reperitur, quod idem Rex in e Aurelianiensi civitate congregavit f Synodum triginta duorum Episcoporum, quorum omnium in refellendis hæreticorum objectionibus, atque in constituendis Catholicæ fidei sanissimis sententiis, sicut in præfatione ejusdem Concilii habetur insertum, S. Melaniam Rhedonensis Episcopus, velut quidam strenuus signifer, enituit. Quanta vero vel qualia capitula de statu Canonico ab ipso Sancto in eodem Concilio fuerint statuta, quamque fuerint, Spiritu sancto proficiente, ab omni falsitatis errore eliquata, quicumque plene scire voluerit, ejusdem Concilii descriptionem requirat; et inveniens singulas g cum propriis auctoribus sententiis, animadvertet hujus sanctissimi viri verba non solum præsentibus inimicorum Christi fallacias, sed etiam quandoque futuras, Spiritu providente, jugulasse versutias.

8 Quanta siquidem virtutis et gratiæ atque sapientiæ idem Sanctus fuerit, nemo, ut reor, digne valebit explicare. Erat quippe in lege Domini jugiter sine lassitudine persistens: actus vero vitæ suæ omni hora custodiebat: oculum mentis suæ in Dominum semper fixum tenens, et omne consilium atque opus suum ad ipsum convertens. Nam ut merito potiretur Evangelica beatitudine, qua dicitur: Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona; pastorem gerens sollicitudinem, sæpe lustrabat Ecclesias, et municipia sibi commissa, prædicando pacem, et confirmando cetera virtutum opera. Unde per gratiam Dei prævalentibus Evangeliorum assertionibus, aucta est, eo desudante, per cunctum diocesis illius pagum fides Christianorum, et miserabilis error gentilium ab eodem radicitus evulsus.

9 Sed Dominus, qui per Prophetam suum loquitus, dicens: Glorificantes me glorificabo, et qui me contemnunt, erunt ignobiles; hunc se glorificantem ista virtutum frequentia sublimavit, ut lampas accensa non sub medio recondideretur, sed emicantibus crebris miraculorum scintillis universo innotesceret climati Occiduo. Ex quibus miraculis quamvis plurima nostræ subduxerit notitiæ, magis h vovens inungi veneno, quam i mundanis laudibus; tamen ea quæ celare non potuit, hic referre dignum duximus.

10 Quadam nempe die dum B. Melaniam de Rhedonico pago ad k oratorium suum, quod sibi construxerat in fundo qui vocatur Placio, quem ex parentum proprietate retinebat, pergeret; venienti in Martiacum castrum, quod in montis celsitudine situm est, super fluvium qui vocatur Ava, fit antiquus hostis ei obviam, l ferens immania cornua tamquam cornua tauri. Cognovit ergo eum vir Dei. Quem cum

requisisset, dicens: Quo vadis? ille respondit: En ad fratres vado, potionem eis dare volens. Et addidit se medicum esse. Itaque perveniens sanctus Confessor ad oratorium suum, mox prosternitur in orationem, qua completa profinus surrexit.

11 Malignus autem spiritus unum seniore de monachis qui ibi morabantur, inveniens aquam haurientem, in eum mox ingressus est; terræque prosternens, vehementissime vexare cepit. Quem cum vir Dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, et malignum ab eo spiritum, foeda relinquentem vestigia, seque nimis incusantem querimonia, ita expulit, ut ad eum ulterius redire non auderet.

12 Apostolicam denique tenens in docendis hominibus normam, ostendebat contra singulorum peccantium vulnera ornatam regulam et rectam. Ipse vero magis ac magis subiciebat se divinis obsequiis, vigiliis scilicet et orationibus, jejuniis et elemosynis, ceterorumque honorum operum exhibitionibus; ac pro his et hujuscemodi studiis coronam justitiæ fideliter expectabat: non frustra fidelem existimans Deum, qui pie vigilantibus coronam promisit gloriæ. Et quoniam ante oculos mentis illius assidue dies ultima versabatur, oculos corporis sæpius lacrymabiliter erigens ad cælum, animum non relaxabat ab oratione.

13 Enimvero quia virtutes illius, et miraculorum signa quæ gessit, pro enormitate sui singulatim a nobis enarrari nequeunt; tamen omnia illibata præterire, dulcedo illius sanctissimæ memoriæ non permittit. Ergo ex iis quædam breviter commemoremus: nam innumerabilibus cæcis reddidit visum, claudis gressum, debilibus virium restaurationem, infirmis sanitatem, mutis loquelam. Porro tantæ virtutis erat, ut dæmon ante illum nullatenus occultare se valeret. Quapropter innumerabiles dæmonibus obsessos suis meritis ac precibus per Dei virtutem liberavit homines.

a *Hic est Clodovæus Magnus, qui Francis imperavit ab anno cclxxxii, usque ad dxi.*

b *Andr. du Chesne Tom. 1. Hist. Franc. citans hanc S. Melanii vitam, habet præcipuus.*

c *Hinc quidam Clodovæi Cancellarium et Notarium credere. Nicolaus Vigneries hinc concludit, subjugatos a Clodovæo Britones, nec alium proprium Regem habuisse, satis debile id est argumentum.*

d *Du Chesne, dirutasque.*

e *Urbs est nobilissima ad Ligerim in inferiori Belsia, olim Genabum dicta, vulgo nunc Orleans.*

f *Habita est ea synodus Felice v. c. Consule, an. Christi dxi. Simmachi Papæ xii, Clodovæi xxx, estque prima Synodorum Aurelianensium, hanc Synodum, inquit Vincentius lib. 24, cap. 23, congregavit S. Melaniam, qui Regi Clodovæo familiaris erat, fuitque auctor Canonum ibi promulgatorum, sicut in præfatione ejusdem Synodi legitur. Verum ea Præfatio nunc desideratur. Subdit Vincentius: Hæc et alia plura Ecclesiæ utilia (ut dictum est) auctore S. Melanio Rhedonensi decreta sunt. Synodi hujus meminisse Breviarium Rhedonense, sed non recte xxxiii Episcoporum facit, dicitque sub Hormisda Papa celebratam. Addit S. Melanii consilio et monitis sancta et toti Ecclesiæ utilia decreta statuta fuisse.*

g *Hinc patet, olim extitisse ejus Concilii Acta, nunc solos Canones habemus.*

h *ms. Sirm. volens.*

i *Alterum ms. humanis.*

k *Id monasterium fuisse, patet ex sequentibus, Claudius Bob. in catalogo Episcoporum Rhedon. existimat hoc esse monasterium quod S. Melaniam dicitur, quod tamen in catalogo Abbatiarum scribit a Salomone Britannia Rege conditum; secundo nimirum ejus nominis, qui circiter annum dclx obiit, ut testatur Argentæus. Est monasterium S. Melanii in suburbio Rhedonensi situm. Placio in agro Venetico. Robinus hoc monasterium vocatum ab eo Plautium, sive Ploemelen scribit, in memoriam loci natalis, eodem dicti nomine. At potius hic ipse esse locus videtur, in quo natus, vel certe nutritus fuerat Sanctus.*

l *ms. Bip. In specie tauri, habens cornua.*

Ex mss.

Diabolus e possesso pellit.

Sæpe suscipit in cælum.

Plurima edit miracula.

EX MSS.

CAPUT III.

Variae curationes per oleum sacrum, et aquam benedictam.

Morbum inveteratum oleo sacro et signo Crucis sanat.

a

Quadam itaque die dum circumiret parochiam suam, visitando et confirmando populum Dei, nuntiatur est ei, quod quaedam matrona nobilis genere in a pago Cenomanico, juxta pagum Rhedonensem, jaceret infirma, cui nomen erat Eva: jacuerat autem duodecim annis aegrotata, ita ut nusquam pergere, numquam vel de lectulo sine alterius adjutorio potuisset exurgere. Hujus parentes et amici accedentes ad praedictum sanctum Confessorem Christi Melanium, deprecabantur eum, ut ei sanitatem concederet: quia firmiter credebant, quod hoc suis meritis et intercessionibus a Domino impetrare posset. Verens autem memoratus Pontifex Domini sententiam, qua dicit: Infirmus fui, et non visitastis me, et quae sequuntur, cum iisdem nuntiis ad eam ire perrexit. Et ingressus domum illius, manu dextera signum crucis super eam fecit, et ex oleo sacro cum oratione Dominica illam linivit, atque ei pristinum sanitatis statum redintegravit, suffragante virtute Altissimi. Quae mox surgens, et supra pedes proprios se erigens, omnipotenti Deo egit gratias, qui eam per suum sanctum Pontificem Melanium reddiderat sanitati. Ipsa ergo, quae diutissime jacens infirmitate, omnem substantiam suam Medicis distribuerat, nihilque ei profuerat, sed semper deterius habuerat, mox ut se sanam deprehendit, sua omnia beato Pontifici tradidit, et ei postmodum, Domino servitura, adhesit.

Matth. 23. 43.

Oleo et aqua benedicta ex humilitate utitur.

13 His et hujusmodi quamplurimis virtutum prodigiis Domini annuente gratia, beatus Pontifex Melanium effulsit: sed horum maximam partem, ne sibi hanc vanam gloriae ventus auferret, multo conamine studuit occultare. Timebat enim ante oculos interni Judicis jactantiae crimen incurere, si unquam populari delectaretur favore. Igitur dum infirmantibus sanitates praestaret, sacro oleo vel aqua benedicta eos fovebat: ut dum viderent pupuli aliqua fomenta aegris adhiberi, non virtutem putarent, sed medicinam. Quod ita fuisse, sequentia miracula paulatim declarabunt.

Paralyticum sanat.

16 Adducitur itidem aliquando ad supradictum S. Melanium quidam paralyticus, universorum membrorum damnatus officio, qui nullam recuperandae sanitatis fiduciam ulterius habebat in homine, sed tamen de Domini nondum penitus desperaverat juvenine. Hic cum fuisset sancto viro praesentatus, suppliciter postulabat ab eo, ut illius sanctitas sibi sanitatem a Domino impetraret, quod facere nequiverat plurimorum industria Medicorum. Cujus miseriae Sanctus Dei condolens, ut solito sibi more sacrati olei benedictione eam summotenus linivit, mox morbus excluditur, et salubris vigor illabitur. Qui sanitate percepta, cum omnibus suis praedicti sancti viri Melanii se tradidit obsequiis, atque ejus servitio inhaesit, et ab omnibus se saeculi actibus separavit. Reliquit ergo mundum cum satellitibus suis, et sociavit se, prout potuit, Deo et Angelis illius.

Sanati gratitudo.

Aegrum sanat.

17 Denique alio tempore erat quidam vir, Siagrius nomine, nimiae aegritudinis incommoda sustinens, quem nullus terreno medicamine valebat curare. Hic cum S. Melanii fuisset praesentatus obtutibus, supplicantibus amicis ejusdem, pro eo ad Dominum orationem fudit, et, sicut semper, cum sanctificati olei delibutione ab eo morbum expulit, et pristinam ei sanitatem, Domini opitulante gratia, restituit.

Contractum curat.

18 Item nom multo post tempore quidam homo pedibus ambobus contractus proieitur ante eum. Cujus miseriam Sanctus Dei cum pietate respiciens, pro eo precem fudit Domino. Deinde lavans infirmi pedes aquae calidae fomento, eum pristinae restituit

sanitati; ita ut, Domino open ferente, per se reparet ad propria, qui aliorum advectionis humeris, sancti viri expetiverat praesentiam. Qui cum se per merita sancti viri intellexisset sanatum, cum nihil melius penes se eidem offerendum reperisset, semetipsum sanctissimi Pontificis tradidit obsequiis, ejusque cunctis diebus vitae suae sese commisit servitio. Cujus etiam progenies usque in hodiernum diem sanctum illius custodit sepulchrum, et cum luminaribus accensis ibidem vigiliis et orationibus insistens, pro praedicti viri beneficiis Deo laudes et gratias refert, et ejus ecclesiae excubiis jugiter inservit.

Is illius se obsequio devot.

19 Nec illud silendum reor, quod quaedam puella daemone plena, et idcirco, catenis constricta, adducitur a suis ad sanctum virum saepius supra nominatum. Ante cujus conspectum cum daemone, qui eam cruciabat, se celare non posset, dicebat se pro scelere, quod commiserat, in eam fuisse intrare permissum. Mox vero ut signum sanctae Crucis sanctus Dei Antistes Melanium contra eam digitis expressit, ab ea protinus malignum spiritum expulit, et eam sanam Domino cooperante reddidit.

Energumenam signo Crucis liberat.

20 Alio quoque tempore venit ad eum quidam vir, Medias nomine, cujus filius jacebat infirmus, morti jam proximus. Hic itaque accedens ad sanctum virum, deprecabatur eum, dicens: Homo Dei, restitue mihi filium meum. Et haec dicens flebat. Erat autem hoc in Placio, b juxta fluvium Vicienoniae. Beatus ergo Melanium pergens ad aegrotum, confortabat eum, et caput et manus illius demulcens, dicebat: Confortare tantum fili, et crede, et implebitur voluntas tua. Et tandem apprehensa manu ejus, elevavit eum; et surrexit stans supra pedes suos incolumis.

Infirmum sanat.

a Pagus Cenomanicus, vulgo le Maine, inter Normanniam, Andegavos, Turones, ac Britones sita provincia, cujus caput Cenomanorum civitas, vulgo le Mans, ad Sartam fluvium.

b Fluviorum totius Britanniae celeberrimus est Vicienonia, ut habet Papirius Massonus libro de fluminibus Galliae. Alti Vidianam vocant. Vincent. Bellou. et Breviar. Coresopit. Vicienam; passim nunc Vigelania dicitur, vulgo la Villaine. Rhedonum urbem alluit.

CAPUT IV.

Marsi Episcopi poena, curatio. Venetensium conversio.

Eodem fere tempore convenerunt simul vir Dei Melanium, et electus Dei A. Albinus, sanctusque b Victor, atque c Launus, et S. d Marsus, in e Andegava civitate intra f basilicam sanctae Dei genitricis Mariae: ibique B. Melanium ex communi consensu aliorum Missam celebravit in capite jejunii Quadragesimae. Post cujus celebrationem, antequam recessissent ab invicem, dedit eis beatus Pontifex g eulogias in caritate, cum Dei gratia et sua benedictione. Beatus vero Marsus h praeferebat jejuniis diei caritati, et eulogiam, qua communicare debuit, vilipendens, particulam, quam acceperat a Sancto Melanio, in sinu suo cadere permisit.

a
b c d e
f

g

h

S. Marsus ne jejuniis violat, eulogiam in sinu abscondit.

22 Accepta ergo unusquisque ab altero licentia redeundi ad propriam Sedem, osculati sunt se invicem, et cum Dei gratia iter suum coeperunt peragere. Nec dum vero amplius quam decem milliaria ab urbe discesserant, cum sensit S. Marsus se ab eulogia in serpentem versa circumcingi. Ut ergo cognovit, poena sua cogente se pro inobedientia sua, et pro caritate contempta, horribili vindicta multatum, provolutus ad pedes B. Melanii, quid ei et qualiter evenisset indicavit. Recipiens autem sanctus Pontifex ejus satisfactionem, ait illi: Perge frater velociter ad Dominum Albinum fratrem nostrum, et confitere ei quod egisti, et quid mali pro hoc ipso tibi accidit. Qui consurgens accelerato itinere venit ad S. Albinum, et enarravit ei delictum suum. Sanctus vero Episcopus audiens negligentiam ejus dixit ei: Me quidem pro te deprecaturum Dominum scias; sed vade ad fratrem

Ea in serpente vertitur.

fratrem nostrum Victorem Episcopum, et enarra ei omnia quæ fecisti; et, ut pro te misericordiam Domini deprecetur, exora. Quæ iterum consurgens, sicut jussu erat vir Dei venit Cenomannis ad B. Victorem, et retulit ei omnia quæ gesta fuerant ab eo. Recordans vero B. Victor, quod in ore duorum vel trium testium stet omne verbum, dixit ei: Revertere frater ad sanctissimum Antistitem fratrem nostrum Dominum Melanium: credo enim quod ejus meritis et intercessionibus liberaberis. Arrepta itaque revertendi licentia, venit semivivus ad B. Melanium: et inveniens eum in Placio in sua basilica orantem, narravit ei omnem laborem sui itineris, et quomodo S. Victor sibi dixerat, quod a nemine alio liberandus esset nisi ab eo, per cujus meritum ligatus fuerat, videlicet a S. Melanio. Quod audiens B. Melanius, per totam noctem illam sese pro eo vigilando et orando afflixit. In crastinum vero absolutionem et benedictionem super eum fudit. Post quibus absolutionem, mox versus est serpens in cristianam eulogiam, quam assumens B. Marsus, gaudens communicavit se de ea, quod prius malo suo facere neglexerat.

Bursus serpens in eulogiam.

23 Huic tam stupendo miraculo successit aliud nequaquam, ut reor, inferius. Senex quidam de Venetensi pago veniens ad S. Melanium, precabatur eum, ut filium suum sanaret a dæmonio, a quo male vexabatur. Cui vir sanctus respondit, oraturum si quidem caritative pro eo, de sanitate vero illius nihil aliud, quam quod Deo placeret, futurum. Dæmon autem intelligens se jam jamque per merita sancti viri ab illo puero ejiciendum, duxit illum in quodam cubiculo, et ibi suffocavit eum, vi extorquens animam illius. Denique pater pueri rediens domum, cum invenisset eum mortuum, flebat multum; et nullam exinde consolationem recipiens, ait amicis suis: Ferte cadaver ejus ad B. Melanium: confido enim quod resuscitare possit filium meum, qui prædicat Deum vivum. Quo audito, amici ejus deportaverunt eum, et posuerunt ante beatum Antistitem. Et accedens pater ejus propius, narravit ei qualiter interfectus esset a dæmonio. Clamabat autem ad eum flens et ejulans, atque dicens: Credo, vir Dei, quod etiam a morte per te possit resurgere filius meus. Conversus autem B. Melanius ad populum qui convenerat, dixit: O Venetenses, quid prodest vobis quod hæc et ceteras virtutes videatis fieri in nomine Domini nostri Jesu Christi, cum tantopere recusetis fidem et credulitatem ejusdem Domini nostri recipere? Erant enim tunc temporis Venetenses pæne omnes gentiles. At illi respondentes dixerunt: Ne dubites vir Dei, quia si istum puerum resuscitaveris a mortuis, omnes credemus Dominum quem prædicas. Hæc illis dicentibus, ait B. Melanius ad Dominum: Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui fratrem meum Dominum Martinum *k* permisisti tres mortuos resuscitare; deprecorte, piissime Pater, ut me indignum famulum tuum exaudias, ut populus, qui circumstat, cognoscat potentiam tuam, et in nullo de te diffidat, si tua fuerit voluntas, ut resuscites istum defunctum. Et hæc dicens, posuit Crucem super pectus mortui, et statim revixit. Stupefactus omnis populus in tali miraculo, clamabat dicens: Sufficit, nunc credimus cuncti Deo, quem prædicat B. Melanius. Ac deinde constituto a B. Melanio die et loco, vix aliquis remansit qui non, Baptismatis gratia recepta, fidei Catholicæ jungeretur.

Eum resuscitavit S. Melanius.

Convertuntur Venetenses.

a S. Albinus Episcopus Andegavensis colitur i Martii. Sedit annis xx, mensibus vi, subscripsit Concilio Aurelianensi III an. dxxxviii, et per Sabaudum Abbatem Aurelianensi V, an. dxxxix. Unde id refellat, quod scribit Paschalis Robinius, quæ hic narrantur contigisse cum ab Aurelianensi Concilio reverterentur: nam S. Melanius non nisi primo Aurelianensi interfuit, minimum xix annis antequam Episcopus esset S. Albinus.
b Hunc Cenomanensem Episcopum fuisse scribit Robinius, et satis colligitur ex his quæ infra dicuntur. Deest a catalogo Episcoporum Cenoman. Claudii Rob. Nam quem ille refert Victorium, is

cum Concilio Turonensi Severino v. cl. Consule, an. Christi cccclxi interfuerit, huc non pertinet.

c Omittit hic a Robinio suspicor S. Laudum sive Lautum, aut Lautonem esse, qui Constantiensis Episcopus interfuit Concilii Aurelianensis II, an. 533, III, 538, IV, 541, per Eusepilionem Presbyterum; et tandem V, 549. Colitur xxi Septemb. Vincentius expresse Lautonium appellat. Lanovius Lautonum, sive Lanulphum, Claudius Rob. Lanulphum, Breviarium Coresopit. Lautorium.

d Robinius, Lanovius, Argentæus Nannetensem Episcopum faciunt. Extat apud Claudium Rober. Marcus quidam, vel Marcius, vel Marius, (ut scribit) Nannetensis Episcopus: sed ab hoc videtur diversus, cum inter primos ejus Sedis Antistites recensetur ante Nunechium, qui concilio Venetico circiter annum cccclxx subscripsit. Fuit vero S. Albini temporibus Marcus Aurelianensis Episcopus, qui Concilio Aurelian. IV subscripsit an. dxxi, atque alius Marcus (sed cujus Sedis Episcopus, non exprimitur) Aurelianensi II, an. dxxxiii. Asservatur in Essendiensi illustrium Canonissarum apud Westphalos ecclesia S. Marsi) hujusne, an allerius, nondum conperi corpus, auræ thecæ inclusum.

e Ms. Rip. Andegaviso. Est Andegavus, sive Andegavus, aut, ut hic dicitur, Andegava, ut sæpe in vitis SS. Andegavis, Andium urbs præcipua, vulgo Angers, veteribus Juliomagus, ad Meduam fluvium, qui haud inde procul in Ligerim se exonerat.

f Robinius scribit hæc facta in sacello D. Virginis de Ronsereio, quod erat in crypta ad oram Meduanae ædificatum. Est jam Roncereium, vulgo Ronceray, monasterium feminarum Ord. S. Benedicti in urbe Andegavensi, longo post tempore fundatum xiv Julii an. mxxviii, a Fulcone Nerre Comite Andium, ut tradit Renatus Choppinus Politæ sacra lib. 3, tit 4, num. 15. Quærit Robinius, qui liceret Melanio coram Albino in ipsius diocesi celebrare: respondetque aut fuisse locum illum tunc in Britannia extra Albini jurisdictionem, aut certe detulisse id Albinum seni hospiti.

g Sunt eulogie cibaria, quæ benedictionis gratia transmitti solebant, aut post Missas dari, in signum communionis et caritatis. Robinius, Annales Andegavenses, ut ait, secutus, sacram Eucharistiam interpretatur. Verum id mihi non probatur: nec enim eam tam irreverenter vir sanctus tractasset, nec ejus sumptione solvi Ecclesiasticum jejunium existimasset.

h Robinius ait, cum occulte indignationis reum sese Marsus agnosceret, nec voluisse, nec ausum fuisse sacram hostiam sumere. Probabilius est noluisse jejunium infringere, et fortasse collegas, qui id facerent, judicasse.

i Alterum ms. nobis.
k De eo xi Novemb.

CAPUT V.

Eusebius Venetensium Rex, ejusque filia, a S. Melanio curati, alia hujus miracula.

Illud quoque inter præcipua miraculorum opera, quæ per S. Melanium Confessorem suum operatus est Dominus, ponendum puto, quod circa a Regem Venetensem Eusebium, et ejus filiam Aspasiam nomine, factum fuisse, fideliter invenitur. Veniens quippe prædictus Rex aliquando de b Venetensi civitate cum suo exercitu, pervenit ad parochiam quæ vocatur Cambliciacus c, ibique, nobis incertum cur, forte iratus, multorum hominum oculos erui jussit, et manus evelli. In ipsa autem nocte qua hæc operatus est, ægrotare cepit, et intolerabilibus doloribus urgeri. Metuens autem ibidem vitam finire, Medicos qui cum eo venerant, adscivit, et ut ei in aliquo adjutorium præberent admonuit. Sed ipsi omnem industriam suam in vanum expedentes, in nullo poterant eum adjuvare.

Eusebius crudelis Rex morbo corripitur.

a
b
c

25 Post triduum autem quo ipse ægrotare cepit, arrepta est filia ejus, Aspasia nomine, a dæmonio, et cepit volutari per terram spumans. Cumque geminato langore, proprio videlicet et suæ carissimæ filia, quo nihilominus cruciatur acrius, anxietur; sagaci inquisitione scrutabatur, quo vel a quolibet hominum desideratum sperare posset remedium. Audiens autem famam B. Melanii, scilicet qualiter Dominum diligeret, qualiterque Dominus hunc diligentem se virtutibus mundo clarificabat; mittens ad eum suppliciter deprecabatur, ut ad se caritatis gratia venire dignaretur. Quo impetrato, eum summo honore ad se adduci fecit, et in eadem parochia, in qua ipse jacebat, in loco qui vocatur Prima-villa, hospitium ei præparari jussit. Veniens autem B. Melanius de d monasterio suo, quod propriis manibus fabricaverat in fundo qui vocatur Placio, in honorem Dei, e cum paucis monachis ad lectulum jam dicti venit infirmi. Quem cum crudelissimus vir fuisset intuitus,

Ejus filia arripitur a dæmone.

Rex ad se invitat S. Melanium.

d
e

EX MSS.

tus, ex imo corde punctus, confessus est delicta sua, et qualiter ei hæc infirmitas corporalis accidisset, et filiae ejus Aspasie, suppliciter enarravit. Ad didit quoque, ut pro utrisque eis dignaretur orare. Quod vir Domini benignissime suscipiens, data prius illi digna poenitentia pro commissis delictis, ait illi: Infirmitas, frater, hæc non est tibi ad mortem, sed ut salveris per eam, et recognoscas Dominum qui te creavit. Deinde unxit eum de oleo benedicto tribus vicibus, cum trina invocatione divinitatis, et statim surgens sanus, retulit gratias Deo, qui per famulum suum S. Melaniam sanitatem illi concessit.

S. Melaniam cum sanat.

Filiam a dæmonio liberat.

26 Post hæc accessit S. Melaniam ad locum ubi puella a dæmonio vexabatur: quem ut vidit dæmon, cepit clamare et dicere: Quid me persequeris sancte vir Dei Melaniam? Jam enim me de alia puella ejecisti, et iterum nunc me hinc ejicere vis? Increpans autem eum B. Melaniam, ait illi: Exi ab ea, cruenta bestia, et vade in illum locum ubi nunquam deinceps ulli homini nocere possis. Quo dicto statim sana facta est puella, et venit ad patrem suum gaudens, et glorificans Deum.

Eusebius Cambliciacum et donat.

27 Post hæc cum inde recedere volens B. Melaniam peteret missionem, accessit ipsa puella ad patrem, et deprecabatur eum, ut pro recompensatione utriusque salutis, suæ videlicet atque illius, si non amplius, saltem ipsam Cambliciacum B. Melanio condonaret. Quod audiens Eusebius Rex pater ejusdem puellæ, sermone libentissime annuens, dedit illi totam parochiam superius nominatam per anulum suum, ad suos monachos alendos. Accepta ergo jam dicta terra Beatus benedicens eis perrexit inde ad cathedram Episcopatus sui, ad civitatem scilicet Rhedonensem.

f Multa alia fecit miracula.

28 Hæc tantummodo de innumerabilibus miraculis, a Deo per B. Melaniam in vita et sanitate illius corporali patris, referenda credidimus; ne forte his, qui merita Sanctorum pro numerositate vel raritate miraculorum metiuntur, nullius putaretur meriti, si non aliquibus insigniretur virtutibus. Ceterum quamplurima omisimus, partim metuentes incredulorum diffidentiam, partim fastidiosorum importunitatem; et, quod est verius, ignavia nostra prevalente, tantæ succumbentes materia.

29 His ergo ad laudem Domini nostri Jesu Christi de vita sanctissimi Patris nostri Melanii utcumque descriptis, suademus auditoribus nostris, non frustra sibi narrari vitas sanctorum Confessorum, vel passiones Martyrum: quin potius ut intelligentes quod scriptum est: Ad mensam magnam sedisti? diligenter intellige quæ apponuntur tibi; sciens quoniam talia te oportet preparare. Studeant ex his scripturis, quæ, quasi mensa multiplicium ferculorum speciebus referta, ita diversarum virtutum gemmis stipata sibi imitanda apponuntur, non ventrem cum escis mox perituum, sed mentem perenniter victuram reficere. Hæc itaque breviter, more frudentium Patrum nostrorum Britonum, de vita Patris nostri B. Melanii perstreptentes potius, quam proloquentes; jam de ejusdem transitu, quæ pro certo novimus, proferamus, magis reservandæ memoriæ gratia, quam pronuntiandæ historiæ cupiditate.

Ecclesi. 31. 12. Imitanda sunt gesta Sanctorum.

a Erant S. Melanii ætate, ut auctor est Argentarius, duo in Britannia Armorica Reges, unus e Conani, aliter e Rivallonis prosapia, de qua re xii Decemb. ad vitam S. Judoci, qui Judicæus Regis e Rivallonis familia frater fuit, plenius agemus. Venetensis hic Rex, in neutrius familia stemmata reperitur. Sed nec Riouthimus ille, qui Rex Britonum appellatur a Jornande de rebus Geticis cap. 43, ab Eurico Visigothorum Rege victus, dum Anthemii Imperat. rogatu, ejus se cupit conatibus officere. Ab eo fortassis hic Eusebius Rex descendit. An alteri Regi tributa solverit, an ejus tantum nomine exercitum duxerit, improprie hæc dictus, alii disputent.

b ms. Rip. Venonica.

c Addit. ms. Rip. ubi castrum situm est, qui vocatur Marciaeus.

d ms. Rip. oratorio.

e Idem ms. cum suis Clericis et quibusdam discipulis.

f Idem ms. discipulos.

CAPUT VI.

S. Melanii mors: a morte miracula.

igitur sanctissimus Confessor Christi Melaniam, Domino revelante, obitum suum ante prænoscentis, discipulis suis diem obitus sui prænuntiavit. Deinde tempore congruo absolutionem eis more Episcoporum faciens, et eos sua benedictione confirmans, verbisque divinis instruens, qualiter se agere deberent in servitio Domini, edocuit. Post hæc sese Domini corporis et sanguinis perceptione munivit, atque vitæ suæ fideliter peracto cursu, feliciter in qua die prædixerat migravit ad Christum, in loco qui vocatur Placio, ubi ipse, sicut jam diximus, propriis manibus ecclesiam construxerat, et monachos ad servitium Dei faciendum congregaverat.

Prædicit diem mortis suæ.

Communicat:

Moritur.

31 Per visionem autem Angelicam conveniunt ad obsequium corporis illius faciendum sanctissimi Pontifices superius nominati, videlicet S. Albinus, et S. Victor, S. Lannus, nec non et S. Marsus, qui per ejus virtutem a serpentis cingulo, sicut superius narratum est, fuerat liberatus. Hi sanctissimi Pontifices, et alii quamplurimi fideles viri, per Dei providentiam ad ejus exequias convenientes, primitus Ecclesiastico more animam ejus commendaverunt Deo; deinde nocte sequenti in orationibus et vigiliis expensa, primo mane Missam pariter audierunt.

Episcopi ad ejus funus per Angelos convocati.

32 Exin communi consilio, Deo, sicut postea patuit, ordinante, collocaverunt corpus sancti viri in navi, quæ forte aderat in alveo fluminis Viconiæ. Qui fluvius suscipiens sanctum corpus ejus, cum Pontificibus et Clericis atque monachis litaniis canentibus, et cum populo qui eum sequebatur, Deo gratias pro ejus gloria, de qua certi erant, referendo, converso impetu, qui deorsum, sicut et ceteri, fluere ferrique solebat, sursum versus perduxit usque ad civitatem Rhedonensem, quæ triginta vel eo amplius millibus ab eodem loco distat, quam ipse Sanctus feliciter gubernaverat. Cumque prope muros civitatis jam advenisset, Clerici et omnis populus, qui in eadem urbe consistebant, processerunt ei obviam cum crucibus et cereis, et vexillis, canentes et laudantes Deum in sublimi, non ideo quia defunctus erat eorum piissimus Pastor, sed quia meruerant saltem corpus defuncti patroni sui recipere.

Adverso fluvio navis ultro defertur Rhedonas.

33 Audientes autem voces psallentium duodecim latrones, qui tenebantur vincti in una turri, quæ erat contra meridiem juxta murum civitatis opposita, flebilibus vocibus coperunt ejus misericordiam implorare. Cumque ut eis misereretur clamarent, et Dominum nostrum Jesum Christum, Sanctumque Melaniam deprecarentur; scissa est turris quæ erat ex lapidibus, a summo usque deorsum; et soluti sunt a vinculis et liberati, qui tenebantur in carcere. Divulgatum est autem hoc miraculum per diversas provincias.

Captivi Sancti invocantes liberantur.

34 Erat quoque in proximo ultra fluvium Viconiæ quædam materfamilias, quæ per multos annos, amisso oculorum lumine, permanebat cæca. Hæc autem hoc miraculo, quod Dominus pro meritis sanctissimi Pontificis Melanii declarandis in præsentia ejus exanimis corporis operatus fuerat, cum parentibus et amicis suis festinanter venit ad sanctum corpus defuncti Pontificis. Et cum terræ prostrata pedes ejus osculata fuisset, statim et ipsa desideratum recepit lumen. Quo recepto, multo repleta gaudio, Domino egit gratias, et S. Melanio, terramque quam tenebat hereditario jure ultra fluvium Viconiæ, ubi et ipsa eatenus habitaverat, tradidit eidem S. Melanio æternaliter habendam.

Cæca illuminatur.

Sua ei dicit.

35 Beati autem Pontifices superius nominati accipientes propriis manibus sancti viri corpus, portaverunt illud usque ad locum a Deo sibi provisum: in quo

Sepelitur S. Melaniam.

quo ab eisdem venerabiliter, sicut pro hoc ipso divinitus fuerant missi, collocatum est: ubi ejus meritis et intercessionibus multa præstantur beneficia indigentibus, et cum fide postulantis, usque in hodiernum diem. Colitur autem dies depositionis illius VIII Idus Novembris, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est cum æterno Patre et Spiritu sancto virtus, honor, et gloria, imperium, laus, potestas per infinita sæcula sæculorum, Amen.

DE EODEM

SANCTO MELANIO,

EX S. GREGORIO TURONEN.

Melanius Rhedoniæ urbis Episcopus, post *a* innumerabilium signa virtutum, jugiter intentus cælo, emicuit sæculo. Super ejus sepulchrum *b* mira Christiani fabricam celsitudine levaverunt: sed instinctu maligni, qui semper bonis adversatur operibus, quodam tempore ab igne comprehenditur. Palla etenim erat *c* linea, quæ sanctum Confessoris tegebat sepulchrum. Scilicet ubi tignorum congeries flamma dominante truncatur, ruunt tegulæ, cum ligaturis, et reliquo tecti apparatus. Una *d* tamen e trabibus flammato capite impetu ruinæ propulsa, super tumulum Sancti ruit; quæ non modo succendere pallam, verum etiam contere inter se et lapidem sepulchri potuerat. Ruit insuper et immensa multitudo carbonum. Alia quoque vela, quæ parietibus vel ostiis dependebant, ad primum flammæ flatum exusta sunt. Hæc vero palla non solum non usta, verum etiam nec summotenus ab igne decorata est. Igitur expleto incendio, ingrediuntur populi cum ejulatu magno, et usque ad sepulchrum Antistitis properant, inter fletus et lacrymas nova gaudia percepturi. Removent desuper tumulum ligna cum flammis, apprehensumque tumuli velum, excussis prunis, mirantur omnes illesum.

a Utrumque ms. enituit.

b Unum ms. miram.

c Surius et varia S. Gregorii Turon. editiones, lignea, perperam.

d ms. Sirm. tantum.

ALIA MIRACULA

AUCTORE GERVASIO ARCHIEP. REM.

Gervasius Dei gratia Remorum Archiepiscopus Eveno S. Melanii venerando Abbati, salutem in Christo. Petisti a me quondam, frater dilectissime, ut Reliquias insignis Confessoris Melanii, genitori meo mihi que valde percaras, tibi tradidissim: quas, ne tanti Patroni pignore locus vester privaretur, et *b* Haimonis genitoris, genitricisque meæ *c* Hildeburgis, necnon Domini mei *d* Henrici Regis, meaque apud vos æterna servaretur memoria, multis precibus impetrasti. Nunc autem, ut sanctum industrumque virum oportet, de ejusdem prædicti Confessoris miraculis dilectionem tuam me sollicitare non piguit;

a Gervasius Archiepiscopus Remensis, dat Abbati S. Melanii ejus Reliquias.

b *c*

d

quorum partem mihi visam, partem etiam non frivola quorundam relatione cognitam, ad ædificationem legentium caritati tuæ breviter expedire non differam.

2 Cum quadam die felicis memoriæ *e* Rorans avia mea, in Cenomanensi pago, in villa quadam sui dotilitii, *f* Argentrada nomine, moraretur, prædictæ pars villæ maximo forte incendio conflagravit. Ignis vero validus postquam eo productus est, ut horrei sui juxta ecclesiam positi fastigium crepitantibus lamberet flammis; illa Reliquiarum, quas secum asportaverat, reminiscens, mox sibi afferri præcepit: quibus elevatis, et e regione contra ignem positis, quasi cælitus imbre demisso, subito admiranterque noxius ille ignis extinctus est. Quas reliquias post obitum suum nepoti suo, quem de filio suscepit, nomine Haimoni, patri scilicet meo, cum dotilitio reliquit.

3 Ipse vero has ad castrum suum, nomine *g* Lith, transtulit: ubi multa pro meritis ejusdem sancti Pontificis patrata sunt miracula: sanitates ægotantibus multis redditæ, tam de lumine privato, quam de ceteris debilitatibus: et si quis super eas false jurabat, confestim falsitas comperiebatur.

4 Me videntem quidam pugnaturus juravit, qui statim cæcus factus, latrocinium boum confessus est. Alter non impar similiter pugnaturus, falso juravit: et antequam inde se eleverat, mingere cæpit; quo casu illum esse reum, intentibus notum fuit. Similiter de innumerabilibus sacramentis editis nostri, quæ videbant, referebant nobis signa.

5 Egomet vero vidi aliud insigne. Cum prædictus genitor meus, a quibusdam divitibus suscepturus fidelitatem, has reliquias secum deferri juberet, in cuiusdam forestarii sui domum se recepit. Quarum portitor, ut sibi visum fuit, non aptius locum inveniens, in quadam magna arca super frumentum noctu reposuit: infra quam similiter ex altera parte candelam accensam imposuit. Quo diluculo veniens, partem arcæ invenit concrematam, excepta parte illa, qua sanctæ reliquiae conditæ erant. Pallium vero, quo involutæ erant, incombustum repertum est, quamvis super illud plurimi incensi invenirentur carbones.

6 Quam plurimos audivimus super prædictas reliquias captionem jurasse, qui cum fugere vellent, non potuerunt, et reversi sunt. Adhæc quoque quamplurima prædicti Patris audivimus miracula; quæ si per aptum tempus colligi possent, satis in eis quid scriberet scriptor haberet.

a Gervasius Barbet, alius de la Roche-guyon, ut testatur Claudius Robertus, an. MLVI, factus Archiepiscopus Remensis, obiit an. MLXXII. Antea fuerat Cenomanensis Episcopus. Deerrant sequentia in ms. Ripatorii.

b Claudius Robert, in catalogo Archiepiscoporum Remen. ait Gervasium filium fuisse Hamelini Bellesmensis, domini de Castro-ledi, in catal. Ep. Cenoman, filium facti Guidonis II. Lavallii. Est Lavallii, seu Vallis Guidonis, ut ait Papirius Massonus, dives oppidum ad Meduanam in Cenomanis.

c Claud. Robert, in Cenoman. filiam Juonis Bellesmii primi Comitis Alençonii, sororem Ansgardi Episcopi Cenoman. scribit fuisse. At mox Gervasii matrem vocat Bertrudem Dominam Castri-ledi.

d Henricus I, Galliarum Rex, anno MLX, regni sui vigesimo octavo obiit.

e Alterum ms. Rogans.

f Est hoc, opinor, municipium quod in geographica Cenomanorum descriptione exhibet Mattheus Ogerius, ad Lovenne fluvium, haud procul Lavallo, vulgo Argentre.

g Castrum Ledii, (incolæ Lidi dicunt, teste Massono) Chateau du Loir, in Cenomanis ad Ledum fluvium, qui non procul Andegavis Sartæ permiscetur, deinde Meduanæ: hic vero jam plenior in Ligerim sese effundit.

AUCTORE
GERVASIO
ARCHIEPIS.
REM.
e

f
Incendium
per casu restitutum.

g
Alia ad eas
miracula.

Perjuri puni.

Arca pars ab igne immunitis.

Perjuri detecti.

ALIUD

EX MSS.

ALIUD MIRACULUM

AUCTORE ANONYMO MONACHO.

a
Balnearum
apud veteres
Britones usitas.

Moris est Christianorum, Dominicus dies, ab Dominicæ resurrectionis honorem, ubique venerantium, Sabbatorum diebus laborum sudores, corporumque fatigationes, balnearum aquis lavando frequentius recreare, sordidas lotis vestibus mutare, ut terrenam cælestis Regis curiam, præsentem videlicet Ecclesiam, mundiores ut corde sic corpore valeant intrare. Qua ex consuetudine oppidanus quidam Rhedonis ad meridiem domum habens, superfluvium Vicononiam, die quadam Sabbati, vigilia videlicet Dominicæ natiuitatis, balneum antelucanus propter multum dieculæ impedimentum ingressus, filium, quem habebat unicum, magis pie quam honeste jubet sibi, ut secum balnearet, afferri: parenti jussi clientes, patri balneanti filium inter ulnas imponentes. Balneat itaque pater, deosculans et blandiens, condelectansque tam sibi quam filio. Tandem igitur pater ille, signo apud

b
Puer in balneo
suffocatus.

2 Sed dum mater cum famulis patri aliquamdiu obsequerentur, puerum in aqua remansisse solum obliviscuntur. Qui dum ibidem pueriliter ageretur, humani generis inimico insidiante ipsis in aquis, delectationibus preparatis (proh dolor!) enecatur. Demum autem audito in ecclesia divino dei præsentis officio, jam decurso aliquot horarum spatio, pietate præmonita, quærit mater de filio, quo exiverit e balneo. Queritur horsum, quæritur et illorsum; sed non invenitur aliquorsum, quia quæritur non ubi est, sed aliorsum. Tota igitur die transacta, sed et festivæ noctis parte non modica, cum e cuppa balneum ejiceretur, puer sub aqua jam dudum exanimis invenitur. Conclamat familia, lacrymatur, lamentatur, suspiriis ab imo agitur: quibus mater subagnitis clamoribus, crine sparso, vultu lacrymis et rubore suffuso, pectore pugnis tuso, fletu materno B. Melanii (nam in ejus monasterio ea hora sonabatur ad nocturnos,) auxilium invocando, se miseram ingenians, accurrit. Ut vero puerum, imo pueri corpus aquis eductum et exanime comperit, voce compressa in faucibus, stuporis ac doloris immanitate membris rigentibus, mortuæ similis, consternata collabitur. Quæ manibus præsentium excepta, spiritu tandem

*Mater immo-
dice tuget.*

redeunte, quasi de gravi somno experrecta, ut quid egerit breviter referatur, quod femina, quod mater unici morte filii sic orbata, conquerens vociferatur. Cumque famuli cum vicinia noctem circa defuncti corpus, ut moris est, vigilarent, illa doloris magnitudine superata, et quasi malignorum furis exagitata, furtim se a turba seduxit, properans se immersum vicino Vicononie flumini, quasi quæ filio superesse non vellet exanimi.

3 Quo comperto, cum a prudentioribus domum esset reducta, et usque in crastinum a suis custodia, Deo, ut proxime patuit, disponente, classicum in monasterio B. Melanii ad Missam audivit Dominicam. Tum illa ad se reversa, et ad prædicti Sancti subsidium, et per ejus ad divinum conversa: Redde mihi, inquit, o sanctissime Melani, redde mihi filium meum sanctissimis precibus tuis pro ejus resurrectione fuis ad Deum. Et ad suos: Permittite, ait, o consolatores piissimi, permittite, quæso, ut defuncti corpus filii mei ad ecclesiam Beati deferam Melanii: credo enim ejus sanctis orationibus Deum meis subvenire doloribus. Illis autem quasi divinitus communitis, fideliter petenti non obviabantibus, defunctum suum usque ad prædicti Confessoris monasterium, turba multa comitante perlatum, ante sanctum altare, nullo sibi obsistente, imo admiranter turba eam inspectante, Triscando abbate, ut moris est, Missam celebrante, deposuit. Ubi cum ipsa diutius B. Melanii auxilium vocibus lacrymosis devotissime super mortui precaretur, revocatione, devotissime etiam cunctis adstantibus, cum ipsa pro eodem rogantibus; (quis enim fidelium hoc intuens desisteret a precibus?) preces eorum precibus Sancti ad aures pietatis divinæ perlatis, et efficaciter susceptis, mortuus reviviscit, matrem vocans recognoscit, allatum sibi potum ac cibum sumit, matri redditur incolumis, cunctis qui aderant cernentibus, et pro eo in sublime Deum et Santi merita apud Deum potentia laudantibus.

*S. Melaniam
invocat.*

*Reviviscit
puer.*

4 c Hæc per eos audivimus, qui rei gestæ præsentem affuerunt, qui *d* et ipsi tunc ejusdem monasterii existentes monachi puerum exanimem delatum per merita B. Melanii viventem remeare viderunt.

*c
d*

a Hoc miraculum in solo Jac. Sirmondi ms. extabat.

b Ea nunc Cathedralis est, teste Claudio Bob.

c Hinc de Auctoris hujus ætate ferri judicium posset, si catalogum haberemus Abbatum S. Melanii, et quo tempore Triscandus Abbas vixerit, nossemus.

d Hinc conjici potest, Auctorem quoque monachum in S. Melanii monasterio fuisse.

DE S. PETRO ABB. CANTUARIENSI.

CIRCITER
AN. CHRISTI
DCV.
VI JANUARIJ.
S. Petri nata-
lis.

Inter primos Anglorum Apostolos commenerari Petrus jure potest, S. Augustini adjutor, primusque ab eo constitutus Abbas monasterii SS. Petri et Pauli Cantuarie, quod deinde S. Augustini est appellatum. Ejus natalem hoc designat Martyrologium Anglicanum, et Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum. At xxx Decembris eum referunt Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino, Constantinus Ghinius in Natalibus SS. Canonicorum, Joannes Molanus in Natalibus SS. Belgii, Ferrarius in citato Catalogo. Ejus meminit et Wion in Appendice, ad librum 3 Libri vitæ, sed nullum ei certum diem tribuit.

2 De eo hæc scribit S. Beda lib. 1. *Histor. Ecclesiasticæ gentis Angl. cap. 33.* Augustinus, ubi in regia civitate Sedem Episcopalem accepit, recuperavit in ea, Regio fultus ad miniculo, ecclesiam, quam ibi Romanorum antiquorum fidelium opere factam fuisse didicerat, et eam in nomine sancti Salvatoris Dei et

Domini nostri Jesu Christi sacravit; atque ibidem sibi habitationem statuit, et cunctis successoribus suis.

*Ecclesia Christi
Cantuariæ.*

3 Fecit autem et Monasterium non longe ab ipsa civitate ad Orientem, in quo, ejus hortatu, Edelbert ecclesiam beatorum Apostolorum Petri et Pauli a fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit, in qua et ipsius Augustini, et omnium Episcoporum Doroverniensium, simul et Regum Cantii, poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius consecravit.

*Alia SS. Petri
et Pauli.*

4 Primus autem ejusdem Monasterii Abbas Petrus Presbyter fuit, qui Legatus Galliam missus, demersus est in sinu maris, qui vocatur Ampleat, et ab incolis loci ignobili traditur sepulturæ. Sed omnipotens Deus ut qualis meriti vir fuerit demonstraret, omni nocte supra sepulchrum ejus lux cælestis apparuit, donec animadvertentes vicini, qui videbant, sanctum

*S. Petrus sub-
mersus.*

Transfertur. sanctum fuisse virum qui ibi esset sepultus; et investigantes unde et quis esset, abstulerunt corpus, et in Bononia civitate juxta honorem tanto viro congruum in ecclesia posuerunt.

Cantuaria. 6 *Hæc Beda. Quam ille regiam civitatem appellat, Dorobernia est, sive Durovernum, Ptolemæo Darvernum, nunc Cantuaria, vulgo Canterbury; quæ florente Heptarchia Saxonica, regni Cantii caput, et sedes regia fuit, donec Ethelbertus Rex eam cum jure regali Augustino et Archiepiscopo gentis Anglorum consecrato largitus esset; ut scribit Guilielmus Cambdenus in Cantio.*

Ecclesia Christi. 6 *Ecclesia illa Christi, ab antiquis Romanis Christianis, ante Anglorum adventum, ædificata, a S. Augustino recuperata, et rursus Salvatoris nostri Christi cultui dedicata, a posteris instaurata ac mirifice exornata, in medio urbis sinu, insigni majestate in cælum assurgit, procul etiam adspectabilis. De ea agit Cambdenus in Cantio. Est vero ea ecclesia Cathedralis, adjunctumque habuit Benedictinorum cœnobium, quod Henricus VIII, dissipavit. De eo fuse agit vir venerabilis Clemens Rennerus in Apostolatu Benedictino tract. 1, sect. 1, § 17.*

S. Augustini monasterium. 7 *SS. Petri et Pauli monasterium, quod deinde S. Augustini dictum, in Orientali Cantuarie suburbio fuit, Cathedrali illi æmulum, maximis quondam opibus ab Ethelberto Rege locupletatum, concessa Abbati officina monetaria, cum jure pecuniam signandi, ut tradit Cambdenus. Pars ejus maxima ruinis involuta, reliqua in ædus regius conversa. De eo cœnobio fuse in suo Apostolatu tr. 1, sect. 1, § 13, agit Clemens Rennerus.*

Ejus rursus mentio fiet in vita S. Ethelberti xxiv Februarii, S. Augustini xxvi Maii, S. Laurentii n Februarii, et alibi.

8 *Bononia, ubi sanctus hic Abbas sepultus memoratur, urbs est Belgicæ secundæ, Episcopatu jam a mille ac ducentis annis ornata; qui postea cum Tarvanensi Morinorum conjunctus fuit, at Tarvana eversa restitutus; vulgo Bouloigne.*

9 *Sinum maris Ampleat, Capgravo Amflet, eum reor esse, qui inter Bononiam ac munimentum Blacnestum occurrit; unde et vicus propinquus in tabula Mercatoris Ambleteul dicitur, vel a vico sinus ipse, ad ostium Marquisiani fluvii.*

10 *Porro S. Petri Abbatis meminit Trithemius lib. 3, de Viris illustrib. Ord. S. Benedicti cap. 33, atque fuisse monachum S. Gregorii Romæ. Idem tradit Clemens Rennerus loco citato. Fuit a S. Augustino cum S. Laurentio Romam missus, ut S. Gregorio referrent quæ in Anglia a se gesta essent, et de quibusdam eum consuleret: de qua legatione fusi in S. Augustini vita agemus. De Petro agit et Harpsfeldius seculo 7, cap. 19, qui gente Romanum fuisse scribit, uti et alii quidam.*

11 *Trithemius ait Petrum floruisse anno dcxx. Quod refellitur ex epistola Bonifacii IV, data in Kal. Martii anno Phocæ Imp. viii, Christi nimirum dcx, quam recitat Clemens Rennerus. Sed mendum irrepsit in numerum Indictionum; erat enim tunc xiii, non iv, ut habet. In ea epistola mentio fit Joannis Abbatis, qui Petro successit: adeoque hunc circiter annum dcvi, submersum conjicimus.*

DE S. ERMINOLDO ABB. AC MARTYRE.

AN. CHRISTI
MCCXXI.
VI JANUARI.
S. Erminoldi
nomen in
Martyrol.

Sancti Abbatis ac martyris Erminoldi nomen sacris Fastis adscriptum habet Ferrarius his verbis: VIII Id. Januar. apud Ratisponam S. Erminoldi Abbatis Brunfingensis et Martyris. *Benedictus Dorganius in Benedictino: S. Ermenoldi Abbatis et Martyris, Magnarum virtutum viri. At Hugo Menardus in suo Martyrologio v Januarii: In Germania S. Ermenoldi Abbatis et Martyris, Ordinis Cluniacensis.*

2 *De eo ita scribit Trithemius in Chronico Hirsaugiensi, viros illustres commemorans qui ex Hirsaugia prodierunt: Evernoldus monachus hujus cœnobii Hirsaugiensi, ad monasterium Briverungense in Abbatem constitutus est, vir scientia et conversatione sanctissimus: qui multis in vita et post mortem fertur claruisse miraculis: cujus vita et conversatio cum miraculis in duobus libellis conscripta latius in præfatio cœnobio habetur. Eam vitam ab Auctore anonymo, monacho Prufeningensi, circa annum mccc, scriptam, Tomo 2 Antiquarum lectionum vulgavit Henricus Camisius, extatque in Auctario Surii.*

3 *Meminit S. Erminoldi Baronius Tom. 12, an. 1121, n. 7 et 8. Raderus Tom. 1, Bavarie sanctæ, ubi vita hujus compendium refert.*

VITA

PRÆFATIO AUCTORIS.

Psal. 11. 1.
Utile est SS.
vitas scribere.

Novissime diebus istis, in quibus (proh dolor!) juxta Psalmistæ querelam, defecit Sanctus, et diminutæ sunt a filiis hominum veritates, bonorum antecedentium sanctitatem et scripto recolere, et memorie tradere posterorum, tam rationis instinctu monemur, quam ipsa utilitate allicimur et profectu. Denique Sanctus Sanctorum, a quo sanctitas omnis tamquam a fonte primario, scaturigine multiformi permanat in Sanctos, in rivulo-

rum limpida puritate dum noscitur et laudatur, visum in eis excitat salutarem, qui ab eo dulcedinem derivatam in suorum mirifica suavitate legendo præsentium et præstantium. Accedit ad hoc, quod nos, qui futuram inquirimus civitatem, manentem in hoc sæculo non habentes, dum in hujus vite ac viæ prociectu eorum calles aspicimus, qui tam adversantis mundi sinistram, quam blandientis dextram contemnendo, viam regiam incedentes servaverunt; ipsi quoque rectorum recta sectando vestigia, non abducimur ad intorta compita deviantium plurimorum, qui se sequentes illaqueant, et illa queatos immergunt doloribus sempiternis. Postremo illud quoque Sanctorum bona commemorando consequimur et scribendo, quod illorum eo ipso meremur auxiliis adjuvari, quo eorum virtutibus congandemus et gloriæ. Dumque alios hæc legentes ad studium boni, bonorum accendimus et monemus exemplis, ipsorum nos, quos provocavimus, intercessio consequitur, et a Domino, in quo laboramus, certa remuneratio comparatur.

2 *Ista considerando ad Beatissimi Erminoldi a Priveningensis Ecclesiæ primi Abbatis gesta magnifica describenda, cursum styli dirigimus, qui gregis nostri tamquam aries quidam insignis et prædux et fidelissimus protopastor, ad caulas summi pastoris æthereas nos præcessit. Nec tam arduum opus aggredimur, in nostris, quæ nullæ sunt, viribus confidentes; sed in eo, sine quo nec incipi potest bonum aliquid nec compleri. Animat nos præterea, et id tentandi præstat audaciam ipse inchoationis hujus instinctor præcipuus et injunctor, venerabilis scilicet Pater Dominus b Ulricus sextusdecimus Abbas Prufeningensis Ecclesiæ, qui antecessoris tanti virtutibus coexultans, ac per hoc nequaquam carens ipse virtutibus, anno incarnationis Dominicæ mca, xxxi, primo anno sui regiminis, onus hoc Atlanticum nobis tamquam Pygmæis imposuit, uno eodemque præcepto suo ac jussu, auctoritatis suæ scutum opponens linguæ*

Ex mss.

Bononia Belgica.

Sinus Ambleat.

S. Petrus Romanus.

Quando obiit.

a

b

Ulrici Abbatis
jussu scripta
hæc vita.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.

Job. 13. 7.

linguæ calumnianti, quæ nos præsumptionis forsitan argueret, et insufficientiæ nostræ desperationis obicem auferens, et ausum conferens ad injuncta. Scriptum autem scientes esse: Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos, optantes nos ad exprimenda vera sufficere, nihil circa rem gestam addere vel mutare conabimur, nihil de proprio confingemus, sed ut fidelis ad nos usque traduxit antiquitas: sive veritate servata, stylum aliquanto tentabimus facere comptiorem, ne rei utilitas, tamquam Falerni nobilitas ac dulcedo ob ruditatem incultius eloquii, tamquam ob vasculi cariem contemnatur. Sæpius etenim crater tornatilis et elegans, potum bonum et bibilem meliorat; deformis vero catinus, infusi et nectaris minuit suavitatem.

a Prufening, altis Prufing et Prufeninge, monasterium Ord. S. Benedicti, supra Batisponam, ad confluentes Danubii et Navi, fundatum a S. Ottone Bambergensi Episcopo, an. MCXIX, Wigul. Tom. 3.

b Wiguleo Udalricus quem ait obisse an. MCCCXIV.

LIBER I.

CAPUT I.

S. Erminoldi ortus, religiosæ vitæ tyrocinia.

Multi sancti
in Germania.

a

b

c d e

f g h

i k l

m n o

Igitur cum Apostolicæ prædicationis in omnem terram sonus exisset, et in fines orbis terræ verba eorum, granorum more, dispersa per campos mundi latissimos et patentes, in fructus proficerent copiosos, et ex omni natione, quæ sub cælo est, cæli horrea messe fidelium replerentur; a Germaniæ quoque deserta in ubertatem versa, virorum illustrium plures dignos agricolæ Christo manipulos protulerunt. Ex quibus b Augusta quidem rutilat c Udalrico, d Chunrado e Constantia sufflorescit, alio f Udalrico g Hirsaugia venustatur, gloriatur h Henrico et i Chuneunda sua k Babenberch et l Ottone, m Altach ac n Hildensheim o Godehardo illustratur. Alia quoque Germaniæ loca quam plurima pluribus aliis tantis et tot exultant, quod, ut de his taceatur, quos vel hominis segnis ignavia, vel incuria successorum, seu etiam diutini temporis intercursum, memoriæ humanæ subtrahit, quos tamen indebiliter continet vitæ liber, melius ac feliciter semper in Dei præsentia, quam in nostra memoria brevi ac momentanea constitutos; si liceret, horum omnium vellemus mentionem facere nominatim, quorum nomina et virtutes vivacis scripturæ tenacitas, adhuc quasi ejusdam indicis ostensione præsentat, numerositate sola vocabulorum capacissimi certe codices tenderentur. Hæc idcirco diximus, ut in gaudio recorderemur, quomodo terra nostra per infidelitatem quondam sterilis, peperit plurimos vere ac veraciter Samueles: qui licet in suo quisque loco divisi, in uno tamen spiritu, prout vult, singulis dividente, soli Domino laudabiliter, ut quondam ille Samuel, servierunt in sanctitate et justitia coram illo.

Inter eos S.
Erminoldus.

4 Inter quos Deus omnipotens similem illum fecit in gloria Sanctorum, de quo scripturi sumus, beatissimum scilicet Erminoldum Prufingensem primum Abbatem, speculum sui temporis et exemplar, et posteriorum lumen et jubar illustre. Et tu ergo Ecclesia Prufingensis nequaquam minima es in præcipuis monasteriis Germaniæ; ex te enim exiit, non quidem carnis exortu, sed spiritus transitu ex hoc mundo ad Patrem, venerabilis ille Dux, qui de vitæ secularis Ægypto eductus, vita pariter et virtute Mosaica, Pharaone, id est, principe mundi relicto, ad terram veræ promissionis, ut alter Josue te præcessit; Seon Regem Amorrhæorum et Og Regem Basan, et omnia regna Chanaan, per quæ multiformis informitas intelligitur vitiorum, strenuo ante congressu triumphans. Ad cujus illustria tandem calamus se conver-

tat, quem Spiritus sanctus et temperare et irrigare dignetur, qui ejus, quem descripturus est, tamquam venerabilis templi sui consecrator pariter extitit et possessor.

5 Beatus igitur Erminoldus de gente p Suevorum progenitoribus quidem exortus est modo seculari satis claris. Qui concessio sibi pignore tali divinitus, Dei gratiæ non ingrati, filium suum in Hirsaugiensi cœnobio divinis curaverunt obsequiis mancipare: Annæ illius utique spiritu non carentes, ut, sicut alter Samuel, a juventute sua et usque in senectam et senium coram Domino ministrare consuesceret in eodem. In quo videlicet studio pietatis desiderium eorum attulit eis Dominus, nec sunt fraudati a desiderio suo, dum quod omnimodis optaverunt, completum sibi concessum in filio letabantur. Denique puer erat ingeniosus, et sortitus est animam bonam, et ingenii quidem capacitate scientiam præpollentem, ac animæ bonitate virtutes eximias apprehendit; bonitatem, et disciplinam, et scientiam doctus a Spiritu, a quo profecto ductus est in desertum vitæ claustralis. Ubi licet a diabolo tentaretur, membrum tamen insigne capiti Christo cohærens, et capitis armatura triumphans exivit vincens, ut vinceret, et victor coronam perciperet reprobissam. Beati igitur regulam Benedicti, benedictus ipse a Domino tamquam regni tramitem apprehendens, iter vitæ suæ secundum statutum illius ita direxit, ut Abbas ex Monacho, magister fieri ex discipulo mereretur.

6 Siquidem q B. Wilhelmi tunc Hirsaugiensi Abbatis vitæ modum ac formam ita moribus suis impressit, ita perfectionis illius studuit imitari vestigia, ut jam qualis Pater, talis filius appareret, et magister in discipulo videretur; et nulla jam posset esse dubietas, super hunc Elisæum spiritum Eliæ requiescisse. Idem vero venerabilis Wilhelmus, apud ecclesiam sancti Martyris r Emmerani in urbe s Ratispona sub t Ramuoldo, ejusdem monasterii tunc Abbate, Prior extiterat, non fama fallaci solummodo, sed veraci præconio meritorum longe lateque clarescens, ad Hirsaugiensem est electus Ecclesiam, in qua Beatus, ut dictum est, Erminoldus sub eodem spiritualis militiæ tyrocinia taliter exercebat, ut non longi temporis interfluxu, signifer ex athleta, ex satellite campiductor, et ex milite primicerius crearetur.

a Expluribus Galliarum populis constata gens, Rhenum transgressa, inter Mennum ac Danubium sedes facit, Alemanni dicti, vel Allemanni, aut Allamanni, quasi omnes viri, aut multitudo virorum undique collecta; all enim omnem, man virum significat nostratibus ac Germanis. Protulere deinde fines Allemanni, Etiamnum Galli et Hispani Germanos omnes Allemannos vocant, Germaniam Allemanniam.

b Splendidissima Rhætica provinciæ colonia Augusta Vindelicorum, vulgo Augsburch.

c Martyrol. Roman. Udalricum vocat. Colitur iv Julii.

d Colitur S. Conradus xxvi Novemb.

e Constantia nobilis civitas ad lacum Brigantium, sive Venetum, qui et Constantiensis dicitur, vulgo de Bodensee.

f Hic Udalricus videtur is esse, quem Trithemius scribit ex monacho Hirsaugiensi factum Abbatem Cellæ Paulinæ.

g Nobile olim Ordinis Benedictini cœnobium Hirsaugia, Ludovici Pii temporibus fundatum, situm in Ducatu Wirtenbergensi. Ejus Chronicon conscripsit Trithemius Abbas.

h Vitam dabimus xiv Julii.

i Colitur S. Cunegundis Imperatrix in Martii.

k Vulgatus jam Bambergæ dicitur. Sua fertur prope in metitullio Germaniæ.

l De eo ii Julii.

m Altach inferius, amplissimum ac ditissimum monasterium Ordinis Benedictini in Bavaria inferiori ad Danubium; ubi Abbas fuit ante Episcopatum S. Godehardus. Est et altud in eadem inferiori Bavaria, non procul Straubinga, Altach superius dictum.

n Vulgo Hildesheim appellamus, Urbs est Germaniæ Episcopalis.

o Ejus vitam dabimus iv Maii.

p Suevia Germaniæ provinciæ, celeberrima cum primis, sed angustioribus conclusa quam olim limitibus.

q De hoc agemus v Julii.

r Colitur S. Emmeramus xxii Septembr.

s Urbs Imperialis ad confluentes Regi sive Regini et Danubii, alias sæpe Reginoburgum, vulgo Regensburch appellatur.

t B. Ramuoldi vitam dabimus xvii Junii.

p
Puer fit monachus.

q
B. Wilhel-
mum magi-
strum suum
imitatur.

r s

t

CAPUT

CAPUT II.

Abbas Lorsacensis factus, eo se munere intra annum abdicat.

Creatur Abbas Lorsacensis.

Denique sanctitatis illius tam sonora vox in Rama audita est circumquaque, ut lucernam sub modio seu vase subjectiois ulterius tegi non sineret vel abscondi, sed super candelabrum poni regiminis persuaderet. Unde factum est, ut tam fratrum electione communi, quam a Henrici Imperatoris ejusdem nominis quinti consensu atque favore, ad *b* Lorsacensis Ecclesie regimen vocaretur, quae regalis est Abbatia, illisque diebus et in copia rerum temporalium abundabat, et in praerogativis plurimis dignitatum.

Egrege praest.

8 Hic itaque fidelis servus et prudens super familiam Domini constitutus, subjectis tamen non tam praesepe studuit, quam praesepse; nihil subditis facendum injungens, quod ipse exempli causa non primitus pertulisset. Etenim jugum ab adolescentia sua portaverat, et ipse Majorum ferendo mandata, imponenda minoribus praedicebat temperare; Phariseorum Scribarumque nota prorsus immunis, qui alligant onera importabilia, et ea humeris hominum juxta sententiam Salvatoris imponunt, ipsi ea digito non moventes. Non sic iste, non sic, sed instar boni pastoris forma factus gregis ex animo, creditas sibi verbo pavit oviulas, pavit exemplo Sanctorum, pavit desiderio et subsidio temporali. Propter quod grex, qui datus est sibi pecus inclytum suum, nec immittitur est numero, sed adauctus; nec defecerunt sub ejus cura subsidia temporalia subditis, sed creverunt. Etenim dum in diebus sui regiminis, et numero subditi sui et merito pariter auferentur, nec de multitudine subjectorum, nec de temporalium affluentia, nec de culmine dignitatis intumuit; sed magis in sanctitate atque profectu discipulorum, quam in excellentia praelaturae vel magisterii letabatur, quod perpendi faciliter poterit per subjecta.

Math. 23. 4.

Abdicat se officio, ob munera a fratre data Caesari.

9 Fratrem namque carnalem vir Dei habebat, praeter titulum sanguinis generosi, satis superque et in divitiis abundantem. Quodam vero die cum venissent viri Imperatoris, ut assisterent coram illo, affuit inter eos et ille viri sancti germanus. Cui subridens Augustus, animo forte jocandi: Causa, inquit, tuae dilectionis fratrem tuum regali praefecimus Abbatiae, facientes sibi nomen grande, juxta nomen magnorum qui celebrantur in terra, ut sedeat cum Principibus, et solium gloriae teneat inter illos. In quo igitur majestatis nostrae munificentiae respondebis? At ille: Vera, inquit, esse omnia recognosco, quae proponit Vestra Serenitas, arbitrorque dignissimum, ut vestrae non ingratus inveniar pietati. Dictum duxit in actum, nec multo post decentibus satis Imperatorem muneribus honoravit, famulo Domini Erminoldo tam dicta Imperatoris, quam facta germani penitus ignorante. Ceterum mox ubi ad eum res gesta devenit, licet horum omnium nec conscius extitisset, Lorsacensem resignavit Abbatiam, protinus tam curae se subtrahens pastorali, quam vel notae levissimae Simoniacae pravitatis. Advertendum est igitur, quam execrabile duxisset hic Sanctus per tale se vitium maculasse, ut et Praelaturam detestaretur, pro qua nihil unquam datum vel praebitum esset adipiscenda; sed pro jam adepta, et de posifacito frater suus Imperatori grates per munera retulisset.

Hedit Hirsaugiam cum 40 discipulis.

10 Relicto igitur regimine Lorsacensi, tanquam bonae opinionis ac fame diluvio, ad arcam requiei suae, id est, ad Hirsaugiensem Ecclesiam, et ad suum Noe, Beatum videlicet Wilhelmum, tanquam emissa columba revertitur, non sine ramo tamen virentibus foliis venustato. Nam secuti sunt eum discipuli ejus, non minus quam quadraginta, quos apud Lorsacum sub spatio unius anni, quo inibi praefuit, Deo colle-

gerat, ut quam fructuosus in vera vite palmas hic esset, ipsa ubertate geniminis monstraretur. Denique in baculo suo, curae videlicet pastoralis, solus transierat ad Lorsacense conobium, et nunc cum turmis discipulorum revertebatur Hirsaugiam: quorum collectio tamquam ramusculus de hac sancta radice consurgens, paternae virtutis gratia virescebat. Hi ergo ab eo separari non sustinentes, sicut oviulae (dicentes non quidem verbis, sed facto, Verba vitae aeternae habes, ad quem ibimus?) Pastorem suum usque Hirsaugiam sequebantur. Ubi et tanquam Angelus Domini cum honore susceptus, benignissime pertractatur; quippe cujus ibi sanctitatis praeconia non latebant.

*AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.*

Joan. 6. 69.

a Hic impio patri in regnum Germania successit an. m. c. lvi. Imperator coronatus an. sexti, mortuus xxii. Maii. m. c. lxxv.

b Additur ad marginem in postrema Surtii editione, veluti explicationis gratia, Laurishaimensis, Fuit Laurissa, sive Laurishaimium, vulgo Lorsche vel Lors, celebre in agro Wormatiensi monasterium Ordinis Benedictini; postea Pramonstratensibus, dein Archiepiscopo Moguntino donatum. Ejus Chronicon edidit Tom. 1. Her. Germanicar. Marquardus Freherus; in quo tamen nulla fit mentio Erminoldi. Suspicio potius Laureacum, sive Loracum, ut etiam hic in Anacephalasti vocatur, vulgo Lorch, intelligendum, nobile in Wirtembergia conobium.

CAPUT III.

Prufeningense conobium fundatur.

Porro propter nos homines et propter nostram salutem, qui presentem locum incolimus, a Domino factum est illud, ut occasione quacumque oliva fructifera, et vere vitis abundans illic evelleretur, et transplantaretur in hac vinea Domini sabaoth, quam dextra Domini per sanctum Ottonem Babenbergensem Episcopum tunc fundaverat et compleverat, ut haec novella recensque plantatio de mundi Aegypto translata, mitteret altius sub tam industrio vitatore radices; dum quod S. Otto plantaverat, hic rigaret, utriuslibet meritis et obtentu Domino dante desuper incrementum. Deo igitur nobis melius aliquid providente, quam humana solertia praevaleret, actum esse non ambigamus, quod columbinam hanc animam, et venalitatibus, ut dictum est, Simoniacae putre contagium sic horrentem, arca Hirsaugiae a prima missione recepit, ut occasione hac secundario mitteretur, unde non esset ulterius reversura.

Alii divinitus destinatus.

12 Ipso siquidem tempore Deo dignus Antistes Otto Episcopus Babenbergensis monasterium, sicut diximus, Prufeningense fundaverat: cujus quidem possessionem ac fundum, intercedente coemptione legitima, justisque concambiis, nostro domino comparavit, cum antea juris alterius extitisset. Ceterum non humana voluntate allata est eadem fundandi voluntas, verum revelatione sibi facta divinitus evidenti, cujus, opportuna occasione accepta, hic modum ac seriem inseremus. Henricus etenim quintus ejusdem nominis Imperator Ratisponae Curiam solemnem indixerat regni Principibus universis, et misit scriptum suum hora Curiae memoratae, convocatis dicere ut venirent. Itaque cum turba plurima conveniret, et de civitatibus properarent ad Curiam Augustalem, affuit et venerabilis Otto Babenbergensis Antistes, velut alter David, fidelis in omnibus, egrediens et regrediens et pergens ad imperium dicti Regis. Verum Ratisponae non habens ubi caput suum reclinare valeret ad commodum, quoniam Domino disponente civitas ipsa repleta erat hominibus, quasi brucheo, domibus omnibus occupatis: memorabilis Pontifex turbulentiam turbae tumultuosae devitans, urbe relicta sibi ac suis elegit campi planiciem, quem nunc muri loci hujus includunt.

Occasio fundationis canonici Prufeningensis.

13 Hic igitur inter duas arbores nucum, quae tunc ornaverunt faciem campi, ejusdem tentorium sancti Praesulis figebatur. De quibus nimirum arboribus, et longe antequam id quod nunc dicendum est, eveniret,

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
Eo loco audi-
tus antea so-
nus campana-
rum.

Visio isthic
S. Ottonis.

tinnitus et strepitus campanarum visus est multo-
tius sonuisse, quem in vicinia demorantis non sine
stupore frequentius audierunt; qui, ut re ipsa jam
declaratur, futuram quandoque ibi cultus divini fre-
quentiam utique portendebat. Quo in loco, cum dies
abscesserat, noctemque sol reduxerat jam occumbens,
recumbens ibi vir Dei somnum oculis suis dedit,
dormitionem et palpebris temporibus congruentem.
Et ecce qui locutus est in visione Sanctis suis anti-
quitus, ut juvenes quoque nostri visiones videre per
illum, et senes nostri somnia somnare demonstra-
rentur; novo Jacob Patriarchæ suo, insigni videlicet
Ottoni, ut merito Israel nomen acciperet, ad imagi-
nem et similitudinem somnii prisci Jacob, conforme
omnino somnium revelavit. Vidit etenim a lecto suo
porrectam scalam, caelosque summitate tangentem,
in qua etiam Angeli ascensus suos atque descensus
amicis vicibus alternabant. Quo profecto dabatur
intelligi, non defuturos in hoc loco quam plures, qui
ad proximum sublevandum cum Martha pia compas-
sione descenderent, et ascenderent cum Maria celsi-
tudinem Domini contemplando. Vir itaque sanctus
evigilans, et prudenter intelligens quæ videre merue-
rat, nihil eorum omisit spiritualiter, in fundatione,
consummatione, ac consecratione complere cenobii,
quæ prior ille Jacob in visionis suæ loco peregit,
domum hic Dei veraciter et portam cæli quam plu-
rimis construendo.

CAPUT IV.

Præficatur Prufingensi cœnobio S. Erminoldus.

Quæritur Ab-
bus novo cœ-
nobio.

Monasterio igitur hic fundato et consummato
secundum Dei, quam intellexerat, voluntatem, virum
vir sanctus idoneum æstanti animo requirebat, qui
Christi familiæ colligendæ in domo, quam sibi con-
struxit, in tempore suo posset tritici dare mensuram;
quique, ut rei eventus visioni congrueret, per scalam
religionis hic ascensuros, quindecim graduum verbo
et exemplo posset docere mysteria: quoque prævio
ascensiones in corde suo disponente discerent pede-
tentim in valle lacrymarum, loco quem posuit ipse
fundator, donec dante benedictionem summo legis-
latore, euntes de virtute ad virtutem, Deum deorum
in Sion videre perpetuo mererentur. Cum igitur quæ-
reretur inter dispensatores, ut fidelis quis inveni-
retur, non est inventus similis illi, de quo nunc agitur,
Beato videlicet Erminoldo; quem Dominus lucernam
Christo suo paraverat, ut ardens et lucens hujus
cœnobii rudimentum novitiam, et ob hoc cœcipientem
adhuc intellectu, et affectu torpentem, et sanctitate
conversationis accenderet et exempli, et eruditionis
atque doctrinæ splendoribus illustraret. Hujus itaque
famam B. Otto comperiens, missis ad eum et Abbatem
suum epistolis ab utrolibet impetravit, ut recens
incultumque novale colendum assumeret, et jam præ-
exercitus agricola manum ad aratrum mitteret sul-
catricem, Prufingensis cœnobii terram patrio visitaret
adventu, et inebriaret sacræ institutionis irriguo,
locupletaretque multiplici germine meritorum.

Postulatur
Erminoldus.

Job. 38. 56.
Sanctissime
id munus ge-
rit.

15 Missus igitur de Hirsangia primus Abbas, ad
nutum Domini nostrum dictantis honorem, Ecclesiæ
nostræ præficatur: benedixitque nobis Dominus ad
introitum ejus, in cujus utique nomine benedictus
advenit, non sine discipulorum atque confratrum
honorabili comitatu. Denique in suscepti regiminis
culmen ascendens, speculatorem se domui Israel
meminit constitutum, ita pro animabus commissorum
sibi pervigilans, tamquam redditurus pro eis Domini
rationem, et juxta dictum B. Job, vere gallus habens
intelligentiam, subditos excitaturus ad bona, semet-
ipsum ala exercitii spiritualis primitus excitavit;
cavens utique reprobos inveniri vel somolentos, dum

vigilandum aliis prædicaret. Sane familiarissimum
semper habebat instare vigiliis, orationibus et jejuniis
insudare, verbum Domini prædicare, frequentius reg-
num Dei et justitiam ejus inquirere anhelanter, fugere
gloriam temporalem, quærere sempiternam. Proinde
fide dignissimi seniores, qui vitam ipsius agnovérant,
constantissime testabantur, nullam sibi septiformis
Spiritus gratiam defuisse, quod a considerantibus
conversationem illius actusque magnificos faciliter
poterat deprehendi. Nam quantum sibi omnis gloria
mundi viluerit, quantumque sibi mundus fuerit cru-
fixus, et ipse mundo, si nullo virtutum ejus indicio
alio monstraretur, eo solo diligentius advertenti
patesceret, quod ad mentis ejus constantiam decla-
randam, quam adversus sæculi tam blanditias quam
terrores habebat, hoc loco duximus subscribendum.

CAPUT V.

Imperator a Papa excommunicatus, ingressu monasterii ab eo prohibetur, nec offendetur.

Henricus aliquando Imperator, a cum propter
excessus suos Papalis excommunicationis sententiam
incidisset, et tamen a religiosis ac magnis etiam
Prelatis Ecclesiæ Imperatoris dignitatis intuitu,
honor sibi ac solita reverentia deferretur; ob funda-
toris nostri præmemorati, quem non modice dili-
gebat, honorem pariter et amorem, cum ipso funda-
tore grandem sibi demonstraturus affectum, ad
novellam ejus Ecclesiam visitandam cum nobilium
et magnorum pompa multiplici, sicut mos est regni,
adventabat. Jamque B. Erminoldus, Pater videlicet
monasterii, tam propter Imperatoris celsitudinis
claritatem, quam propter concomitantis cum eo, et
invitantis reverentiam fundatoris, cum compulsatio-
nibus campanarum, Fratrumque processione canora,
et reliquiarum ac vexillorum multiplici apparatu,
longe insuper extra septa cœnobii excepturus Cæsarem
credebatur. Sed servus Dei talium se favori
dissimilem demonstrabat. Non enim cogitationes suæ
cogitationes eorum, neque viæ suæ viæ illorum, qui
consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et pretii
parietem liniunt adulando, et propter hoc in Regum
domibus mollibus vestiuntur. Ceterum iste non ut
arundo, nec terroris nec favoris vento quolibet agi-
tata, sed ut columna immobilis, nec metu impelleba-
tur, nec inclinabatur gratia qualicumque, ut ei vel
occursu solemnem, vel blanditiâ salutationis applau-
deret, quem per sententiam Apostolicam communionem
novit Ecclesiastica tunc privatam.

a
Henricus V
Imperator
ejus monaste-
rium invisit.

Ezech. 13. 18.

Excludit eum
(quia excom-
municatus
erat) S. Ermi-
noldus.

17 Proinde cum adventum Imperatoris per præ-
nuntios comperisset, omnia monasterii ostia obserari
præcepit, ne vel Augusto, ejusve comitibus ulla intro-
eundi via pateret; firmiter prohibens et districte, ne
quis egrederetur ad salutationem sive exceptionis
aliquam reverentiam exhibendam. Ipse vero Impera-
tore adveniente ad eum ante claustrum septa proce-
dens, ne vel ex fastu aliquo vel contemptu hoc agere
crederetur eo insalutato: Libenter, inquit, et officio
salutandi, et exceptionis congrua reverentia, hono-
rem tibi impenderem regium, Imperator, si te com-
munionem privatam Apostolicæ Sedis auctoritate ne-
scirem. At Imperator ratus, eum hæc non justitiæ
zelo, sed ex cordis odio vel rancore proferre, tamquam
offensum pro eo, quod quondam ab ejus fratre munera
recepisset, propter quæ Lorsacensem resignaverat
Abbatiam: Nimis, ait, inconsulte ac præcipitanter
honore vos tanto privastis. Cui suspitioni Dei servus
occurrrens, columbina ut erat simplicitate respondit:
Novit Deus omnipotens corda scrutans et renes, non
me hujus, si dici posset, injuriæ memorem vel ulto-
rem; sed me fecisse hæc et dixisse, justitiæ defen-
dendæ intuitu, et pro Papalis observatione mandati.
At venerabilis Otto Episcopus medium se utrilibet
interponens,

interponens : Neminem, ait, devitare debemus et tenemur, de cuius nobis excommunicatione non constat. Quo contra vir Dei, fortitudinis, quo plenus erat, spiritu roboratus, nec gratiæ fundatoris, nec Imperatoris deferens majestati, qui veritatem libere testaretur : Non possum, inquit, sententiam ignorare, quam ore meo memini promulgatam.

Talia perstabat memorans, fixusque manebat, a justitiæ suæ proposito non recedens. Quid quæso in facto hoc Sanctus iste minus fecisse videtur ab his, qui magis obediendum Deo quam hominibus, Principibus Sacerdotum in causa simili responderunt? Quid Apostolo Paulo, qui in casu ferme eodem, ipsi se Cephæ obediendum in faciem gloriatur? Quid postremo b Ambrosio præinsigni, qui Theodosio insigni Imperatori similiter ecclesiæ interdixit ingressum, donec pro commissis sceleribus penitentiam ab eo susciperet et compleret? Sed enim si ad antiquiora recurramus, numquid eum comparare non possumus Samuëli, numquid non Nathan, numquid non Elisæo, Prophetisque quam plurimis, qui Regibus temporis sui videlicet peccata sua coram improperantes, vel ad penitentiam eos salutarem provocaverunt, vel divinam eis interminati sunt terribiliter ultionem? Nimirum et Imperator in spiritu et virtute Eliæ ista fecisse beatum virum considerans, reverenter cum suis abscessit, non contemptæ majestatis, ut suorum aliqui voluissent, ultus injuriam, c quod et in summo Pontifice ipsum jam fecisse viderant, sed hominis Dei compertam deinceps semper amplius venerans sanctitatem, quam si caninæ adulationis cauda sibi cum ceteris allusisset, quod facile per subscripta poterit perpendi.

18 Denique cum non multo post idem Princeps transitum faceret ante cœnobium cum multitudine militari, Fratres ad opera manuum, juxta morem, hortum forte intraverunt, quem vilis tunc sepes ambivit. Milites igitur, qui præibant et qui sequebantur Imperatorem, cum Fratres in horto viderent, arbitrati Principem memorem sui contemptus, sibi placere volentes : Ecce, inquit, cucullati, qui Dominum nostrum temere despexerant, nec Imperialem sibi dignati sunt exhibere reverentiam, ipsum insuper suis foribus præsumperunt excludere cum contemptu. Dent ergo penas opprobrii et proterviæ, quas merentur : luan ausus enormes : non ferant impune sprevisse Casareum diadema. Et milites quidem hæc dixerant, et invalescebant voces eorum, odioque Pastoris, dentes lupinos in ejus oculos acuebant. Jamque jamque insultum facturi in pusillum gregem Domini videbantur : sed evenit aliter, quam putabant. Nam exiit edictum a Cæsare non speratum, ne Fratres videlicet illius omnino præsumerent molestare, vel verbo turbare, vel facto. Sane non reliquit hominem nocere eis, et corripuit pro eis milites Imperator, contra quos incitatus exercitum credebatur. Hic significante Spiritu sancto et demonstrante, quod meritum B. Erminoldi absentes et filios defendisset, quomodo etsi corpore absens, tamen spiritu præsens erat. Numquid igitur non Dominus magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit, cujus absentia etiam merita ipse Princeps intelligens, propriæ despectionis oblitus, ea coram militibus attollebat? Nolite, ait, tangere Fratres istos, et in eis nolite ullatenus malignari : novi enim, cujus Abbas eorum dignitatis sit coram Deo, novi cujus sit sanctitatis; qui etsi mihi non detulit zelo justitiæ, plurimum tamen ejus confido me sanctis orationibus adjuvandum. Nimirum prudens Augustus prudenter adverterat, honorem Imperialem sibi non tumoris alicujus fastu a sancto viro fuisse negatum, sed magis in eo humilitatem obedientiæ mirabatur, qua maluit Apostolico subditus inveniri præcepto, quam Cæsareum adulando venari favorem.

a Excommunicatus est Henricus V, tum in variis antea Conciliis, tum a Callisto II, in Conc. Rhemensi an. MCXIX.
b De Theodosii senioris penitentia agemus in vita S. Ambrosii vi Decemb. c Paschalem II, an. MCXI, recusantem eum coronare, nisi renuntiaret investituris, captivum ceperat Henricus.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.

CAPUT VI.

Erminoldi erga inimicos benignitas.

Denique ut apparet, quoniam non ex typho superbia, sed ex zelo justitiæ Principem Romanorum monasterii septis exclusit, nuncqua humilitate et benevolentia inferiores multo personas non solum exceperit, sed insuper invitaverit, sibi licet et suis adversantes, duximus adnectendum; ut advertatur, quod altissimum mundi caput, quod honorandi etiam monasterii venit intuitu, non despexit ut vultuosus aut contumax, qui Fratres mundo despectos, qui se suosque insuper molestare consueverant, ad refectionis solatium invitavit submissus et supplex, quod in his, quæ subjicimus, apparebit. Etenim a Fratres S. Emmerammi nos aliquamdiu in principio crebris inimicitis et insidiis fatigabant, impedimenta profectui nostro, quæ poterant, obtendentes. Cumque de die in diem eorum contra nos odium ingravesceret, ad hoc usque devenit, ut per operarios suos ante portas claustris factis fossato, exitus nostros angustiores facere molirentur.

20 Et cum, nullo eis in talibus obsistente, huic operi diligenter instarent, venerabilis Erminoldus, ut labores eorum videret, egrediebatur foras, instante jam hora refectionis, pacifice illos atque benigne salutans : et cum lassos fatigatosque videret, tam internæ mentis eorum labori, quam corporis externo sudori compatiens, ad prandendum eos obnixius invitavit, inductosque refecit hilariter et benigne, tantam illis impendens humanitatem, ut magis ex caritatis saginarentur affectu, quam in epulis quæ dabantur. Unde factum est, ut dimissi secum mutuo loquerentur tam Fratrum, qui eos miserant detestantes invidiam et rancorem, quam viri Dei suorumque benignitatem et mansuetudinem admirantes. Quid, quæso, qui hæc lecturi estis, quid vobis videtur de isto, cujus filius sit? Nonne illius, cujus Unigenitus in substantia nostræ mortalitatis apparuit, fratresque quos dignatus est adoptare per gratiam, Spiritu eis adoptionis infuso, in quo clamarent: Abba Pater, instruxit, dicens : Diligite inimicos vestros, et benefacite his, qui vos odiunt? Et quid ex hoc consequentur, adjungens : Ut sitis, inquit, filii Patris vestri cælestis, qui solem suum facit oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos. Nec inefficax fuit opus hic caritatis aut sterile, sed in ipsis, quibus impendebatur, sicut semen cadens in terram bonam, fructum peperit salutarem. Nam consilio imito, regerentes in locum suum terram quam egresserant, abierunt, nihil incommodi nobis ulterius ingerentes. Sic igitur, sic secundum Pauli doctrinam vir Dei vinci volens a malo, vicit in bono malum, inimicum cibans et potans, et per hoc super caput ejus carbonem congerens caritatis. Certe videmus hic virum Dei non imparem Eliseo, qui Syros ad se capiendum hostiliter venientes Samaritanos introducos, amice ne necarentur eripiens, cibo insuper refectos ac potu, ipsos domino suo remisit. Idem finis secutus utrobique. Nam illi terram Israel ultra non addiderunt intrare, et isti molestare deinceps nos cessarunt : nisi quod Syros stupor timorque cohibuit; istos vero devicit benignitas caritatis.

a Celebre est hoc S. Emmerammi Batisonæ monasterium; cui, cum hæc accideret, Abbas præerat Richoldus, ut ex Wigulco patet.

CAPUT VII.

Liberalitas in pauperes. Miracula

Diximus qua constantia et virtute mundi spreverit dignitates

Monachi S.
Emmerammi
Præfingens-
bus adversantur.

Humaniter
eos excepit S.
Erminoldus.

Math. 5.44 et
45.

Conciliantur.

Rom. 12. 20.

4. Reg. 6.

AUCTORE
MONACHO.
ANONYMO.
*Liberalissime
pauperibus
subvenit.*
1. Cor. 9. 19

dignitates oblatas, qua illatas injurias patientia tulerit aut devicerit mansuetudine; superest, ut qua indigentibus proximis liberalitate collata sibi a Deo communicaverit, quamque in his contra deficiendi timorem in Domino confidentiam semper habuerit, ostendamus. Curam quidem sollicitam ac provisionem receptionemque peregrinorum ac pauperum, inter virtutes ceteras, quibus claruit homo Dei, quasi spiritus sui sponsam elegerat specialem: propter quod et in exercitii ejus solebat amplexibus singulariter delectari, adeo quod egeni et pauperes ipso jam usu in necessitatibus suis cum omni ad eum securitate, tamquam ad debitorem quemdam accedere praesumebant, et quibus egebant, tamquam a quodam oeconomio suo fiducialiter postulare. Noverat etenim, quod exemplo Apostoli, cum esset liber ex omnibus, omnium servum se fecerat indigorum.

22 Deus igitur famulum suum tentare constituens, imo miserationis inolitae sibi virtutem omnibus declarare, vocavit famem super terram; omne firmamentum panis contrivit in tota Bavaria, ita ut plurimi propter inedia pauperes iterirent. Ad Erminoldum igitur ex more concurrerit, reserantur cellaria, promptuaria patefunt, distribuuntur pauperibus universa. Non enim prius Pater sanctus in erogando defecit, quoad deficeret, unde jam posset aliquid erogare. Exhaustis siquidem omnibus officinis, ipse cepit egere, qui super egenum et pauperem intellexerat. Venerunt namque ministri, qui dixerunt omnia claustrii granaria vacuata, nec jam frumenta ad unicum et prandium Fratribus superesse. Quid ergo vir Dei nunc faciat anxius? Recurrat ad horrea? sed vacabant: emat in foro? sed pretium emptionis in caelestes thesauros manus pauperum deportaverant. Ad Deum ergo convertitur, et tamquam factus in agonia prolixius orabat ad eum, qui dat omnibus affluenter. Veri autem adoratoris, adorantis Patrem in spiritu et veritate, oratio erat hujusmodi: Domine per naturam, per gratiam vero Pater, salvifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc tantae necessitatis, ut Fratrum meorum oculi omnium in te sperent, et tu desillis escam illorum in tempore opportuno, quorum propter te victualia sunt expensa: tu itaque redde quod debes, debes siquidem dantibus, qui dixisti: Date et dabitur vobis. Hujusmodi quidem ad Dominum. Porro ad a B. Georgium Patronum Ecclesiae secundum simile erat huic quod orabat: Beatissime Martyr, ecce praecipis salutaribus monitus, et divina institutione formatus et jussu, dispersi, dedi pauperibus quae habebam: qui Deo tibi que in hoc loco deserviunt, nec habent jam quod manducent, et si dimisero eos jejunos, et non fuerint saturati, et murmurabunt adversum me: calices, et vestes, et libros, et alia ornamenta distrahere pro victu compellor: tu ergo subveni, tu succurre, tibi enim revelavi causam meam atque necessitatem. Hujusmodi famuli sui clanores Dominus exandivit, B. Georgii, quem mediatorem elegerat, intervenit, nec eum distulit consolari. Nam statim in crastino nobilis quidam et dives, cujus Dominus cor tetigerat, supervenit, et honorans Dominum de sua substantia, Fratrum supplevit inopiam copiose, ita ut novi cujusdam meritis Elisei, pristina famem in Pruffingen tamquam in porta Samariae pelleretur.

23 Adhuc excellentiorem viam ostendendae sanctitatis ipsius duximus demonstrandam, quibusdam forsitan incredibilem, sed compertam crebra relatione fide dignissimi senioris, qui tanti miraculi testis et conscius fieri meruit et symmista. Die quadam, cum ante januas staret ecclesiae Pater sanctus, et fores essent clausae, custode monasterii stante cum illo, cujusdam necessitatis eventum, ecclesiam ipsam servus Dei intrare volebat. Cumque custos propro cursu circuiens, aperire Abbati ecclesiam properaret,

invenit eum (mirabile dictu!) quem foris reliquerat, introrsus ante altare sanctae Crucis intente orantem, in ipso loco ubi nunc ejus venerabile est sepulchrum, januis tamen ecclesiae non apertis. Cumque custos insolita novitate miraculi staret attonitus, et stupefactus tanta rei eventum apud se miraretur, surgens oratione completa vir Dei, custodi sub districtae contestationis interminatione praecipit, ne ante ipsius exitum de hac vita, alicui hominum id quod viderat, revelaret. Quid ergo dicemus ad haec? nisi quod famulum hunc fidelem in Domino, et Dominum in electo famulo suo laudare, benedicere, et praedicare non desinamus, qui quod in seipso post resurrectionem suam discipulis suis ostendit, ostendit in servo similiter, antequam et a corporeis nexibus solveretur. Nihilominus ista legentes advertant, in quam solidae humilitatis terra domum mentis suae vir ille fundaverat, qui omnem flatum favoris humani, ventumque popularis aurae, tanta cautela et studio devitavit.

a De S. Georgio agemus xxiii April.

CAPUT VIII.

Quidam in ejus necem conspirant.

Ecce jam praecursoris nostri, qui exultavit ut gigas ad currendam viam caelestium mandatorum, passus industrios et veloces, pro tarditate nostra pigris calami gressibus subsequendo prorepissimus, quantumcumque in odore unguentorum ejus admodum delectari, et post eum letanter currere gestientes: sed ecce, ubi vestigio Eliam nostrum cum Eliseo consequimur, tristes metas attingimus; jam Baal Pharisim, quod sonat, Virorum divisio, e vicino nos terret, inter fratres dividens et Abbatem, inter pastorem et agnos, inter discipulum et magistrum. Restat vero transitum ejus de hoc mundo ad Patrem, et ejus occasiones tristissimas exequamur; tristes, inquam, non sibi, sed nobis; non sibi, qui semper cupiebat dissolvi et esse cum Christo, sed nobis, quibus in carne utiliter permansisset: propter hoc salus hinc refugit, manus trepidat et terretur, calamus ipse percellitur et formidat. Sed enim velimus nolimus, eundem est: cincti et adstricti necessitate narrandi, ducimur quo nollemus. Ergo quod superest inviti et prosequamur. Quia igitur omnes qui volunt pie in Christo vivere, persecutionem, secundum Apostolum, patiuntur, sanctus Pater iste, quia a via justitiae flecti non potuit, nec potuit consequenter odia non incidere ministrorum. Non enim potest diem vespertilio non horrere, non potest nec fugere lucem talpa, non potest Solis aspicere noctua claritatem. Denique cum sanctus hic Pater commissi regiminis cura constrictus, sollicito super custodiam suam staret, et vigilias noctis hujus sedulo super gregem suum satageret observare, ut nihil omnino relinqueret incorrectum, quod contra monasticae religionis fieret instituta, licet tamquam pater spiritualis, vere in spiritu lenitatis corripere delinquentes; filii tamen Belial, qui cum satan inter Dei filios nunquam desunt, videntes et invidentes a suis se voluptatibus coerceri, nec sibi licere quae licere volebant, crudelibus insectari coeperunt odiis seamantem. In tantumque diatim vesaniae prorumpent, quod et captabant in animam justis, sanguinem innocentem condemnantes effundere decreverunt: et jam malitia ingravescente, cultris acutis armati, diem mutuo statuentes, loci opportunitate captata, stabant in insidiis, cum demonibus in occultis, ut interficerent innocentem in loco, quem sibi condixerant, quia inibi erat more solito transiturus.

23 At quidam ista scientium Dei famulum praemunit, ne illo veniret, paratas sibi mortis insidias manifestans. Sed vir justus tamquam leo confidens absque terrore permansit, et tamquam equus gloriae Domini,

Famis tempore omnia sua erogat:

egrot ipse.

*u
S. Georgium orat.*

insperato juvatur.

Clauso ostio templum ingreditur.

2. Tim. 3. 12.

Domestica disciplina in vigilantiem, quidam occidere statuunt.

Mortem contemnit.
Prov. 21. 31.

Domini, qui eo testante exultat audacter, in occursum pergit armatis, paratus cum Domino, imo pro Domino, et in carcerem et in mortem ire; hæc dicenti sibi respondit: Absit ut paratam impediam tergiversando coronam: vadam potius accepturus palmam, quam Dominus exhibet triumphalem. Quid, quæso, aliud erat hoc famulo dicere, quam quod Dominus ipse Petro jam dixerat. Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Erat hoc dicere cum Psalmista: Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo, gratias scilicet referens propinanti. Ceterum quia parum est dixisse, nisi facere consequatur; quod dixit et fecit, procedens ad locum ubi mortem fuerat excepturus, si Domino placuisset; ejus exemplo, qui passurus turbæ processit obviam se quaerenti.

Joan. 18. 11.
Psal. 115. 13.

Divinitus percelluntur paricidæ.

26 Verum sicut Dominum captivare volentes occurrente ipso conterriti abierunt retrorsum, et corruerunt in terram, donec se ipse capi permisit: sic servum Domini cupientes occidere, cum constantiam viri Dei viderent, irruit super eos formido et pavor in magnitudine brachii Domini, suum tunc pugilem protegentis. Illa igitur vice nemo in eum misit manum, quia nondum venerat hora ejus, quam ille, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, in subditorum bonorum adhuc solatium et salutem, et ad cumulatoria famuli sui merita, usque tempus quod voluit, prorogabat.

CAPUT IX.

Vulneratur: obitus sui horam prædicit: pie moritur.

Job. 27. 6.
Prov. 4. 18.
Iterum conspirant.

Itaque cum teneret justus, ut ait Job, viam suam, nec justificationem suam, quam cepit tenere, desereret; nam et semita vite suæ quasi lux splendens, juxta Sapientis eloquium, procedendo ad perfectum diem jam creverat; tantæ lucis aspectus filios tenebrarum offendit, gravisque eis erat et ad videndum, qui magis quam lucem tenebras dilexerunt. Proinde cum tempus adesset quo Dominus servum suum decreverat jam in pace dimittere, post pondus diei et æstus, mercedis æternæ denario præmiandum; jam filii pestilentes, ac tanto Patre prorsus indigni, lupaliter vel ut agni degeneres in Pastoris interitum conspirabant.

Vectæ lethaliter percussit.

28 Igitur unus talium campiductor infelix, nomine quidem Aaron, Absalon autem omine, patris persecutor, cum non ut Aaron Pontifex, sed cum esset carnifex anni illius, diabolico exagitatus instinctu, locum ad quem vir Dei venire necesse habebat, diligentius observabat, ligneum vectem utraque manu vibratum, viribus totis insurgens, capiti venientis illis, tanto amnisu percussit sacrum caput, ut ad terram mox servus Domini sterneretur. Eo igitur instrumento mortis et genere, quo frater Domini est occisus, occiditur, ne gloriæ illius extraneus æstimetur aut exors, qui consors est passionis. Quamvis hic, ut ille, non statim obierit, ut in hac potissimum die gloriosius suæ mortis Domino sacrificium immolaret, quo Magi videlicet eidem tria munera mystica obtulerunt. Denique si advertas, eadem dona nostrum Erminoldum intelligere obtulisse, si per aurum, quod inter metalla malleo plus obedit, obedientiam; in myrrha, quæ carnem a corruptione conservat et veribus, castitatem; in thure, quod uritur et crematur ut fragret, caritatis ardorem, memineris designari, non sua propria, sed communia requirentis.

Videt suorum nomina in libro vite.

29 Igitur ut in illam diem, tunc se sacrificaturus, Domino servaretur, ictu vectis accepto tabescens, viribus corporis cepit repente destitui, jamque ante festum Epiphaniæ lecto decubuit, et in ipsius sacratissimi festi vigilia, fatiscens artubus aliquamdiu jacuit nihil loquens. Et post pusillum ad se reversus, et elevatis oculis in discipulos, qui adstabant, hilari eos aspexit intuitu, sed affatu hilariori omnes, qui

aderant, jocundavit. Etenim requisitus, ad thronum Dei testatus est se raptum fuisse cælestem, et verba bona et promissa se ibi consolatoria percepisse. Lætatus sum, inquit, in his, quæ dicta sunt mihi, numquam videlicet defuturum divinum obsequium in hoc loco. Addit et sibi librum vite ostensum, fratrum nostrorum nomina mortuorum presentium et futurorum adscripta litteris aureis continentem. Et hoc, ait, vobis signum, ut certum esse noveritis id quod loquor: Cras inter majoris Missæ solemniam cantante choro, Gloria in excelsis Deo, egrediar ex hoc mundo. Erat autem vigilia, sicut diximus, Epiphaniæ: Cavete igitur, inquit, cum signum mei transitus audieritis, ne quis error aut negligentia hujus occasione in divino contingat officio, sed paucis egredientibus a ceteris cum omni devotione sacra Missarum solemniam more solito peragantur.

AUCTORE
MONACHO
ANGONYMO.

Obitus horam prædicit.

Moritur.

30 Ut igitur testimonia sua credibilia fierent, et sciremus quia verum est testimonium ejus, sicut dixit, evenit. Nam in sancto Epiphaniarum die, hora qua dixerat, anima illa beata domum corpoream ac terrestrem, non manu factam in cælis acceptura, reliquit, introiens in potentias Domini sub hymno videlicet Angelorum, ut ibi perenniter inter Angelos ipsum Gloria in excelsis concinat et hymnizet. Transiit autem anno Domini mxxxi, septimo vero postquam de Hirsangia mense Augusto vocatus est, et ad Prufungensem electus Ecclesiam; quarto vero postquam a venerabili a Udalrico Episcopo, rogatu Reverendi b Hartwici Ratisponensis Episcopi, ordinatus est solemniter in Abbatem. Quis enim, quæso, non videat, ideo transitum ejus ad eum diem fuisse translatum, qua Dominus sacrificia Magorum accepit, et intercurrentibus annis aliquot, cælos super se baptizatum voluit aperiri, et in Cana aquam convertit in vinum ad nuptias; ut liquido monstraretur, quod die eodem Erminoldus noster domum cælestem introivit in holocaustis; et cæli, qui Regi patuerant, militi et ipso die patere deberent; et quod molestiarum aquæ presentium inter convivas æthereos in vinum sibi essent æterni gaudii convertendæ? Quis eum præterea purpurata rosaria Martyrum introisse non credat; cum et justitia suæ causa mortis extiterit, propter quam persecutionem passus est occisoris; et in morte servaverit patientiam, nihil durum interminans impreansque lictori; et cum postremo tantæ conscientie fuerit in eo sanctitas, ut moriturum se præsciens et prophetans de divino curaverit magis officio, quam de suis exequiis ordinare.

a
b

31 Erminolde ergo Abba Pater, memor esto congregationis tuæ, quam possedisti ab initio isto suæ fundationis, et in quam felicem cursum presentis stadii consummasti, æternæ gloriæ præmium apprehendens. Ideoque suppliciter exoramus, ut gregem tuum pastor bone non deserat, sed apud beatos cives tuos continua protectione custodias tuas oves, quas primum opilio pascendas a Domino suscepisti, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Invocat eum
Auctor.

a Pataviensis Episcopus, creatus an. mxcii, mortuus an. mccciv, vir pius.
b Vigésimus memoratur ab Hundo Ratisponensis Antistes, creatus an. mcv, mortuus in Mart. mcccvi.

CAPUT X.

Gloria ejus cælitus ostensa.

Duo tamen miracula annectimus, quæ post ejus obitum contigerunt. Unum quidem, quod uni de nostris, alterum quod alterius cœnobii fratri cuidam evenit; ut non solum a suis hic Pater, sed et ab eis qui foris sunt, testimonium habeat sanctitatis: et primum quidem de nostro duximus ordiendum. Erat apud nos Monachus quidam, provecetæ quidem ætatis, sed miræ sanctitatis et simplicitatis in vita sua. Hic cum vocandus a Domino, lecto decumbens ad exitum propinquaret.

Videt eum quidam in gloria.

ACCTORE
MONACHO
ANONYMO.

a

propinquaret, a deputato sibi ministro, si adesset aliquis, inquisivit : erat autem Sabbatum, hora qua sonitu tabulae ad a mandatum Fratres more solito convocantur. Audiens ergo nullum esse praesentem. Ecce, inquit, video caelos apertos, et beatum Patrem nostrum, venerabilem Erminoldum videlicet, assistentem in maxima gloria coram Deo; quod ut verum esse non dubitetur, in testimonium veritatis, jam spiritum exhalabo. Quo dicto, morte intercedente et sermonem confirmante, quod dixerat, protinus comprobavit.

Item alius.

33 Accedat et alius testis, qui de remotis partibus venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine meritorum venerabilis Erminoldi. Frater quidam ex nostris, quodam vindemiae tempore missus in Austriam, claustrum, quod b Kotwik dicitur, hospes intravit, hospite quodam alio de claustrum dicto c Garsten casualiter cointraente. Igitur hora refectio- nis cum veniret ad mensam, hospes hospiti ad vescendum pariter est adjunctus. Et coena facta cum fabularentur, et secum quaerent de diversis, ut fieri assolet, Garstensis ille a fratre nostro diligentius inquisivit, si aliquando habuissemus Abbatem, cui nomen fuerit Erminoldus : et audito quod sic, et quod insuper apud nos fuerit primus Abbas; ille sic orsus est : Quanvis, inquit, nullam omnino notitiam vel vitae vel nominis ejus prius habuerim, nuper tamen in veritate comperi, quia non est parvi aut mediocris, sed maximi meriti coram Deo. Nam ex fluxu sanguinis mire vexatus, nimia nuper infirmitate et aegritudine laboravi, adeo ut de vita etiam desperarem. Cumque Sanctorum quam plurimum pro evasione periculi postularem auxilia, ex nimia mihi debilitate sumnus obrepit. Et ecce rapi ad tribunal Christi me video, et pro culpis et negligentis meis dura satis animadversione percelli : ubi dum animas plurimas, pro diversitate et exigentia meritorum vel condemnari a iudice video, vel salvari; oblatum est ei unus

Monacho in
iudicio patro-
cinatur.

Ordinis S. Benedicti frater, ut videbatur, damnationisque in eum jam jamque debebat ferri sententia : sed retracta est, et remissa clementer, Sancti nescio cujus magni, quem quidem videbam, sed non agnoscebam, obtentu, inter cetera pro dammando taliter allegantis : Licet, ait, Domine, Frater hic vitam suam satis exegerit negligenter, irremuneratum tamen tua pietas non relinquit, quod numquam locum suae professionis deseruit, nec transgressus est finaliter obedientiae suae votum. Sancto ista fiducialiter prosequente, animam rei iudex absolvi decrevit, orantis pro ea meritis complacatus. Quem cum optarem scire quis esset, ecce unus adstantium iudici, ipsum venerabilem Erminoldum Prufeningensem Abbatem esse, mihi protinus intimavit. Hisque peractis evigilo, necumque retractans ea quae videram, statim omnibus quidem omissis, illius potissimum invocare coepi suffragia; cujus indubitata expertus fueram sanctitatem. Quod cum per officium Missae facere decrevissem, sed debilitas vocis obstaret, continuo mihi tantas vires sensi collatas, quod sacris indutus, Missam, quae de uno Confessore dici consuevit, a fine usque ad finem perfeci. Qua completa pristinae sanitati sum integraliter restitutus. Haec frater de Austria rediens, dum nobis saepius retulisset, superveniens ille Garstensis, cui res ipsa contigerat, sepulchro viri Dei devotissime visitato, Fratris nostri narrationem personaliter confirmavit; qui et ipse in Garsten postmodum factus Abbas, solebat superveniens hunc eventum frequentius enarrare.

a Mandatum fieri dicitur, cum fratrum ac hospitem pedes, Christi exemplo, abluuntur; itaque loquitur Missale Romanum in officio Coenae Domini. Vocatur autem mandatum, quia mandavit Christus pedum lotionem, veluti officium caritatis ac submissionis; et quia Antiphona quae tunc canuntur, ab hac incipiunt, Mandatum novum. Ita Gavantus Comm. in Ritr. Missalis, part. 4, tit. 8. Fuit autem illa pedum lotio in Ordine S. Benedicti

omni Sabbato, ut patet ex regula 33, quae est, De septimanariis coquinae, quae sic habet : Fratres sibi invicem serviant, et nullus excusetur a coquinae officio; nisi aut aegritudine, aut in causa gravis utilitatis quis occupatus fuerit, quia exinde major merces et caritas acquiritur. Et infra : Egressurus de sepimana, Sabbato munditias faciat; lineas, cum quibus sibi fratres manus et pedes tergunt, lavet. Pedes vero tam ipse qui egreditur, quam ille qui intraturus est, omnibus lavent. Id vero ita observatur, teste Turrecornata, ut qui exit, lavet; qui intrat, detergat. Cassianus lib. 4, Instit. cap. 19, de monachis Palestinae et Mesopotamiae, exhibentibus invicem hebdomadam obsequia, idem tradit, eo solum discrimine, quod id faciunt ad vesperam Dominicae diei : tunc enim qui hebdomada illa ministrarunt, convenientibus in unum fratribus ad concinendos Psalmos, quos quieturi ex more decantant, omnibus in ordine pedes lavant.

b Hundius Gotvicum vocat, tradiditque ab Udalrico Pataviensi Episcopo, de quo cap. 9, num. 30. Canonici eiecit monachos Benedictinos isthuc introductos. Situm est ad Danubium fere e regione Cremsii.

c Est Garsten, ut lib. 2, Metropol. scribit Hundius, monasterium supra Anassum in Austria, non procul a Steyra urbe.

LIBER II.

MIRACULA POST MORTEM.

CAPUT I.

S. Erminoldus a morte clarus miraculis.

In his duobus mandatis officio calami a, quomodo in eis revelationes et visiones Domini continentur, religiosi viris non diu post felicem transitum sancti Patris ostensa, ac per hoc quodam jure propinquitatis ad praecedentia pertinebant, scientes quia hora est jam nos terminare sermonem, huius libellulo finem dantes, jugo boves absolvimus lassatos. Porro unum est necessarium, ut videmus. Quomodo enim ipsius libelli distinctio bipartita est, prima quidem ejus particula, peregrinationem Hebraei nostri apud Aegyptios hujus mundi seu Babylonios continente, secunda vero in exitu Israel de Aegypto praesentis saeculi, et ingressu terrae verae promissionis explicita; consequenter succurrendum et consulendum eorum opinionem existimamus, imo dubitationem eorum et diffidentiae potius occurrendum, quibus vitae laudabilis claritas, quibus pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus ostensa non sufficit, sed nisi cum Thoma miracula tangant aut palpent, et nisi signa videant et prodigia, non credentes cum Regulo Judaizant. Ut itaque tales habentes tantam nubem testium interpositam, ad credendum vel ipsius operibus, inventur, vel potius compellantur; ad virtutes et signa, quibus mirificavit Dominus Sanctum suum, etiam postquam de hac vita transivit, hodieque mirificat, transeamus a fine libri prioris, sequentis initium facientes, de ipsius tractaturi miraculis in libro secundo, de cujus in primo vita et transitu. In principio erat Verbum. Igitur cum jam Domino complaceret, ut tristitia nostra verteretur in gaudium, ut scientes eum caelo vivere letaremur, quem defunctum saeculo lugebamus, manifestavit se iterum Jesus ipsum Angelorum fecisse consortem, quem ablatum humano dolebamus esse consortio. Manifestavit autem sic.

2 Honesta quaedam materfamilias, Christina vocabulo, cum matre sua, Bertha nomine, Deo valde devota, de civitate Ratispona Prufeningen fratrem suum visitatura accessit. Cumque die jam inclinato vehiculo domum reverti pararent, mater quasi valesat Sanctis, praeforibus monasterii, quia clausum erat, orare coepit attentius, et subito miri odoris perfusa est suavitate; quem cum tacite miraretur, ecclesiam aperiri petiit, et obtinuit, et intravit, sensitque fragrantiam illam de sancti viri spirare sepulchro. Divinae igitur gratiae non ingrata, regratians, votum vovit Deo Jacob, quod famuli sui sepulchrum Erminoldi, de cujus meritis certiorari meruerat, per circum anni totius, nudis pedibus visitaret. Quod et implevit, numquam haec vel pro viae profunditate, vel madoribus

a Praefatio libri II.

Suavis odor a sepulchro S. Erminoldi.

Initium peregrinationis ad illud.

madoribus pluviarum, niviumve rigoribus intermit-
tens. Et hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum
illa, ipsius exemplo, quoniam erat ex honestioribus
civitatis, cepit viri Dei memoriam frequentare, et
illius auxilium in quibuscumque necessitatibus effi-
caciter experiri. Hoc initium signorum fecit Jesus
coram discipulis servi sui fidelibus, et manifestavit glo-
riam suam et dignitatem, quam jam accepit in cælis, qui
terrenæ dignitatis gloriam non quæsit. Et congrue
satis a suavi odore incipere debuit sua glorificatio, qui
se ipsum Deo in odorem obtulit suavitatis, ut apte
fracto alabastro sui sanctissimi corporis, meritum
ipsius et famæ dulcis effunderetur unguentum, ex
cujus odore domus Ecclesiæ redundantius impletur.

*Pueris ægris
subvenit.*

b

c
*Conrado Epi-
scopo petita
concedit.*

3 Illud autem, inter signa quam plurima, Dominus
Sancto suo quasi privilegium speciale concessit, quod
pueri ægotantes, ad ejus, ut fieri solet, *b* ponderati
sepulchrum, vel continuo ejus meritis convalescunt,
aut ab ægritudinis diuturnitate mortis compendio
profinus absolvuntur.

4 Hoc etiam cum piæ memoriæ Dominus *c* Chun-
radus Moguntinus Archiepiscopus famæ præconio
comperisset, cum diutina laboraret infirmitate, quam
ex aere inconseto in Terra sancta contraxerat, nec
quidquam sibi conferret experientia Medicorum; ad
sepulchrum viri cum marca argenti se ponderans,
cum clamore valido et lacrymis, exauditus est pro
suæ forma petitionis. Postulaverat etenim, ut a di-
uturnitate languoris, vel cita evasione, vel beneficio
saltem mortis absolveretur. Qui mox antequam Sedem
suam attingeret, morte intercedente obtinuit quod
petivit Beati meritis Erminoldi.

5 Vir quidam re pauper, et luminis orbitate pau-
perior, devotionis tamen et fidei copiis opulentus,
Pruffingen viri Dei beneficia petiturus ingreditur, et
a pluribus, qui de villa vicina venerant, et ante fores
stabant ecclesiæ, ostenso sibi in ecclesia Sancti sep-
ulchro, pueri se ducentis manu circa altare locatus
est, ut petivit: egressoque ductore, gressum baculo
suo prætentans, ad sepulchrum devotus accessit, et
humi prostratus postulavit in fide nihil hæsitans, ut
lumen recipere mereretur. Moxque se sentiens exau-
ditum, visu recepto egressus, ductori suo videre se
dixit, et omnibus qui astabant, qui eum cæcum vide-
rant introisse, ac sibi sepulchrum ostenderant requi-
renti. Hos ergo universos et testes suæ illuminationis
habuit et præcones. Cumque illuminato congratulan-
tium vox eminus audiretur, nam ipsi loquebantur
ad invicem de his omnibus quæ acciderant, ille Deum
ac famuli sui merita collaudavit.

*Cæcum illu-
minat.*

a Aliquid hic deest.

*b Est id in Belgia quoque nostro usitatum, ut ægros pueros ap-
pendant, et pondus tritico aliave re, quam offerre Deo aut Sanctis
voluerint, exæquent, addita summa aliqua auri argenteive.*

*c Conradus I, an. mclxi, creatus est Moguntinus Episcopus.
Biennio post a Frederico I, quod Pontifici Romano faveret, detur-
batus; anno mclxxx restitutus: mxcvii, cum aliis Principibus
contra Saracenos missus in Terram sanctam, Leonem Armeniæ
Regem coronavit. Postea in Hungariam profectus ut Reges fratres
dissidentes reconciliaret; dum Moguntiam rediret, in territorio
Pataviensi obiit xxvii Octob. mccc aut, ut quidam volunt, paullo
serius. Fustus de his Serarius Noster Ber. Moguntiac. lib. 3.*

CAPUT II.

Blasphemus quidam punitur.

a
*Blasphemus
quidam sepul-
chrum S. Er-
minoldi per-
cutit.*

Frater quidam, ex his quos *a* Barbatos dicimus,
superveniens maligno spiritu stimulatus, et Dei glo-
riam non ferens, illum qui Dei ac famuli sui beneficia
prædicabat, contumeliosus cepit objurgationibus in-
sectari, eum deceptorem ac mendacem appellans, et
hujusmodi artificio venari eleemosynas largiores.
Quod ille libera voce refellens abiit et recessit. At
ille Barbatos inveteratusque dierum malorum, teme-
rario ausu debacchans, facto flagello de virginis, tribus
ictibus tumbam Patris sancti proterve percutiens,

ore sacrilego: Quiescas, inquit, tu Erminolde, et nos
inquietare desistas. Vix ista finierat, ecce Deus
ultionum Dominus, ultione condigna coercuit blas-
phemantem. Nam facies ejus tamquam aqua ferventi
perfusa cepit incredibiliter æstare. Qui festinus
egrediens de ecclesia, ad suum cubiculum properabat,
ut lecto decumbens alleviationem aliquam expectaret.
Erat autem magister opilionum. Quem unus de fa-
mulis suis e vestigio sequebatur, qui quidem blas-
phemias suas audierat, divinæ tamen nescius ultionis,
blanda ipsum pro verbis suis admonitione corripuit,
illo secundum similitudinem serpentis et surdæ aspi-
dis, nil penitus respondente, donec venerunt ad fontem
juxta, ubi jumenta monasterii aduari solebant. De
quo hausta sibi aqua per famulum, æstuantem faciem
spe refrigerii manibus infundebat, sed vim virtutis
suæ oblitus est aquæ liquor, vicemque contrarii
peragens elementi, urebat acrius patientem. Itaque
lecto decubuit, ac inter flagella Pharaonizans, licet
a pluribus, ut respiceret, moneretur, secundum
duritiam suam et imponens cor thesaurizavit sibi
vindictam insuper ampliorem. Nam de die in diem,
eor ejus erga Domini Confessorem in sua duritia
persistebat. Et quoniam apposuit adhuc peccare ei,
et in iram concitavit Excelsum, apposuit super eum
Deus plagas horridiores. Nam percussus lepra terri-
bili, ab hominibus est amotus.

*AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.*

*Divinitus pu-
nitur.*

7 Et cum adhuc suaderetur, ut pœniteret, decli-
navit cor suum in verba malitiæ ad excusandas
excusationes videlicet in peccatis. Nam respondit,
se adeo non peccasse, quod mala talia meruisset. In
hujusmodi igitur blasphemia perseverans, cum præ-
varicator ad cor redire contemneret, factum est in
una dierum, ut per ministrum apposita sibi mensa,
et desuper pane et potu, minister ad cibos pergeret
offerendos, quibus allatis, quem misere vivum in
obstinatione reliquerat, miserabilis in peccato suo
mortuum reperit. Nam in arulam plenam carbonibus,
quam gratia calefaciendi sibi habuit antepositam,
facie prona ceciderat, et exspiraverat præambustus.
In quo patenter apparet, quod qui cæco fideli ferat
odor vitæ in vitam, isti blasphemus factus est odor
mortis in mortem, in resurrectionem positus et rui-
nam, hinc inde, cum diversa utrisque intulit stipendia
meritorum, illum fideli devotione illuminans, istam
percutiens pro reatu. Et sicut tumulus viri Dei ter
virgis cæsus est per protervum, sic triplici plaga
percussus est inimicus, ardore videlicet faciei, dehinc
lepræ contagio, novissime vero morte pessima pec-
catorum. Ceterum descripto rigore justitiæ, ad solatia
misericordiæ revertamur.

*a Explicat hanc vocem titulus capituli in ead. Canisi: De quodam
Converso graviter puuito.*

CAPUT III.

Infirmi curati. Inhibita miracula.

Radoldus nomine puer in monasterio, tantum de
auribus singulis noctibus sanguinavit, ut mane pul-
vinar ipsius alicujus animalis perfusum sanguine
videretur. Qui cum esset ad tumbam viri Dei tertio
ponderatus, illico restitutus est integræ sanitati.

*Fluxus au-
rium curatus.*

9 Inter hæc angebatur quotidie credentium in
Domino multitudo, patrociniū famuli sui requirens.
Inter quos mulier quædam, Jeruta nomine, ad sepul-
chrum Sancti nummo se ponderavit, quem cum in
arcellam oblationum mittere debuisset, denario clam
retento ad altare illum voluit obtulisse, sed dolū
illico vindicta consequbatur. Nam illi ita contracta
est manus, ut nec eam extendere, nec nummum ex-
cutere prævaleret. Ad eor igitur reversa flagello,
redit ad arcem denarium immisura; statimque
misericordia et veritas obviaverunt sibi, nam manum,
quam dolus concluserat, veritas patefecit. Misso igitur
nummo

*Contracta sa-
nata.*

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.
Cessant ad
tempus mira-
cula.

nummo quo mitti debebat, gaudens mulier alium obtulit ad altare.

10 Cum itaque turba venerantium servum Dei diatim accresceret, Monachus quidam, Wolframus nomine, sepulchri custodiæ deputatus, super illud ædificare proposuit ædiculam cancellatam, per quemdam, Berchtoldum nomine, carpentarium, qui homicidio perpetrato nondum Ecclesiæ reconciliari meruerat, dictum opus incipiens consummavit. Porro Dei famulus sacrilegum in ecclesiam illius ingressum, et opera manuum cruentarum aspiciens, solita beneficia requirentes per annos aliquot destitit exaudire. Quod cum Fratres solertius perpenderent, ipsam ædiculam prudenti consilio removerunt. Sed non statim finis, ut Dei ac sui famuli dedignatio placaretur.

Iterum fuit.

11 Igitur quia non obliviscitur misereri, cui proprium est misereri semper et parcere, cum rogatur; aliquanto tempore jam decurso, anno mcccxiv Domini Incarnationis, stetit Phinees, et placavit, B. Erminoldus videlicet, ut averteret iram ejus, quem opus offenderat homicidæ. Quidam ergo, Waltmannus nomine, civis Ratisponensis, a quodam Ruberto, qui Fratrum vestibus præerat, sibi familiari familiariter requisivit, cujus sepulchrum hoc esset, quod in medio monasterii cerneretur. Et audito, quod primi Abbatis esset istius loci, et quod idem fuisset vitæ sanctissimæ, quodque in carne adhuc et post mortem miraculis claruisset, et ab his destitisset ad horam, ex causa, qua nesciret; dictus Waltmannus illi Ruberto: Scito, inquit, quod in brevi Dominus iterum ejus merita declarabit. Vidi enim in visione me cum multis intrasse hanc basilicam ad orandum, et ecce a parte capitis tumuli, arbor, ut videbatur, aurea tantæ magnitudinis succrescebat, ut latitudo ramorum ipsius cunctam repletet ecclesiam, et extra januam insuper se protendens. Quo profecto portendebatur, quia quod olim dixit Dominus Domino meo unigenito suo Christo passo in carne, hoc famulo suo similiter, et si non sicut vox hujusmodi lapsa ad eum a magnifica gloria, ipso tamen effectu esset in brevi dicturus: Et clarificavi, et iterum clarificabo. Clarificavi, videlicet degentem in carne vita insigni, transitu glorioso de mundo migrantem, virtutibus et miraculis jam defunctum; et iterum clarificabo in novissima tuba, inter omnes electos, interim vero sequentibus signis, quæ pro negligentia et reatu quorundam pro tempore cessaverunt. Quod et rerum eventus in proximo declaravit.

Visione id
præostensum

CAPUT IV.

Varie ægritudines ejus ope depulsæ.

Siquidem paucis diebus elapsis, vespere Sabbati, cum post officium vespertinum Processio ante altare sanctæ Crucis solito ageretur, quidam aderat inter multos, qui puerum cæcum in brachiis deportabat. Cui cum janua clauderetur egresso, Theodericus quidam Monachus ei obvians, et videns puerum esse cæcum, redire consuluit, et Sancti suffragia postulare. Populo itaque, qui jam exierat, redeunte cum puero, Deo ac famulo ejus pro illuminatione pueruli a cunctis obnixius supplicatur. Et continuo Deus omnium exauditor, cæcos oculos claro lumine revertisit, suum glorificans Confessorem. Rogatus ergo pueri gerulus apud nos aliquamdiu demorari ob tanti miraculi testimonium, recusavit, se quidem et puerum esse protestans patre et matre carentes, et de Gallia Belgica oriundos, ex territorio a Treverensi, seque puerum compassione fraterna ad diversos Sanctos spe circumtulisse salutis, cujus subventionem expertus nunc esset B. Erminoldi gloriæ reservatam. Ideo, inquit, jam propter quempiam non tacebo, et propter aliquem non quiescam, donec ad solum natale

Cæcus illumi-
natur.

a

regressus, annuntiem hujus Sancti præconia circum-
quaque.

13 Item mulier quædam juveneula de civitate Ratisponensi a parentibus matrimonio copulata, ita post breve tempus est dissoluta paralyti, ut loquendi usum prorsus amitteret, oculo altero privaretur, dentes haberet ad invicem ita compressos, ut hora refectionis cultello vix solverentur ad escam: manibus quoque contracta et pedibus, miserabile sui spectaculum præbebat. Quæ more solito ponderata juxta sepulchrum viri Dei per suos, mox tam integraliter est sanata, ut quæ ab aliis deportari consueverat, pedibus sanis accederet ad altare, et manibus ante contractis b sacrificium offerret, et nuto prius ore Missam a Sacerdote deposceret celebrari, oculoque recepto lætissime remearit ad propria cum amicis.

Paralytica cu-
ratur.

b

14 Sed cum gratias etiam postmodum Domino redditura, sepulchrum Sancti frequentius visitaret, puella quædam allata est, cujus manus contracta erat omnino. Quam manum cum mulier ante dicta tumulo Confessoris imposuisset, ad stantibus Fratribus et orantibus pro eadem puella, clamans: Oh, integra sanitate recepta, in momento in actu oculi manum ante contractam extendens, ovum quod casu in tumba jacebat, puerili more attraxit, joecunditatem et exultationem risumque excutens universis.

Contracta re-
stituitur.

15 Alius quidam puer, carne fœda in inferiori palpebra succrescente, turpem faciem præferebat. Quam carnem cum medicis et chirurgici dicerent reseccandam, amici majus periculum metuentes, consilio saniori, Deo et servo ejus deferendum puerum sponderunt: cumque mane iter arripere surrexissent, misericordia prævenerat jam fideles, carnemque abstractam penitus invenerunt; in patrate rei signum, sanguinea tantum macula remanens. Qui beneficio Domini non ingrati, votum devote solventes ad tumbam Sancti puerum adduxerunt, narrantes laudes Domini et virtutes ejus fratribus universis.

Facie defor-
matus sana-
tur.

16 Puer quidam cum continuo vomitu fatigatus esset, nil penitus alimonie retinebat. Qui ad tumbam Sancti ponderatus a suis, sine mora plenam adeptus est sanitatem.

Vomitus sisti-
tur.

17 Quædam mulier horrendo ventris adeo fuit inflata tumore, ut ab aliis, et a seipsa gravida crederetur, patiens crebras, sicut solent habentes in utero, punctiones: verum solito prægnantium tempore devoluto, cum se non esse gravidam comperisset, ad sancti viri Dei sepulchrum cum oblationibus et Dei laudibus se præsentans.

Tumor uteri
residit.

18 Quædam Agnes in d. S. Pauli monasterio Monialis incredibili tussis incommodo fatigata; ad invocationem famuli Dei se sensit continuo liberatam. Quæ tempore alio morbo simili repetita, repetita oratione ad Dei servum secundo mox curata est per eundem.

Tussis bis de-
pulsæ.

a Treveri vel Treviri Gallia Belgica populi, quorum urbs primaria Augusta Treverorum, vulgo Trier, Belgicæ primæ metropolis.

b Id est, donum aliquod, nam præter Missam nullum est Christianis sacrificium proprie dictum.

c Deest aliquid; forte sanitati restituta est, aut quid simile.

d Est id Ratispona, ædificatum a S. Wolfgango an. mcccxciv, cui prima Abbatisa præfuit Brigida soror S. Henrici Imp.

CAPUT V.

Aliæ variae curationes.

Juvenis quidam, dictus Ulricus Cewren, dolore gravissimo capitis molestatus, ad sepulchrum Sancti devote se ponderans sine mora est redditus sanitati.

Item dolor ca-
pitis.

20 Mulier quædam paupercula gravissima dissoluta paralyti per decem et octo hebdomadas, pro quantumque corporis sui necessitate vel se movere de lecto vel surgere non valebat. Quæ de viri sancti virtutibus concepta fiducia, quodam diluculo vestibus suis

Paralytica sa-
natur.

suis

suis induitur, in Prufflingen asserens se ituram; quam cum femina commanentes insanire præ infirmitate putarent, deduci ab eis ad ostium attente postulans impetavit. Hæc inter tenentium manus Sanctum obnixius obsecravit, ut si votum ejus sibi placeret atque devotio, vires ad deambulandum sibi apud Dominum obtineret. Nec mora: tanta celeritate, quas ductrices habuerat, antecessit, ut primæ novissimæ et novissima prima in itinere viderentur, et vix eam aliæ consequi prævalerent.

Item alia.

21 Alia mulier, dicta Alheidis, de villa vicina cœnobio, sic est percussa paralyti, ut ore retorto deformiter ad maxillam, et uno oculo excæcato, horrendam faciem circumferret. Hæc in vigilia Epiphaniæ, quando in crastino anniversarius Sancti peragitur, ad sepulchrum ejus accedens, ejus suffragia intensissime flagitavit. Itaque mane regressa oravit eundem sermonem, et statim ore ad statum pristinum reformato, et oculo restituto, similiter plenam est adepta sanitatem.

Item phreneticus.

22 Quidam Hartwicus de Chepen ex nimio morbi fervore raptus in phrenesim, de manibus se tenentium sese proripiens, currensque per silvam, more lymphantium ferebatur. Qui adductus ad tumbam servi Dei per amicos, S. Erminoldi obtentu post modicum integre restitutus est sospitatus.

Alius infirmus.

23 Alius quidam Leutwinus de villa eadem a gravi nimis infirmitate juxta idem sepulchrum, Sancti meritis continuo est sanatus.

Contracta.

24 Mulier quædam pauperula, gressu carens, de loco ad locum scabellis se manualibus promovebat. Hæc ad sepulchrum viri sancti deveniens, ipsius auxilium invocavit, et protinus consolidata sunt bases ejus et plantæ, ita ut baculi sustentaculo ad ambulandum sit contenta.

Infirmus alius.

25 Coeus Fratrum, Henricus nomine, cognomine Wirth, cum post febres acutas, tibiæ oculosque dolore maximo laboraret, in die Natalis Domini summo diluculo, ad sancti viri sepulchrum devotius orans accessit, et statim sanitate recepta per illum, suscepit Domini misericordiam in medio templi sui, ubi famulus Domini requiescit.

Item alius.

26 Perchtoldus quidam civis de Ratispona, cum de Terra sancta reverteretur, morbo cepit gravissimo cruciari. Porro in partes veniens Alimania, auditis B. Erminoldi virtutibus per diversos, pro sanitate recipienda ipsum attentius invocavit, in suæ exauditionis indicium, antequam domum suam intraret, postulans se curari. Quod fideliter petiit, efficaciter consecutus, recepta, imo prærepta potius, integra sospitate, domum reversus est petivit.

Cancer depressus.

27 Ejusdem Perchtoldi filia filiam habebat Agnetam, cujus pudenda morbus horrendus, qui cancer dicitur, occupavit. Anxia ergo mater pro filia, ipsam ad tumulum viri Dei perduxit, ejusque invocato suffragio pro filia sospitate, censum quinque nummorum se sibi promisit annis singulis oblaturam. Quo facto filia plene curata, materna devotio cito se gratulata est exauditam.

Item dysuria periculosa.

28 Altera quoque filia ejusdem Perchtoldi, filium parvum habebat difficultate urinandi graviter laborantem. Cumque medicorum alii esse stranguriam, alii vero calculum judicarent, eumque oportere incidere testarentur; amici ejus ponentes in Deo spem suam, B. Erminoldi patrocinia requirentes, non sunt fraudati a desiderio suo. Nam puer adductus ad sancti viri sepulchrum, illico integraliter est sanatus.

Item dolor oculorum.

29 Alius item civis Ratisponensis, Opertus nomine, filiam quamdam habebat Rapotonis uxorem, quæ oculorum dolore ferme cæcata, ducta ad viri Dei sepulchrum, cum decem nummos in censu eidem promitteret annuatim, insperatam oculorum recepit protinus claritatem.

Item in alio.

30 Quidam de ipsa etiam civitate Henricus, qui

Vicedominus appellabatur, simili dolore laborans, ducti amici sui cujusdam etiam Henrici vocabulo, ad sepulchrum Patris sancti deveniens, simili devotionis affectu, effectu curationis simili est auditus.

AUCTORE
MOSACHO
ANONYMO.

31 Filius ejusdem Henrici, filium quemdam habebat, qui distortis pedibus difficili gradiebatur incessu, qui et ipse Erminoldi meritis est curatus.

Distorti pedes curati.

32 Alio autem tempore idem Henricus adeo fluxu cepit sanguinis infirmari, ut nullo medicamento quidquam proficere se sentiret. Ad nota ergo sibi jam secundo Patris sancti suffragia se revertens, iterum curari meruit, per eundem Dominum nostrum, famulo ejus fideli manu contacto, cujus fimbriam olim tangens hæmorrhœissa recipere meruit sanitatem. Hic jam tertio manifestavit se Jesus eidem Henrico, in sui gloriam Confessoris.

Fluxus sanguinis.

CAPUT VI.

Energumena curata, aliique ægri.

In Castro Napurch mulier quædam Leucardis, cuiusdam juveni matrimonialiter copulata, cum quadam die vitreis annulis more luderet puellari, maritus offensus eo quod necessaria negligens vanis intenderet, maligni spiritus ei imprecans incautus invasionem, conjugi non conjugaliter maledixit. Statimque ut vel vanitas hujus, vel illius acerbitas nimia puniretur, diabolus mulierem invadens acerrime cruciabat, et verba per eam blasphema et turpia proclamavit, accedentium culpas eis improprians et peccata. Cumque Sacerdotes super eam dicerent exorcismum: Vestra, inquit dæmon, verba non curo, nec attendo blateramenta: repellendus Erminoldo reservor; ille accepit rejiciendi me potestatem. Et mirati sunt universi qui aderant, et ipsi nil horum intellexerunt, eo quod nondum ad partes illas viri Dei præconia pervenissent. Et murmur multum erat de eo in populo, quem dæmon diceret Erminoldum; et dicebant ad invicem: Quid est hoc, quod dicit nobis dæmonium? nescimus quid loquatur. Cum itaque crederent se illudi, affuit de Ratispona Rupertus quidam, qui diceret se intelligere id quod diabolus loquatur. Et incipiens interpretabatur illis, qui aderant, verba quæ dixerat inimicus; B. Erminoldi vitam, et sanctitatem, et miracula plurima manifestans. Ille est, ait dæmon, ille est de quo loquor. Instructo ergo vehiculo mulier superposita, in Prufeningen adducta est per amicos. Cumque eventum esset ad fores ecclesiæ, illa teniti manibus cepit et pedibus, sed vi deducentium et labore non modico, sepulchro est superposita viri Dei. Ubi cum fratres dicerent exorcismos, et preces effunderent pro vexata, vix illa ne effugeret, tenebatur. Cum subito Deo suum famulum honorante, mulier altius ingemiscens, Ach, achque proclamans, quasi resoluta in somnum protinus conquevit. Cumque ablata sepulchro in terra super plumarium reclinata fuisset, et an haberet melius, quæreretur, optime sibi esse ac se liberatam esse respondit, sed nil penitus virium habere. Igitur amici cum illa tota nocte ad Sancti tumulum exebantes, mane viam arripiunt revertendi; et cum iter agerent, vocem hujusmodi dæmonis audierunt: Etsi ad te accedere non præsumo, a te tamen longius non recedam. Sana tamen mulier est domum revecta. Non multum temporis intercessit, et ecce amici feminae liberatae, Deo gratias non agentes, obliiti sunt beneficiorum ejus, et mirabilium ejus, quæ ostendit eis in illa. Ideoque quantæ culpæ ingratitude sit apud Dominum, meruerunt protinus experiri. Denique cum Dei ac sui famuli beneficia magnificare inter suos, et laudibus dignis attollere tenerentur; illi magis ea occultare ac tegere satagebant. Cum ecce subito in patris sui conspectu, dæmon revertens in domum suam unde exivit, novissima hominis istius pejora prioribus faciens, per os

Mulier, viro
imprecante,
corripitur a
dæmone.

Liberatur ope
S. Erminoldi.

Denuo ob
ingratitude
occupatur.

AUCTORE
MONACHO
ANONYMO.

Liberatur.

Monocula vi-
sion integrum
recipit;

Distortus gres-
sum :

Item alia.

Epileptica sa-
natur.

Debili usus
membrorum
restituatur.

Ex vulneribus
diu aeger sana-
tur.

a

ejus cepit horribiliter exclamare : Quae vos occultare nitimini, ego faciam omnibus manifesta. Hoc dicto acrius eam cepit, quam antea, cruciare. Igitur amici ejus merita ultione confusi, vexatione dante, ut asolet, intellectum, ad cor redeunt, sua ingratitude poenitentes. Itaque ad benefactoris sui refugientes auxilium, ut sui miseretur et patientis, negligentiae ipsorum dignanter oblitus, humillime postulabant. Apud sepulchrum igitur viri Dei denuo pernoctantes, Domino sui famuli merita declarante, mane sanam eam et incolumem receperunt. Sicque Dominum colaudantes, ut decuit, cum sana et laeta latantes ad propria sunt reversi.

33 Mulier quaedam per octo annos oculo imo prorsus orbata, plena fide ad sepulchrum Confessoris accessit. Quae cum tota devotione mentis oraret, coram omnibus, qui ad Annuntiationis Dominicae festa convenerant, lumen ad revelationem insignium meritorum et gloriam Christi famuli declarandam laeta recipit, turbam non modicam habens suae testem illuminationis, et Dei et ejus famuli laudatricem.

34 In paraseve quaedam de Ratispona mulier puerum fere septennem adduxit ad memoriam viri sancti, distortos imo prorsus inversos pedes habentem, ac impotem ambulare. Pro quo dum mater tota die usque ad horam prandendi precibus institisset, integre puer est restitutus-sanitati, qui et in miraculi perpetrati memoriam de fratrum prandentium manibus saepe postmodum panem et cibos accipiens, domum detulit matri suae.

35 Alia quaedam mulier puellulam ferme quinquagenam similiter pedes habentem inversos, et numquam valentem aliquid ambulare, ad Sancti sepulchrum in vigilia Pentecostes apportavit. Et ecce inter compulsandum ad Vesperas, plurima turba praesente, plantis ejus ac pedibus ad rectitudinem restitutis, usum gradiendi recepit, juxtaque sepulchrum primo quidem pedentim obambulabat, deinde vero diatim magis magisque proficiens, integraliter est curata.

36 Heroldus quidam civis de Ratispona filiam habuit, quae morbo epilepsiae adeo vexabatur, ut quotidie bis vel ter elideretur ad terram. Pro qua dum parentes, per dies triginta continuos, ad sepulchrum sancti viri eam ponderare voluissent, implevissentque quod voverant, filia reddita est integre sospitati, obviantibus sibi Dei misericordia, et voventium et reddentium veritate. Qui et Sancti beneficio respondentes, curatam eandem ad viri Dei sepulchrum, cum una candelam per annos singulos obtulerunt.

37 Mulier quaedam Alhaidis dicta de Tutenwach, omnium destituta membrorum officiis, viro Dei ad censum nummi unius annis singulis se devovit. Nec mora : quae omnium membrorum usu caruerat, omnium membrorum gavisa est se usui restitutam.

38 Duo quidam satellites simul erant ad prandendum, et capta praeda quando dividunt spolia tales, coeperunt mutuo corrixari, uno accusante quod minus sexaginta denariis recepisset, altero propter domini sui potentiam quem habebat, verba socii contemnite, et irrogante insuper illi contumelias et terrores. Ille injuriae acceptae non immemor, exinde querebat opportunitatem ut eum traderet, cum sibi fortuna a qui gravamen intulerat. Quadam itaque die laesus et laesor obviaverunt sibi, et injuriatorem se agentem incautius injuriatus gladio petiit improviso, vulneratumque gravissime ad terram usque prostravit. Quo jacente, super dolorem vulnerum ejus addidit ampliora, et plagis impositis abiit semivivo relicto. Delatus igitur ad hospitium lacero corpore, biennio lecto decubuit, ita quod nullatenus valebat assurgere de eodem. Uxor autem illius flebat quotidie, et lugebat, eo quod unde conduceret medicum non habebat. Tabescente sic illo, et illa moerente, nocte quadam reverenda quaedam matrona, flenti uxori non

per somnum, ut assolet, sed clarissima visione apparens : Quare moerore consumeris, ait, absque profectu? Virum tuum B. Erminoldo transmittet, et remittet eum incolumem. At illa : Quomodo eum sibi transmittam, cum de lecto nequeat se movere? Respondit quae apparuerat : Tantummodo voveat se iturum, et vires augebuntur. Hoc dicto disparuit. Uxor vero narravit viro quae viderat, qui facto voto, mane accepto baculo iter aggressus, licet cum difficultate, ad tumbam Sancti devenit, seque ponderans domum regreditur; plenam, ut credimus, postmodum capiens sanitatem.

a Aliquid videtur deesse.

CAPUT VII.

Alia impensa mortalibus beneficia.

Aurifex quidam, Gotfridus nomine, gente Suevus, vir mirae simplicitatis, in artis illius omni genere cunctis qui erant Ratisponae peritior, gravissimam oculorum patiebatur infirmitatem, adeo ut unus oculus excaecaretur, insuper versus in cruentam carnem et nigram; non autem habens pretium medicos conducendi, cum vetularum ac mulierum experimenta quam plurima sine profectu aliquo requisisset, audivit mulierem peritissimam in hujusmodi esse apud a Herbiopolim; ad quam dum pergere decrevisset, sed careret expensis, consultum est ab amicis, ut omissis omnibus, suffragia Beati requirat Erminoldi : quibus ille consentiens, oculo argenteo fabricato, ad sepulchrum Sancti eo se ponderavit. Mira res! sub spatio noctis unius oculum sanum ac primum perspicaciorumque recepit, quam ante morbum se meminist habuisse.

40 Henricus quidam civis de Ratispona, die quadam venit in Prufening, Deo et sancto suo supplicaturus. Qui audiens inter multos a Sacerdote, qui celebravit, Dei famulum commendari, habere se filiam testabatur, quae cum octo annis nunquam ad ambulandum terram suis pedibus tetigisset, ipseque adductam eam tribus ponderasset vicibus ad viri Dei sepulchrum, adepta est integram sanitatem, quae firmis nunc gressibus usque in diem utitur hodiernum.

41 Materfamilias quaedam de Ratispona, cum per se venire non posset, nummum ad offerendum accendendasque candelas, per mulierem manentem secum in domo ad sepulchrum viri Dei transmisit. Quae cum aliis mulieribus veniens, candelas quidem accendit, nummum obtulit ad sepulchrum, sed clanculo retrahens ipsum, et fraudulenter marsupio suo eum imponere cogitabat et reservare. Sed mirum in modum duo digiti, quibus illum abstraxerat et tenebat, ita continuo sibi sunt coarctati, ut eos nec ab invicem solvere, nec nummum excutere praevaleret. Abiit ergo cum sociabus tristis et moerens. Quae cum venisset in campum, causam ab illa fletus inquirunt. Illa suum confessa reatum, manum protulit subtracricem, digitis adhuc tenaciter cohaerentibus, et tenentibus quod abstulerant in occulto. Quem cum mulieres avellere niterentur, nihilque proficerent, saniorum use consilio, cum rea regressa, manum cum furto super tumulum posuerunt, pro absolutione furis, Deum ejusque piissimum Confessorem suppliciter invocantes. Statinque digiti, qui ad furandum auferendumque cohaerant, ad restituendum laxati sunt et soluti. Denario itaque misso in arcam, mulieres cum gaudio Deum laudantes et famulum ejus, ad propria redierunt. Accepit autem omnes timor, et magnificabant Deum, qui hoc miraculum audierunt.

42 Altera quaedam Leukardis tantam incurrerat surditatem, ut tinnitu aurium crebro nimium laederetur : quae tumbam viri Dei tertio visitans, plenam adeptam est sanitatem.

43 Alia quaedam mulier tantum dolorem patiebatur in oculis, ut multo tempore clausis eisdem caeca esse crederetur,

Oculus cui-
dam restitui-
tur :

Alteri gres-
sus.

Mulier frau-
dulenta corri-
gitur :

restituatur.

Alia auditum
recipit.

Alia oculo-
rum dolore le-
vatur.

crederetur, quæ cum ad auxilium viri Dei devota venisset, statim in ipso ingressu ecclesiæ diu clausi sunt aperti. Apertionem autem eorum tanta est lacrymarum effusio subsecuta, ut vestes mulieris usque ad pectus adeo madi darentur, ut perfusæ fluvio viderentur. Accessit ad tumbam, Deo gratias agens, ejusque magnifico Confessori: domum inde rediens, plena post modicum gratulata est sospitate.

Alia miracula intercederunt.

44 Multa quidem et alia signa fecit Jesus, famulum suum honorans, quæ non sunt scripta in libro hoc, quæ vel quorundam simplicium Fratrum humilitas ultro suppressit, vel aliorum incuria oblivioni tradidit negligenter. Hæc autem, quæ auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis, et seniores fide dignissimi, brevi calamo perstringentes; futura, quorum Deus sibi notitiam reservavit, adnectenda committimus diligentia posterorum. Nam fiduciam talem habemus in Domino, quod nisi requirentibus famuli sui dilecti suffragia devotionis et fidei vasa defecerint, sui oleum non deficiet Elisei, ipso præstante, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

a Urbs est Franconia primaria, vulgo Wirtzburch, ad Manum fluvium.

ANACEPHALÆOSIS.

a Origio monasterii Prufeningensis.

Cum fidelium pia devotio amplius et perfectius circa nota quam incognita moveatur, ut universi, qui præsentem sunt ingressuri basilicam, cœnobii hujus Prufeningensis originem ac profectum usque in hæc tempora non ignorent, pagellam hanc omnibus accessuris, vice speculi duximus adhibendam. Sciendum est igitur, quod anno post partum Virginis gloriosæ *mcx*, beatissimus Pater S. Otto Babenbergensis Episcopus, divina revelatione præmonitus evidenter, *b* ut in gestis ejusdem plenius continetur, locum hunc in Dei ac S. Georgii Martyris victoriosissimi fundavit honorem; eoque in domibus, habitaculis, officinis, clastro, convenientibus, per ipsius studium et industriam laudabiliter consummato, ac communito liberaliter et abunde prædiis, silvis, ceterisque possessionibus, quas necessitas cœnobialis vitæ requirit, Fratres collegit et instituit in eodem, qui sub Beati regula Benedicti Deo ibi perenniter militarent.

Abbas Erminoldus, antea Lorsacensis.

46 Collecto ergo conventu B. Erminoldum, ejus sepulchrum in medio basilicæ cernitur, huic Ecclesiæ primum Domino disponente præfecit Abbatem, evocatum tam multiplicibus, quam supplicibus litteris de Hirsaugiensi cœnobio: in quo sub B. Wilhelmi regimine monasticæ vitæ jugum portaverat ab adolescentia sua. Unde jam pridem propter summam perfectionem vitæ laudabilis, ejus famæ præconium longe lateque percrebuerat, ad Lorsacensem Ecclesiam electus est Abbas, et ab Henrico Quinto nominis hujus Imperatore, regalibus solemniter investitus. Cui Ecclesiæ cum paullo plus quam anno gubernatione sanctissima præfuisset, ac sub tantillo spatio temporis, non minus quam quadraginta Domino sanctæ religioni filios aggregasset: et ibidem, propter quendam conscientiae levem scrupulum, culpam timens ubi culpa omnino non erat, dignitatem Abbatiae illius resignans, cum fratribus Deo collectis ad Hirsaugiense cœnobium remigravit: ubi cum suis jocunde

receptus est et servatus, et aliquanto tempore demoratus ibidem. Demum anno Domini *mcxiv*, a venerabili fundatore nostro, huic loco, ut dictum est, gubernando præficitur primus Abbas, et rogatu venerabilis Domini Hartwici tunc Ratisponensis Episcopi et consensu, per sanctæ memoriæ Udalicum Pataviensem Episcopum in Abbatem solemniter consecratur.

47 Cumque in cura suscepti regiminis boni pastoris instar, verbo pariter et exemplo subjectos a malo retraheret, provocaret ad bona, nihilque negligeret faciendum, sed invigilaret divinis operibus incessanter; diabolus sua damna et Dei luera videns et invadens quotidie crescere per eundem, quosdam malitia suæ satellites ad sancti Patris animavit interitum, et armavit. Ne igitur venerabilis Christi Confessor, qui regimine Patriarchas, Apostolos documentis et signis, virgines castitate concives habere meruerat, Martyrum quoque palma careret; post multas injurias, contumelias, et terrores, ab uno ministerio diaboli, ligneo per insidias vecte percussus, aliquamdiu supervivens, tandem in sancto Epiphaniarum die sub Hymno videlicet Angelorum, ad Angelorum Regem et regionem glorioso fine transivit; sicut in ipsius festi vigilia, Prophetico, quo plenus erat, spiritu ipse prædixerat; eo ipso nos, quod pro signo sui dederat vaticinii, certiorans, quod nunquam videlicet divinum cessare deberet obsequium in hoc loco: quod et ex tunc usque in hæc tempora, sicut patet, ejusdem Patris, ut credimus, meritis et obtentu in suo statu permanet et vigore.

Occiditur.

48 Spiritu igitur migrante ad caelos, corpusculum sancti Patris in eo, quod in præsentiarum cernitur, sepulchro, devote reconditum, innumeris mox cepit virtute Christi miraculis coruscare, cæcis visu restituto, quam pluribus contractis et claudis gressu, resolutione turgentibus et inflatis, epilepticis, paralyticis, energumenis, demoniacis, surdis, hæmorrhoidicis, sospitate potita; blasphemis vero punitis, igne tabifico, lepra et morte postremo, quæ merebantur punitis et correctis, accedentibus vel agentibus aliquid circa ipsius tumulum fraudulenter, sicut libro miraculorum ipsius plenius manifestatur.

Illustratur miraculis.

49 Ceterum inter virtutes et signa, quæ diximus, non debet hoc minimum reputari, quod cum aliquantò jam tempore memoria sancti Patris ab hominibus intermissa fuerat et neglecta, nunc tandem tam crebra visitatione accedentium jam continuo renovatur, ut hoc, quod de justo per Sapientem scriptum est: Non recedet memoria ejus, et nomen ejus requiretur a generatione in generationem, ipso facto et evidentiā in eo sit impletum. Propter quod profecto speramus, quod Deus omnipotens in suo famulo glorificari, et in se glorificare disponens eundem, omnes qui per ipsum Domini beneficia postulaverunt, pie, fideliter et attente, misericorditer vel ad votum exauditurus sit vel ad fructum. Cursim ista perstrinximus et summam, quatenus omnes, qui Dei ac famuli sui patrocinia postulaturi advenerint, ipsius aliquantè merita cognoscentes, exauditionis suæ fiduciam eo ipso concipiant ampliorem apud Deum, qui est benedictus in sæcula sæculorum, Amen.

Ecc. 39. 13.

a Sequitur sequentia a reliqua narratione, cum qua nulla ratione connexa sunt, sed ejus quoddam potius compendium, quod fortassis in tabula quapiam propositum erat in ecclesia Prufeningensi.

b Lib. 1 vitæ ab Henrico Canisio editæ num. 11.

DE BEATO GUARINO EPISC. SEDUNENSI.

Sæculo XII. VI JANUARI.

Sedunum Valesianorum civitas est ad Rhodanum, vulgo Sitten, Gallis Sion. Hic Guarinus Episcopus fuit, quem Hugo Menardus, ex vetusto Missali ante centum annos excusso, recenset in catalogo Sanctorum et

Beatorum Ordinis Cisterciensis. Ejus natalem refert Chrysostomus Henriquez in Menologio Cisterciensi viii Id. Januarii his verbis: in Alpibus B. Garinus Episcopus, qui prius in rupibus illis sanctissime vixit, et

Guarini natalis:

et

EX VARIIS. et humilitatem demissam amplectens, puritatem et simplicitatem cordis obtinuit. Contemplationi summe deditus, omnem externarum rerum tumultum fugiebat. Monachos laxè viventes reformavit, et eos rigori Cisterciensi subiecit. Cumque virtutum ejus fama se circumquaque diffunderet, Sedunensis Ecclesie Episcopus creatur, ibique Pastorem vigilantissimum se exhibens, variis sanctitatis titulis ornatus, in senectute bona piissime obiit. At *Kalendarium Cisterciense Divione editum*, vi Februarii hæc habet: Garinus Abbas Altæcumbæ, Episcopus Sedunensis. *Est apud Cl. Robertum aliud ab Alpensi monasterium Altæcumbæ situm ad lacum Burgetum. An Beati aut Sancti titulus Guarino olim ab Apostolica Sede fuerit decretus, haud scio; probabile tamen fit, cum passim et publice Beatum haberi et appellari in Ordine suo asserant Cistercienses quamvis nulla de eo in propriis Officiis fiat Commemoratio. Andreas quoque Saussayus in Martyrol. Galliano Beatum vocat, atque insigni ornat elogio.*

NOT. 107.

2 Qui vir fuerit Guarinus, colligi potest ex S. Bernardi Epistola 253, in qua hæc ad ipsum scribit Guarinum, ejusque monachos: Reverendo Patri et omni veneratione digno Domino Abbati Alpensi Guarino, et universis ejusdem loci Fratribus, Frater Bernardus vestræ sanctitatis servus, de bono in melius semper proficere. Revera nunc in te, Pater, experior, quod in sacris litteris legisse me memini: Cum consummatus fuerit homo, tunc incipit. Jam seni requies, jam corona debebatur merito; et ecce tanquam novus in Christo miles, nova iterum tibi excitas bella, provocas adversarium, et rem fortium præsumis fessus senex, dum ad iterandum certamen, antiquum hostem, et jam quodammodo invitum compellis. Enimvero dum præter morem tuum, tuorumque prædecessorum traditiones, divinitus inspiratus Ecclesias et Ecclesiastica beneficia relinquis, synagogas satanæ, id est, cellulas extra cœnobium, in quibus tres vel quatuor Fratres sine ordine, sine disciplina habitare solent, destruis, feminas a monasterio arces, ceterisque pietatis ac disciplinæ bonis studiosius invigilas solito; quid aliud primus et maximus ille peccator nisi videbit et irascetur, dentibus suis fremet, et tabescet? Sed quæ cura? E contra tu in ejus confusione et tua consolatione cantabis Deo tuo: Qui timent te, videbunt me, et lætabuntur, quia in verbo tuo supersperavi. Nec timendum quod succumbat hosti, qui nec cedit ætati: vincit annos animus, et frigenti jam corpore fervet sanctum in corde desiderium; artubusque fatiscentibus, durat tamen incolumis propositi vigor; nec sentit rugosæ carnis infirma spiritus promptus. Nec mirum: ut quid enim metuat

Ecclesiæ. 18. 6. Vigor in senectute.

Pia instituta:

veterani domicilii ruinas, qui fabricam spiritualem videt indies in sublime consurgere, proficere in æternitatem? Certus namque est, si terrestri domus ista dissolvitur, quod ædificationem habet ex Deo, domum non manu factam, æternam in cælis.

3 Fuscè deinde probat S. Bernardus, monachum semper proficere debere, ac tandem subdit: Quod quidem sic adstruimus exemplis, ut probemus et oculis; dum in te, Pater, manifestum fit nobis quod dicitur: ejus quippe etsi homo exterior corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem. Unde enim tantus ardor innovandi Ordinis, nisi ex renovatione mentis? Sic bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona: sic arbor bona fructus bonos facit. Primi et purissimi fructus tui. Sed quaenam arbor hos protulit, nisi puritas cordis? Alioquin quando impurus animus tantostudio regulæ inquireret eligeretque puritatem? Nec de turbido fonte limpidus emanat rivus, nec de sordidamente munda cogitatio. Intus est procul dubio, intus est quod delectat: et ex illa plenitudine intrinseca erumpit totum, quod foris exuberat: atque in mente fulget, quod sic placet in opere.

Quotidiana innovatio:

4 Sequimini filii Patrem: imitatores ejus estote, sicut et ipse Christi. Dicitur: In odore unguentorum tuorum curremus, siquidem bonus odor Christi est in omni loco. Nam ut taceam de vobis, qui presentes cominus percipitis fragrantiam, tanta ad nos usque, qui longe absumus, ex studiis ejus bonis pervenit hujus suavissimæ respersionis ubertas, ut nobis certissime fiat odor vitæ ad vitam. Puto quod et in cælestibus id jam persenserint in odorem suavitatis, et quadam solito festiviore exultatione decantant: Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris, et universi pulveris pigmentarii? Et illud: Emissiones tuæ paradisi malorum Punicorum cum pomorum fructibus. Quicumque inter vos hunc in cælis jubileum non audit, invidet. Quisquis hunc non sentit odorem, ut omnium pace dixerim, putet. Hæc Bernardus, cum adhuc Abbas esset Guarinus.

Celebre nomen.

5 Electus est deinde Sedunensis Ecclesie Antistes. Quam electionem mirifice probavit Bernardus, et merentes Monachos Alpenses consolatus est Epistola 142, quæ incipit: Bonus Pater vester atque noster, auctore Deo ad altiorem gradum assumptus est, etc. Sub finem hortatur, ut ejusdem Guarini consilio, et Godefridi Prioris Claravallensis, maxime idoneum eligant sibi Abbatem. Alpensis cœnobii meminit idem Bernardus Epist. 28. Guarini vero Bernardus Ab. Bonæval, vitæ S. Bernard. l. 2, c. 8.

Promotio ad Episcopatum.

DE VENERABILI VIRGINE

GERTRUDE AB OOSTEN BEGHINA

DELPHENSI IN BELGIO.

AN. CHR. MCCCLVIII. VI JANUARIJ. Gertrudis van Oosten celebre nomen.

Hujus sanctæ virginis celebris est in nostratibus Historicis memoria, sacris etiam fastis adscripta, etsi nondum solemnè Ecclesie judicio consecrata, quod quidem compererim. De ea Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum editis anno MDXV et MDXXI. Item beatæ memoriæ Gertrudis de Oosten Beginæ Delphensis, quæ stigmata Christi impressa habuit in corpore suo. Eadem habet Martyrologium Germanicum. Molanus in Addit. ad eundem Usuardum: Delphis in curia Beghinarum obitus Venerabilis Gertrudis de Oosten, cujus vita habetur. Martyrologium Gallobelgicum: S. Gertrudis de Oosten Beghina, nata Vorburgi, sepulta Delphis Hollandiæ oppido in

æde S. Hippolyti. Ferrarius in Generali catalogo Sanctorum: Apud Delphos in Batavis S. Gertrudis virginis. Sed in nova Topographia Martyrologii Romani fide hallucinatur idem Ferrarius, ad nomen Delphi ita scribens: XVII Martii, Gertrudes virgo Ordinis Prædicatorum A. D. MCCCXL. Sur. tom. 7, ex qua urbs Hollandica in Brabantie confinio S. Gertrudenberch nominata. Gertrudenberga dicta creditur a S. Gertrude filia Ducis Brabantie, quæ colitur XVII Martii, non Delphis, sed Nivelis, mortua anno DCLXIV, unde patet, non fuisse Ordinis Prædicatorum. Quæ Delphis celebris habetur Gertrudis fuit Begina, mortua anno MCCCLVIII, VI Januar.

2 Meminit

2 Meminit hujus et Aurbertus Miræus in *Fastis Belgicis, et fuisus Molanus in Natalibus Sanctorum Belgii his verbis*: Delphis in curia Beghinarum memoria B. Gertrudis de Oosten, natæ in Voerburch, quæ obiit an. MCCCLVIII, in die Epiphaniarum Domini. Hæc virgo erga passionem Domini multum fuit devota; unde et Christi stigmatibus insigniri meruit. De ea quædam leguntur in vulgaribus Hollandiæ Chronicis; sed multo plura Latino sermone extant manuscripta. Ponitur autem quotannis crux illa, unde stigmata accepit, in die obitus in altari, et solemniter concursu invisitur. Sepulta est sub campanili ad D. Hippolytum. Et privata ædes, quas inhabitavit, etiamnum notæ sunt. *Alia subdit de origine et sanctitate Beghinarum Belgii, de quibus plures his annis scripti sunt libri. Andreas Saussayus in Martyrologio Gallicano*: Ipso die denascitur Delphis in Brabantia (*voluit in Hollandia scribere*) venerabilis virgo Gertrudis Oistensis, quæ, ob singularem erga Christum passum pietatem, ejus stigmatibus insigniri meruit.

Cruce, unde stigmata accepit, servata.

Vita Gertrudis.

3 Vitam Gertrudis edidit Surius, sed stylo suo: nos phrasim antiqui Auctoris restituimus ex *fidei ms. Ecclesiæ S. Martini Ultrajecti. Aliam breviorē exhibebat ms. codex Ruberæ vallis, a Joanne Gilmanno aut Antonio Gentio conscriptam. Ejus vita olim Lovanii edita lingua Belgica anno MDLXXXIX, et nuper ab Heriberto Rosweydo Nostro in libro de Sanctis Virginibus, quæ in sæculo vitam duxere: utrobique Sancta appellatur. Italice eam vertit ex Surio Silvanus Razzius tom. 1 de feminis sanctitate illustribus, qui Beatam appellat. Joannes Gerbrandus a Leydis Chronici Belgici lib. 28, cap. 4, hujus vitæ aliquot capita, iisdem fere quibus eam hic damus verbis, refert, eamque ita citat: Plura etiam prædixit, et miranda gessit, quæ omnia brevitatis gratia pertranseo. Nam plenius in ejus Legenda inveniuntur descripta. Mortuus est Joannes Gerbrandus anno Christi MDIV, ut Valerius Andreas testatur. Agit de Gertrude fuse Josephus Geldolphus a Ryckel Abbas S. Gertrudis Lovanii in Appendice notarum ad vitam S. Beggæ §117.*

Unde ab Oosten dicta.

4 Dicta vero est van Oosten, sive ab Oriente, ob vernaculum carmen jambicum dimetrum catalecticum, et numero pedum ac syllabarum certo constans rhythmo, quod illa frequens concinebat, cujus initium est: Het daghet in den Oosten, id est, ab Oriente dies nascitur. Aliud Lovanii excusum est itidem dimetrum vernaculum carmen, simplex ac pium, quod illa composuisse ac sæpius cecinisse memoratur.

VITA

EX MS. ULTRAJECTINO.

CAPUT I.

Gertrudis patria: conversionis occasio.

Gertrudis habuit Christi vulnera in corpore suo.

Gheertrudis de Oosten, virgo venerabilis et Beghina devota, sed solemniter, non sine summi Pontificis auctoritate, veneranda, stigmata Domini nostri Jesu Christi nocte Parasceves an. MCCCL, suscepit in corpore suo: de quibus sanguis effluxit per dies multos septies in die, stupente populo prograndi miraculo. Quod ideo præmittitur, ut ejusdem Virginis vita gratius audiat.

2 Gheertrudis ista de villa quadam a Hollandiæ, quæ b Voerburch dicitur, et est media inter c Hagam-Comitis ejusdem patriæ, et civitatem d Delf, fuit orta, villanis parentibus. Unde patuit, sicut scribit in Epistolis Paulus, et dicitur in Actibus Apostolorum: Non est personarum acceptor Deus. Proinde puerilibus annis domi simpliciter transactis, cum Gertrudis, simplex ut columba, cœpisset non solum coram Deo sed et coram hominibus apparere virgo prudentissima; venit in Delf prædictam, more ancillarum ministrare diversis in locis, utpote temporalibus rebus tenuis.

Delphis famulatur.

3 Quamvis autem in illa civitate non erant pro tunc monasteria sororum et fratrum, sed solummodo duo templa, scilicet ecclesia parochialis, habens ad amplius tria altaria; et hospitale pauperum cum altari pro necessitate infirmorum, essentque domus multæ absque habitatione dispositæ; tamen concurrentibus utriusque sexus populis diebus festivis, non ad prædicandum, sed ad chorizandum; attamen hæc ancilla Deo dilecta tam devota fuit in hospitibus serviendo, tamque interna, quod sæpe tantam divinæ bonitatis sensit dulcedinem in medio turbarum, quantam postea frequenter experiebatur in cohabitatione Beghinarum. Sicque per gratiam Dei sensit et experta est inter Beghinas, quam veraciter scriptum est: Spiritus ubi vult spirat. Et iterum: Ubi spiritus Domini, ibi libertas. Hanc autem gratiam Virgini huic datam inter mundi turbines et populares nemo cognovit: sed postmodum Beghinis cohabitans, dum requirebatur a quadam honesta persona, qualiter se gerebat inter mundana servitia, hoc revelavit. Sic igitur cor virginis Gheertrudis erat in sæculo procul a sæcularibus et temporalibus rebus relictum in Deo: ut pia Virgo, mente benigna, hilaris facie, humilis corde, cunctis placeret laudabili sua conversatione.

Ex mss.

Pie vivit in sæculo.

Joan. 3. 8.
2. Cor. 3. 17.

4 Nomen vero, imo cognomen sibi contraxit a quodam carmine: ut propter Orientis nomen carmini insertum vocaretur Gheertrudis de Oriente, vel vulgariter magis, de Oosten: sed cantando ferebatur spiritu, referendo carmen ad dilectum suum Jesum Christum. Eodem tempore duæ ancillæ, quarum una dicebatur Lielt, altera Diewer, frequenter veniebant ad præfatam Gheertrudim de Oosten, et frequentabant hoc canticum cum eadem in pontibus civitatis, vel aliis opportunis locis, bene canendo prædictum carmen. Sed et iste ancillulæ postea, sicut et Gheertrudis, a vana sæculi conversatione ad Dominum sunt converse; et Diewerdis Gheertrudi cohabitabat in Beghinagio: quod sic accidit providente Domino.

De Oosten unde dicta.

Duæ ejus sodales.

5 In tempore namque quo Gheertrudis satagebat circa frequens ministerium, fideliter ministrando hominibus propter tale lucrum, gerebat animo servire Domino Deo soli, et placere sponso caelesti; sed experiebatur prius esse fallacem amorem mundi, sufferendo despectum terreni sponsi. Nam desponsata fuerat cuidam adolescenti, qui tamen eam despexit, et alteram ducere voluit: quam cum Gheertrudis monuisset ne sponsum sibi præriperet, illa de monitione nihil curavit, sed Gheertrudim contemnens, viro prædicto nupsit. Deinceps igitur Gheertrudis despecta, considerans fidem sibi non servatam in terris, integritatem suam Domino fideliter servare proposuit, qui et integram fidem demonstrat et servat, utpote Rex caelestis. Cum vero succedente tempore prædicti sic copulati conjugio, filios generarent, supra modum laborabat mater in parturiendo, et partus tempore non potuit liberari vel a prole vel a dolore, nisi prius Gheertrudim virginem placaret, pro infidelitate sibi facta veniam rogando: et sic mulier cruciatur, donec Gheertrudis eidem succurreret, Dominum pro ea flagitando.

Gertrudis cuidam desponsatur.

Ab eo despecta, Christum eligit sponsum.

- a Hollandia illustris totoque orbe celebrata Belgii provincia.
- b Vulgo Voerburch.
- c Oppidum Hollandiæ peramenum, sedes Comitum olim, nunc Gubernatorum.
- d Delpha, aitiis Delphi, oppidum Hollandiæ elegans et opulentum.

CAPUT II.

Religiosa ejus exercitia: tentationes.

Interim Gheertrudis sic experta infidelitatem adolescentis exonerari volens a cunctis mundi sollicitudinibus, ut sine impedimento serviret caelesti sponso Jesu Christo, qui hactenus eam custodierat in castitate corporis, intravit Beghinagium, cum omni humilitate petens et accipiens locum, secundum suum desiderium

Gertrudis fit Beghina.

EX MSS.

desiderium inflammatum. Cum igitur Virgo Deo accepta sic a Beghinis per paucis esset acceptata, se totam Christo fideliter obtulit cum magna devotione, et omnimoda diligentia, humilem se præbens in verbis, in actu, et habitu, ac omni conversatione; patiens in quacumque superveniente superventuraque adversitate, ut sic Deo foret amabilis, et omnibus hominibus amicabilis.

7 Frequenter autem peccata sua coram Deo et coram Sacerdote confitens, deplorabat sic quod in principio conversionis suæ xiv diebus et totidem noctibus a lacrymis non cessabat. Quo tempore luctus et fletus remissionem peccatorum suorum promeruit, sicut per revelationem sibi Deus manifestavit. Iterumque cunctis illis diebus, quibus lacrymæ suæ fuerant sibi panes die ac nocte, si quid cibi corporalis sumpsit, hoc ipsum valde modicum fuit; nec sine fletu et planctu. Deinde hæc Deo devota filia simpliciter ambulans et confidenter in via immaculata, et in semita mandatorum Dei progrediendo, et perficiendo secundum suum nosse et posse, quæcumque beneplacita constabant illi; satagebat semper per amplius atque perfectius proficere in vera humilitate, in voluntaria paupertate, in sancta Christi caritate, in contemptu suipsius, et omnium terrenorum, ceterisque virtutibus, quibus æstimatione sua placere posset cælesti sponso suo Jesu Christo, pro habenda venia, gratia, et gloria.

8 In principio conversionis suæ, propter temporalium inopiam, mendicabat, amore illius maxime spiritualiter affectata, qui cum dives esset, pro nobis egenus factus est. Sin vero invitabatur domum intrare ad manducandum, cum gratiarum actione sumebat panem sua mendicitate procuratum. Frequenter ancillas et alios quoslibet homines admonebat emendare vitam: et cum ancillæ requirerent unde viverent, talem dedit responsonem brevissimam: Ancillis Deo servire cupientibus sufficit fusum digitis apprehendere, adjuncta bona voluntate.

9 Quadam vice Gheertrudis ista invitata ut ederet in domo cujusdam matronæ Aleydis Willemanni cognomine, per posticum ingressa mansit immobilis ibi sedendo super cespites: quam gratia Dei præventam et sublevatam, qui dignoscabant eam, sedere permiserunt admirantes. Nam sæpe contigit illi per gratiam Dei sex hebdomadis aut amplius in sua manere camerula; tuncque Deus ex sua misericordia manifestavit ei sapientiæ suæ secreta. Deinde cum virgo Gheertrudis ab internis ad externa rediret, comedit quiddam manui prius occurrit, utpote panem mucidum vel induratum, sumpsit pro potu lac coagulatum, vel liquorem alium.

10 Septennium peregit sine competenti naturæ suæ summo. Quo tempore frequenter vexabatur a diabolo, qui diversas Virgini tentationes et molestias immittens, apprehendit ejus brachia vel manicas fremens ac frendens, tamquam pellicem Gheertrudis exuere cupiens. Cum vero sic vexaretur a dæmone, sæpius eum nominavit nomine suo, dicens impropere: Fuge miser diabole; vel secundum idioma a Teutonicum improperebat ei casum quo ceciderat in infernum. Quod dum diabolus audire doleret, sustulit eam sæpe de loco ad locum, et aliquando de terra in aere sublevatam deposuit: b nec tamen illi nocuit; nam Deus sponsus ejus eandem ledi non permisit. Tentatione vero molestiisque transactis, Virgo gaudebat in Domino, sciens quoniam beatus ac felix qui suffert tentationem, et cum probatus fuerit ac cognitus fidelis, accipiet coronam vitæ, quam promisit Deus diligentibus se: et quia nemo coronabitur, nisi qui certaverit legitime.

11 Infantes dilexit et pueros hæc virgo Gheertrudis. Quapropter diabolus sæpe se transfiguravit non in Angelum lucis, sed in formam pueri plangentis et

lugentis, ut sic occuparet animum Virginis, vel averteret a Deo, sine divinis. Sed Christi virgo noscens et respiciens dæmonem, dicebat: Discede a me spiritus maligne, quia non es tu dilectus animæ meæ.

a Duplici lingua Belgæ utuntur, Romana, sed corrupta, quam vulgo Gallicam dicimus; et Teutonice, sine veteri Gallica aut Germanica, sed molliori dialecto, quam superiores Germani: et hæc Flandri, Galli et exteri Flandriam vocant; reliqui Belgæ Teutonicam, sive Tuisam, inferiorem Tuisam, aut etiam Belgicam appellant. Hæc utuntur Frisii, Gelri, Hollandi, Selandi, plerique Brabant, Flandri, Limburgii, alique Luxemburgi et Hannones. Romana sive Gallica Artesia, Namurcum, pars Brabantia, Flandria, Limburgia, plerique Hannones ac Luxemburgi.

b Addit Josephus Geldolphus a Ryckel: Quamvis (quod de S. Ildidio quoque dicitur) onus imponeret dæmoni, sequere de ferri vel referri potius imperaret, quam imponi sibi sineret. Quæ nescio unde hauserit. S. Ildidi vitam vti Julii adimus, a S. Gregorio Turonensi scriptam, in qua tamen nihil simile legitur.

CAPUT III.

Meditationes ejus de Christi infantia.

Exercebat autem se hæc devota Christi famula quotidie meditans in vita Jesu, et ejus passione. Veruntamen secundum cursum temporis in suis exercitiis se conformabat officiis Ecclesie sacrosanctæ. Nam in Adventu Domini meditabatur recogitans antiquorum Patrum desideria sublimia, et mirabatur quod Altissimus Dominus dignatus est ad nos venire, et assumere naturam humanam de Virgine humillima Maria; et quod nihilominus adhuc ad nos dignatur venire, mansionemque in animabus nostris facere: si tamen sermones ejus servaverimus, et ei fideliter servire velimus. Recogitabat insuper beneficia, quæ noverat a Deo sponso suo gratuita clementia sibi præstita: qualiter eam prævenerat Deus eligens in sponsam et filiam mirabili gratia. Inter hæc et hujusmodi cogitando mirabiliter Deo regratiabatur, et admirando letabatur.

13 Deinde in festis Nativitatis Jesu Christi Domini nostri, magna devotione suffulta, recogitabat animis elevatis, prout congruebat festivitati, cooperante quod in ea coeperat, gratia Christi. Meditabatur cum summa cordis dulcedine, quam dulciter illa Virgo purissima et gloriosissima mater Maria dulcissimum filium suum Salvatorem et Dominum nostrum peperit, et quam pie virgineis uberibus dulcissimo lacte manantibus aluit. Meditando quoque mirabatur maximam Salvatoris nostri Jesu Christi humilitatem, qui dignatus est ex sinu Patris cælestis infans apparere parvulus in gremio Virginis Matris: insuper quod ex maxima caritate propter nos homines et propter nostram salutem, sustinere voluit esuriam, sitim, et extremam paupertatem.

14 In prædictis autem meditationibus maxima replebatur mentis dulcedine, totis virium præcordiis laudans et glorificans Deum, cum summa gratiarum actione. Configit vero signum maximum virgineæ gratitudinis per dies quadraginta, quod Deus ostendere voluit, præter eam quæ latebat intrinsecus, suavitate gratia. Nam quadam vice, dum talibus meditationibus operam daret cum magna cordis devotione et dulcedine, delectando in Domino Jesu Christo parvulo nato, coeperunt ipsius Gheertrudis Virginis ubera tumescere, lacteque manare: sicque per singulos dies a festo Dominicæ nativitatis usque ad festum Purificationis non cessavit exitus virgineæ lactis ex uberibus Virginis: et satiabatur illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii divini super salute generis humani. Prædictum miraculum tanto mirabilius, quanto rariius: sed credent facilliter, qui legerint et crediderint, a S. Lambertum nutritum virgineo lacte cujusdam virginis cæcæ, sed per idem lac virgineum, sicut ab Angelo virgini prædictum fuerat, illuminatæ. Nam secundum Hieronymum omnes veræ virginis sunt Domini nostri Jesu matres, si tamen fecerint voluntatem Patris cælestis.

a Vitam

Divinitus intelligit peccata sibi remisit.

Præ inopiam mendicat.

Hortatur alios ad vitam emendationem.

Frequentes ecstases patitur.

Insuper ve-scitur.

Vigilia se macerat.

Tentatur a diabolo.

Ei insultat.

a

b Ab eo alio sublata non latur.

Tentatur ab eo specie pueri plangentis.

Meditationes Gertrudis;

In Adventu:

In Nativitate.

Ejus ubera 40 dies lacte manant.

a

S. Lambertus virginis cæcæ lacte nutritus. Marc. 3.

a *Vitam S. Lamberti dabimus xvii Septemb. Quod hic narratur, refert et Anselmus Canonicus Leodiensis in vita S. Lamberti, atque virgini illi nomen Lietae fuisse.*

CAPUT IV.

Impressa illi Christi Vulnera.

Lieta Beghina prædicit Gertrudi, suscepturam eam Christi stigmata.

Mirandis plus miranda succedunt, quibus auditis et creditis, testimonia Dei de Virgine nimis credibilia fiunt. In tempore prædicto dum Gheertrudis exercebatur in Domini justificationibus, et illius vitæ meditationibus, erat devota quædam Beghina, de qua præscriptum est, nomine Lieta, habitans in eodem Delfensi Beginagio, quæ repleta Spiritu sancto, sicut ostenditur factis, dixit mirabilem gratiam virgini Gheertrudi superventuram. Prædixit enim hæc virgo virgini plusquam per annum priusquam fieret, quod anno transacto manibus et pedibus ac in latere suo dulcissima stigmata Domini nostri Jesu Christi susciperet. Quo dicto, turbata humilis ancilla Christi Gheertrudis, indignam se judicans tanta gratia, respondit verbis humilibus: Unde hoc mihi ut fieret in me tanta gratia Dei? Cognosco me peccatricem magnam, nec in me virtutes possideo cogitatione, locutione, vel opere, nisi Deus dederit ex abundantia divinæ miserationis suæ: nec sibi possem respondere reddens unum pro mille beneficiis mihi datis, nam minor sum cunctis donis illius. Igitur quia de beneficiis acceptis teneor, et illi debeo laudes et gratiarum actiones solvere; rogo, soror dilecta, ne verba talia meis ingeras auribus, nec os tuum repleatur tantis mirabilibus nuntiandis: quia quod scio refero, scilicet indignam me tanta gratia, quod stigmata passionis Dominicæ portarem in meo mortali corpore.

Gertrudis 5 vulnera recipit in suo corpore.

16 Post hoc, anno transacto, nocte Parasceves instante, hæc virgo Gheertrudis attentione magna prostravit se coram crucifixo, prolixius orans in camera sua, meditantisque replicabat intento corde fervorem caritatis divinæ, quæ Christum Dominum pro nobis miseris peccatoribus coegit consummari mortem dura, morte crucis turpissima. Recogitabat elevata mente, diligenter pertractans amaritudinem passionis et mortis amarissimam, totius animæ suæ viribus Deum laudans, et exhibens se gratam. Cum vero mirifica devotione sic præventa transformata foret in amorem, vel etiam compassionem dilecti sui Domini Jesu Christi, mirabilis Deus in Sanctis suis tanta fecit mirabilia Virgini mirabili gratia, sic ut quinque stigmata Domini nostri susciperet vere mirabiliter in quinque membris corporis sui virginei.

Ex his septies in die sanguis emanat.

17 Susceptis igitur quinque stigmatibus, imo quinque vulneribus, ex contemplatione divina veniens ad humana, clamavit ad cohabitantem sibi Beghinam voce magna: Diewerdis veni, et vide quantam gratiam Deus mihi pauperi concessit ancillæ suæ, non meis meritis, sed ex sua superabundanti pietate. Quæ cum veniret, videns tantam gratiam dono Dei virgini Gheertrudi concessam, obstupuit, et Deum pro tantis mirabilibus largiter et patenter ostensis laudans benedixit. Nam non solum nocte Parasceves illa, verum etiam clara die, sed et deinceps diebus multis ex sacrosanctis vulneribus profluxit sanguis pulcherrimus rubicundi coloris septies in die, per singulas scilicet horas canonicas: qui quidem error de stigmatibus profluens, receptus est in peplis ejusdem Gheertrudis sollicitudine præparatis.

Molesta est illi frequentia visitantium.

18 Novitas ista cito cunctis innotuit, nec latere potuit: unde non solum de civitate Delfensi, sed et circumquaque populus multus, audiens in Virgine Dei mirabilia prodigia, properabant videre quæ facta fuerant. Sed hujusmodi concursus Gheertrudi non placuit. Insuper sæpius propter populi frequentiam cordis molestias experiebatur et tædium, visitantibus eam nimis impediens a spiritualibus exercitiis et

meditationibus devotis, quibus rapiebatur in Deum, vel in mentis excessum. Considerabat interea, quia timor Domini necessarius est omni homini, et nisi se continuerit in timore, cito subvertetur domus illius, scilicet conscientia, vel a demone, sive a mundo, vel a propria carne; timens ne forte Deum posset aliqua complacentia mente tenuis offendere; et turbam visitantium cernens esse quiddam medium inter se et dilectum animæ suæ, propterea quadam vice nimis a visitantibus animo vexata, rogabat Dominum nostrum dicens voce cordis humillima: Dulcissime Domine Jesu, si fuerit voluntas tua, tunc desidero quod hæc quinque vulnera pietatis tuæ gratia mihi concessa rursus tollas, ne forte contingat mihi a te separari per propriam complacentiam, vel quaslibet alias diabolicæ fraudis astutias.

Ex mss.

Orat tolli a se vulnera.

19 Exaudivit autem Dominus orationem virginis, et abstulit illi gratiam quinque vulnerum, sic quod ex eis sanguis non emanabat, sed stigmata tantum deinceps usque ad mortem conservabat. Dehinc in circumferentia cordis magnum dolorem sensit: nam consolatione præterite suavitatis, quam tempore profluentis rubicundi sanguinis ex vulneribus ante habuerat, eam carere deinceps oportuit. Post hoc tanto fervore ferebatur ad prædictam gratiam resumendam, ut desiderio desideraret, et prorumperet in hanc vocem, vel simillimam: O si dulcissimus sponsus meus Jesus Christus rursus dignaretur mihi conferre gratiam quinque vulnerum suorum, quæ pro salute mea prius ipse suscepit et pertulit in cruce! Si contingeret mihi sanguinea Christi vulnera portare visibiliter in corpore; non rogarem Deum quod iterum tolleret hæc a me. Potius enim desiderarem, sustineremque me poni spectaculum cunctis hominibus in cupa supra foricampum, ut omnes homines cernere possent insignia divinatorum mirabilium, et cernentes laudarent ac glorificarent Deum.

Sanguis deinceps non manat.

Privatior dulcedine divinæ consolationis.

CAPUT V.

Variæ ejus vaticinia.

Hæc devota virgo Gheertrudis de Oosten, a quæ nomine monosyllabo nuncupatur a medio hujus nominis Gheertrudis sumpto, susceperat ante diem Parasceves in nocte quinque Vulnera Christi, de quibus, sicut præscriptum est, septies in die multis hebdomadis emanavit gratia sanguinis rubicundi, vel ad minus usque ad Ascensionem Domini anno eodem, et ejusdem b mcccxi. Vixit autem postea Gheertrudis annis fere xvii, sed imbecilli gravique corpore: propter quod ecclesiam visitando, bis aut ter in via solebat quiescendo pausare. Et quamvis gravis erat et corpulenta, tamen in sumendo cibum et potum sobrietatis utebatur mensura.

a

b

Mortua est an. 1338.

Corpulenta erat, sed sobrietatis utebatur mensura.

21 Quadam vice magno desiderio concupivit edere caseum cum pane; Dominusque Deus exaudiens ejus implere desiderium, suscitavit quemdam rusticum villanum, qui surgens accepit panem simul et caseum, nesciens ad quem deferret, etiam cum esset in civitate Delf. Cum vero prædictus villanus ambulando venisset circa Beghinagium, quo morabatur hæc virgo, cujus domus adhærebat communis plateæ muro, cognoscens hoc in spiritu Gheertrudis, et sciens eum cum caseo et pane venire, quem tamen non novit, aut nota fuit, vocans consororem suam Diewerdin, misit eam suscipere panem cum caseo qui ferebatur a villano. Quæ continuo progrediens, invenit ante Beghinagii portas quemdam portantem panem et caseum, dixitque ad illum: Amice, nunc implesti viam, qua Deo volente venisti, vel etiam venire debuisti. Qui confestim caseum cum pane proferens eidem dedit, et sic post mutuam salutationem uterque viam suam repetendo domum propriam rediit. Gheertrudis igitur panem cum caseo suscipiens

Panis et caseus ei ab ignoto, divino instinctu, defertur.

EX MSS.

Dono prophetae, absentia et futura noscitur.

Prælium inter Houckios et Cabilliauios an. 1351.

d

Quasdam penitentes certas reddit de salute.

Inundationis periculum deprecatur.

piens a villano consorori datum, manducavit gratias agens et benedicens Dominum.

22 Hæc devota Gheertrudis habuit gratiam prophetiæ, sicut et per experientiam demonstratur. Novit Dei præveniente gratia quid fiebat præsentialiter in occulto, velut patuit in prædicto villano. Scivit insuper quæ longe fiebant, et quæ futura erant. Quod enim sciebat ea quæ fiebant instanter et a longe, patuit c anno Domini MCCCLI, dum fieret in Mosa prælium, præliante matre Imperatrice Ducisca contra Ducem Wilhelmum filium suum, quo prælio perit diversimode multitudo hominum. Quo quidem prælio durante, et Gheertrude cum Beghinis ceteris in ecclesia parochiali consistente, subito noscens in spiritu Gheertrudis periculum quod institit, toto corpore procumbens in oratione, humiliter Beghinas admonuit, Dominum nostrum devotis precibus placare; dixitque in hæc verba Beghinis: Sorores, nunc tempus est orandi, et magna necessitas, quia tali tempore præliatur in Mosa super undas. Dehinc modico transacto tempore, prælio consummato, noscens hoc in spiritu Gheertrudis, ait orantibus Beghinis: Sorores, laudate Dominum, quia d nostra pars obtinuit, et factum est prælium.

23 Accidit aliquando, quod Beghinæ noviter conversæ plangerent in ecclesia cum magna contritione peccata commissa; et hoc sciebat in spiritu Gheertrudis ista. Quapropter Beghinas easdem domum revertentes advocabat, et consolando dicebat: Sorores, quamvis vitam vestram male vivendo Dominum graviter offendistis, delete peccata lacrymis, et angustiamini modicum in vobis nunc. Dico vobis ex parte Dei, quia numquam damnabimini.

24 Dum quadam vice Gheertrudis sederet in cella sua, sciebat imminere periculum communi patriæ, quia Rheno superfluyente, profluerunt super terras aquæ: sed occurrit periculo huic hæc virgo, rogans sorores Beghinas orare propter hoc Dominum humiliter, et ipsa similiter orante Deum prostrata corpore cruciformiter.

a Nimirum Truyt. Familiare est Belgis propria nomina quasi blandiendo dimidiare, et deinde notam diminutivi ken vel jen addere; uti hic ex Geertruyt fit Truyt, et inde Truyken vel Truytjen.

b Tamen Joannes Gerbrandus a Leidis lib. 29, cap. 9, scribit eam an. MCCCLVIII, suscepisse quinque Vulnera a Christo in manibus, pedibus, et latere.

c Stolidissimum hoc bellum fuit. Quidam se Cabilliauios (sic Belgice vocant assellum piscem) appellabant, quod ut ille pisces alios vorat sic ipsi adversarios domarent. Præcipui factionis Duces erant Arkelii et Egmondani. Alii se Houckios sive Hoecios dicebant. Hoec Hollandis, quod Brabantis Hæck, hanum significat: quasi sese jactarent Cabilliauios futuros, quod est hamus pisci. Factionem hanc præcipue tuebantur Brederodii et Wasenarii. Margareta Ludovici havi vidua tunc Hollandiam Hannoniæque tenebat. Cabilliauii Wilhelmum Margaretae filium evocant, eumque Hollandiæ præficiunt, Houckii Imperatrici servantibus fidem. Hæc auxiliis Anglicis fulta, filium navali prælio vicit juxta Veram Walachriæ oppidum; victa deinde circa ostia Mosæ fluvii, inter Brielam et Arenam-Comitis, sive sGravenzandam, iv Julii MCCCLI. Pax paullo post inter filium ac matrem facta. Non conquievit tamen factiones sed hæc post quinquentium mortua, filio an. MCCCLVII, phrenesi correpto, rursus recrudere.

d Primi Delpenses, ut lib. 29, cap. 17, habet Joan. a Leidis, Wilhelmum suscepunt.

CAPUT VI.

Alia ejus prædictiones.

Quodam tempore venit quædam persona sæcularis ad Gheertrudim, quam sedulo consuevit visitare, curiosis induta vestibus, et in ceteris conversatione moribusque mundo conformis, Elizabeth nomine. Quæ dum quadam vice Gheertrudim requireret qualiter ad regnum cælorum perveniret, responsum tale recepit a virgine: Ecce tempus adhuc venit, quod tu mundo crux eris, et mundus similiter tibi. Quod accidit tempore subsequenti. Nam paralysis in tan-

Quidam prædicit miserias obventuras.

tum vexavit eam, quod ibat claudicando, baculisque sustentando.

26 Sciebat etiam Gheertrudis occulta superventura, sicut expertus est Confessor ejus Dominus Nicolaus de a Hondepil, inter adversa et prospera. Hic Confessor prænominatus Capellanus antiquæ Ecclesiæ, Sacerdos erat mirabilis devotionis: quia dum venisset extra cognatos et notos, amore paupertatis mendicabat fragmenta panis per domos. Hic erat dignus virgini Consiliarius, et ductor ejus in acquirendo virtutes. Igitur dum quidam Magister Theodorius de Renen reconciliatus fuisset cum suis inimicis, et de eodem loquerentur Dominus Nicolaus de Hondepil et Gheertrudis; addidit ipsa in fine colloquutionis: Ecce Magister Theodorius occidetur ab inimicis suis. Cumque Dominus Nicolaus respondisset, quomodo id fieret, cum reconciliatus hostipertis esset; virgo dixit: Veraciter tamen prædico, quia fiet, et subito. Factum est post modicum, quod idem Magister Theodorius extra portas civitatis Delfensis inter insidias veniret hostium, qui tam crudeliter occisus est ab eis, ut membra trucidati colligerentur et referrentur ad domum in sportulis. Dum hoc doleret Confessor accidisse sicut virgo prædixerat, magis attendebat deinceps quid ipsa dicebat.

27 Cum deinde Confessor prædictus in Delf emere domum præterens, hoc virgini se facturum prædicaret, illa dissuadendo dicebat: Domine, domum nunc non ematis, quia brevis in valde bono foro domos venales invenietis. Et hoc accidit, b quando postea Delf civitas erat obsessa. Unde patuit, quod præscivit, quamvis post mortem virginis contigit quod virgo prædixit.

28 Quædam matrona nobilis Aleydis Willemanni supradicta, valde metuens extremum horrendum Christi judicium, et æterna tormenta, sæpe visitabat Gheertrudim Beghinam, humiliter rogans, ut ipsa pro ea dignaretur preces effundere, ut æternam damnationem posset evadere, et Dei gratiam misericorditer obtinere. Quæ dum quadam die cameram Gheertrudis intrasset, ubi Dominum pia-virgo precibus placans erat contemplatione suspensa; tandem rediens ad se Gheertrudis, clamavit ad prædictam matronam voce magna: Aleydis Willemanni, dico tibi per Dei gratiam et misericordiam, quod tu numquam damnaberis post istam vitam. In quibus verbis matrona se sentit mirabiliter consolata, et regratiabatur Deo propter tantam misericordiæ suæ gratiam. Postea matronæ prædictæ ac prædictæ maritus eandem consolationem sibi fieri petiit: sed idipsum posse se respondere non nisi Deus prius revelaret, Gheertrudis dixit.

a Joannes a Leidis, Hodepil.

b An. MCCCLIX Delpenses, castella quadam Houckiorum evertissent, ab eo obsessi sunt 10 hebdomadis et duobus diebus, coactique ad deditiorem, magna pecunie summa, et murorum, portarum turriumque demolitione multati sunt.

CAPUT VII.

Gertrudis hujus, et alterius pia mors.

Dum multis annis sic virgo Gheertrudis inter Beghinas vixisset in magna fervoris et rigoris devotione, venit tempus quo de hoc mundo temporaliter moriendo transiret, et cælesti sponso suo sempiternaliter adhereret: de quo suaviter solebat loqui, meditative devote, et sicut supra dictum est dulciter canere. Munita proinde sacrosanctis Christi mysteriis in ultima dixit infirmitate: Sorores, ego ad domum volo. Quod cum præsentem ex infirmitate putarent eam dixisse, respondissentque eam domi esse; dixit illa sana mente: Nequaquam domi sum ego, sed esse volo, ubi plateæ sternuntur auro mundo. Post hoc breviter

a
Ejus Confessarius vir pius.

Prædicit Gertrudis cuiusdam cædem.

Prædicit obsidionem Delpensem.

b

Aleydem Willemanni certam reddit de salute.

Munitur extremis Sacramentis.

Mortur. brevier in manus Dei spiritum suum commisit, et in pace quievit : apparebantque in manibus ejusdem defunctæ digiti sicut eburnei. Obiit autem hæc venerabilis Gheertrudis anno Domini mcccclviii, in Epiphaniæ Domini festo : et est sepulturæ tradita humiliter extra januam turris antiquæ ecclesiæ Delfensis, a parte meridionali, quia carebant Beghinæ tunc propria ecclesia et cœmeterio. Sic igitur eodem die quo tres Reges venerunt ab Oriente, et invenerunt Dominum Jesum sponsum animarum sanctarum, invenit eundem et inventa est ab eodem Gheertrudis de Oosten electa virgo in æternum.

Multæ ibidem sanctæ Beghinæ. 30 Eodem tempore, et multis annis sequentibus fuerunt in eodem Beghinagio multæ personæ mirandæ devotionis, quæ feliciter vitam suam consummaverunt in virtutibus variis. Erat autem in domo conventuali quadam nomine Gheertrudis, quæ puritatis et humilitatis virtutibus institit in vita, sicut Deus ostendit in morte sua. Denique mox anima prædictæ virginis exuta humanis, in a Flandria cuidam Cellitæ apparuit, concomitantibus eam duobus Angelis a dextris et sinistris. Quod cum Frater devotioni deditus cerneret, requisivit ab Angelis, dicens : Quo deductis hanc monialem? Qui responderunt : Non est monialis, sed Beghina Delfensis. Frater igitur tempus et horam consideranter notans, venit ad civitatem Delf nominatam, sperans hanc fuisse sororem suam, quam habuit inter Beghinas devotas devotam. Cum

vero sororem reperisset vivam, didicit aliam fuisse, Gheertrudim nomine, quæ ducebatur ab Angelis, ex hoc immundo mundo, perenniter copulanda caelesti sponso Domino nostro Jesu Christo. Quod exemplum hic est appositum prædictis, ut sciatur, alia fore ista quam illa, sicut et frequenter eodem die concurrunt duo Sancti ejusdem nominis, velut in die *b* Bonifacii, *c* Valentini, et *d* Apolloniæ, et *e* aliis multis, ut patet insipienti Legendas Sanctorum de singulis diebus : quibus Sanctis nos conjungat Deus in cælis, Amen.

a Flandria una est Belgicarum provinciarum; facile omnium opulentissima, a qua nationes quedam externæ Belgas omnes Flandros appellant.

b xiv Maii colitur S. Bonifacius Martyr Tarsensis, et S. Bonifacius Episcopus Perentinus. Sed fortassis ideo id hic Auctor scribit, quod v Junii, quo colitur S. Bonifacius Episcopus Moguntinus et Martyr. plurima Martyrologia S. Bonifacium Martyrem Tarsensem celebrent, ut suo loco dicemus.

c xiv Februarii colitur S. Valentinus Presbyter Romanus, Martyr; et S. Valentinus Episcopus Interamnensis, Martyr.

d ix Februarii colitur S. Apollonia virgo Alexandrina, martyr : atque in quibusdam Martyrologiis celebratur alia Apollonia virgo Romana sub Juliano Apostata cum Apollonio patre martyrio coronata, cujus exstant in quibusdam mss. et in Legenda Antonii Liberi Susatensis, Acta, sed quæ nobis videntur haud mereri fidem, ut ad eum diem dicemus.

e Vel in superioribus id manifestum est : i Januarii coluntur S. Clarus Abbas Viennensis, et S. Clarus monachus Salighenslandiensis. ii, S. Macarius Alexandrinus, S. Macarius Romanus; S. Macarius Martyr. v, S. Synlectica virgo; et alia S. Synlectica Apollinaris virgo; S. Telesphorus Papa Martyr, et S. Telesphorus Martyr in Africa.

EX MSS.

b
c d e